

Begroting 2025 en Meerjarenraming 2026-2029

Waterschap Zuiderzeeland
Postbus 229
8200 AE Lelystad
telefoon: (0320) 274 911
waterschap@zuiderzeeland.nl
www.zuiderzeeland.nl

Inhoudsopgave

Begroting 2025 en Meerjarenraming 2026-2029.....	1
Inhoudsopgave	2
Inleiding	3
Inleiding.....	4
Leeswijzer programmabegroting	7
Beleidsbegroting.....	10
1. Programma Bestuur en omgeving	11
1.1. Wat willen we bereiken?	11
1.2. Wat gaan we daarvoor doen?	11
1.3. Wat mag het kosten?	23
2. Programma Waterveiligheid.....	25
2.1. Wat willen we bereiken?	25
2.2. Wat gaan we daarvoor doen?	25
2.3. Wat mag het kosten?	31
3. Programma Voldoende en gezond water	33
3.1. Wat willen we bereiken?	33
3.2. Wat gaan we daarvoor doen?	33
3.3. Wat mag het kosten?	42
4. Programma Schoon, gezuiverd water.....	45
4.1. Wat willen we bereiken?	45
4.2. Wat gaan we daarvoor doen?	45
4.3. Wat mag het kosten?	53
5. Programma Financiën, organisatie en informatie	56
5.1. Wat willen we bereiken?	56
5.2. Wat gaan we daarvoor doen?	56
5.3. Wat mag het kosten?	61
6. Overzicht programmatotalen en raming belastingopbrengsten	64
6.1. Overzicht programmatotalen	64
6.2. Waterschapsbelastingen	65
Paragrafen	73
7. Paragrafen	74
7.1. Externe en interne ontwikkelingen	74
7.2. Uiteenzetting financiële positie	76
7.3. Assetmanagement	87
7.4. Bedrijfsvoering	91
7.5. Verbonden partijen	91
7.6. Openbaarheidsparagraaf.....	93
Exploitatiebegroting	95
8. Exploitatiebegroting naar kostensoort	96
9. Exploitatiebegroting naar kostendrager	97
10. Geprognosticeerde balans	98
11. Overzicht ontwikkeling loonsom.....	99

Inleiding

Inleiding

Aan de slag met omvangrijke projecten en opgaven: waterveiligheid, waterbeschikbaarheid, afvalwaterzuiveringen

Waterschap Zuiderzeeland zorgt in Flevoland en delen van Friesland en Overijssel voor veilige dijken, voldoende water, schoon oppervlaktewater en de zuivering van rioolwater. Dit zorgt ervoor dat onze inwoners veilig kunnen wonen, zowel in steden en dorpen als op het platteland. Het is cruciaal dat deze taken goed uitgevoerd blijven worden. We staan daarbij voor de uitdaging van klimaatverandering, die niet alleen geleidelijk zichtbaar wordt in zeespiegelstijging, maar ook nu al merkbaar is door extremer weer, ook in onze regio. Daarnaast gelden er steeds strengere eisen voor ons werk. Het op orde houden van het waterbeheer vergt aanzienlijke investeringen in dijken, watersysteem en afvalwaterzuiveringsinstallaties (awzi's), waarbij we ons inzetten voor een sobere en doelmatige aanpak. Deze begroting bouwt voort op de ingezette koers van de afgelopen jaren en laat zien hoe we de komende jaren aan de slag gaan met onze omvangrijke opgaven en wat de bijbehorende kosten zijn.

Als waterschap zorgen we ervoor dat iedereen droge voeten houdt. In 2025 zetten we ons werk aan de dijken onverminderd voort. Een belangrijke stap is de start van de realisatiefase van de IJsselmeerdijk (tussen Lelystad en de Ketelbrug), onze meest belaste primaire waterkering. Dit project begint naar verwachting in 2025. Tegelijkertijd bereiden we ons voor op een volgend versterkingsproject met de verkenningsfase van het project Ketelmeerdijk-Vossemeerdijk.

We beschikken over een robuust watersysteem dat tegen flinke stoten kan. Dat neemt niet weg dat in bepaalde situaties overlast kan ontstaan; bodemdaling in combinatie met overvloedige regenval kan op meerdere plaatsen leiden tot wateroverlast en schade aan gewassen. In tijden van langdurige droogte neemt de watervraag toe en dringt het waterverdelingsvraagstuk zich op. In 2025 voeren we de watersysteemtoets uit, leggen we het beleidskader waterbeschikbaarheid voor en participeren we in het gebiedsproces bodemdaling.

Vanwege de groei van het aantal inwoners, strengere eisen en onze duurzaamheidsdoelen moeten onze zuiveringsinstallaties worden aangepast en uitgebreid. Een belangrijk project is de renovatie, verduurzaming en uitbreiding van AWZI Almere, waarvan de realisatie gaat starten.

'Verbinden en koers houden' en het Waterbeheerprogramma zijn het uitgangspunt

Het Waterbeheerprogramma 2022-2027 en het Bestuursprogramma 2023-2027 'Verbinden en koers houden' vormen, tezamen met de Kadernota 2025-2029, het uitgangspunt voor deze Begroting & Meerjarenraming 2025-2029. De programmabegroting geeft zo een overzicht van het beleid op dit moment. Het is de basis voor de uitvoering van ons waterwerk in 2025.

Beheer en onderhoud de 'stille motor' van onze waterschapstaken

We willen dat onze kapitaalgoederen (assets) goed functioneren en in goede staat blijven. Dat betekent tijdig beheer en onderhoud en een goede afweging tussen onderhoud en investeren. We maaien onze waterkeringen, we storten stortsteen, we doen inspecties, we spuiten drainage door, we voorkomen graafschade. We baggeren de watergangen, vervangen oeverbeschoeiingen, repareren duikers. We malen het water uit, we onderhouden onze gemalen, ondergemalen, opvoerpompen, kunstwerken en hevels en zorgen voor up-to-date automatisering. We inspecteren onze persleidingen, onderhouden de afvalwaterzuiveringen. We onderhouden onze IT-apparatuur, zoals bijvoorbeeld de vergaderapparatuur. We houden onze gebouwen en installaties in de juiste staat. In de nieuwe paragraaf 7.3 assetmanagement leest u hier meer over.

Nieuwe financiële verslaggevingsvereisten

Per 1 januari 2025 gelden herziene financiële verslaggevingsvereisten. Deze zijn in deze begroting toegepast. Naast bovengenoemde nieuwe paragraaf 7.3 voor assetmanagement, gaat het bijvoorbeeld om nieuwe financiële kentallen (opgenomen in paragraaf 7.2 uiteenzetting financiële positie) en de geprognosticeerde balans (hoofdstuk 10). De nieuwe verslaggevingsvereisten maken

het verschil met verslaggevingseisen van gemeenten en provincies kleiner en vergroten de onderlinge vergelijkbaarheid van de financiële positie van waterschappen.¹

De macro-economische omstandigheden stabiliseren, maar onzekerheid blijft

De hoop en verwachting van het Centraal Planbureau is dat we de forse prijsontwikkelingen achter ons kunnen laten. Dit kan echter een ogenschijnlijke economische stabiliteit zijn, de situatie blijft onzeker. De geopolitieke situatie en samenhangende macro-economische omstandigheden kunnen de komende jaren effect hebben op ons werk en de kosten. Het is daarom van belang om financieel voldoende weerbaar te blijven.

Stuurt op behoud van de financieel gezonde positie en een toekomstbestendig tariefscenario

De omvangrijke projecten die we willen realiseren hebben een verhogend effect op de schuldenpositie en brengen ook grotere risico's met zich mee. Dit benadrukt, tezamen met onzekere macro-economische omstandigheden, dat het noodzakelijk is om voldoende financieel weerbaar te blijven en te sturen op behoud van de financieel gezonde positie van het waterschap. Hierbij is vastgehouden aan de kaders van het reserve- en schuldenbeleid van het waterschap, die onder andere uitgaan van een gezonde verhouding tussen schulden en eigen vermogen. Bij de kadernota is gekozen voor een financieel toekomstbestendig tariefscenario waarbij de reservepositie zich beweegt van de onderkant naar het midden van de bandbreedte uit het reservebeleid². Bij het tariefscenario is verder aangegeven dat een lastendrukontwikkeling gewenst is die niet boven de 10% uitkomt voor de verschillende belastingcategorieën.

De voorliggende begroting voldoet aan de uitgangspunten van de Kadernota en laat een lastendrukstijging zien die voor alle categorieën onder of op de 10% uitkomt. De lastendruk voor 2025 voor huishoudens stijgt met +8,3% en +9,1%, voor een agrarisch bedrijf +9,5%, industrieel bedrijf en natuurorganisatie +10,0% en woningbouwcorporatie +7,5%.

Toekomstbestendig belastingstelsel

Het is belangrijk dat we de lasten in ons gebied zo eerlijk mogelijk verdeeld zijn, binnen de ruimte die wet ons daarvoor geeft. In de afgelopen jaren zijn er verschillende knelpunten in de waterschapsbelastingen geïdentificeerd. Dit heeft geleid tot een nieuw belastingstelsel, dat ingaat per 1 januari 2026. De bijbehorende wetswijzigingen zijn inmiddels door de Tweede Kamer vastgesteld. Het traject van behandeling in de Eerste Kamer loopt op dit moment. Besturen krijgen meer flexibiliteit bij het bepalen van tarieven op basis van specifieke omstandigheden en taken binnen het waterschap. Het jaar 2025 wordt gebruikt om het beleid en de systemen aan te passen aan deze gewijzigde wetgeving, zodat alles op tijd klaar is. Het Algemeen Bestuur ontvangt hiertoe een voorstel, dat mede door de AB-werkgroep wordt voorbereid. De wijzigingen in de Waterschapswet en de Waterwet zijn vanaf begrotingsjaar 2026 van kracht.

Onze missie

Het beschermen tegen overstromingen, het zorgen voor schoon en voldoende water en het zuiveren van afvalwater zijn essentieel om veilig en gezond te kunnen blijven wonen, werken en recreëren op de bodem van de vroegere Zuiderzee. Daarom is de zorg voor het watersysteem, het zuiveringssysteem en de dijken toevertrouwd aan Waterschap Zuiderzeeland, als functionele overheid.

Onze visie

Wij zorgen voor water als onderdeel van de leefomgeving. Ons werk voeren we uit in een voortdurend veranderende omgeving, waarbij we oog hebben voor de uitdagingen die daaruit voortkomen. In het beheergebied komen de grenzen van het huidige gebruik van het watersysteem in zicht. Daarnaast staan we, net als in de rest van Nederland, voor enkele grote opgaven. Zoals aanpassen aan klimaatverandering, bevorderen van biodiversiteit en een grote woningbouwopgave. Ook heeft ons land te maken met ingrijpende hervormingen, waaronder de energietransitie, de verduurzaming van de landbouw, de omschakeling naar een circulaire

¹ Waterschappen onderling vergelijken kan via de Waves-database op waves.databank.nl (onder de kop Financiën).

² Het schulden- en reservebeleid is vastgesteld door het AB in december 2022. De bandbreedte voor de reserveomvang is 25% - 40% van de netto begrotingsomvang aan het einde van de meerjarenraming.

economie en de digitale transformatie. Dit alles krijgt zijn beslag in onze werkwijzen en in de leefomgeving, waar het een beroep doet op het watersysteem en een claim legt op de schaarse ruimte.

We verbinden onze wateropgaven en bedrijfsmiddelen met de maatschappelijke opgaven en transitie. De urgentie is hoog, er is geen tijd te verliezen. Daarom richten we het beheergebied waterrobuust en klimaatbestendig in. We investeren fors in het watersysteem, zodat er ook in de toekomst voldoende water is bij langdurige droogte én voldoende bescherming bij hoogwater. Ook verduurzamen we onze eigen bedrijfsvoering: we verminderen de CO₂-uitstoot en het energiegebruik, we vergroten het aandeel duurzame energie, we winnen meer energie en grondstoffen terug uit afvalstromen en bevorderen de biodiversiteit op onze dijken en rond onze watergangen, gemalen en zuiveringen.

Als functionele democratie is het waterschap verantwoordelijk voor het waterbeheer. Ons Algemeen Bestuur zet de koers van het waterschap uit door alle belangen af te wegen en op een transparante manier verantwoording af te leggen. We doen ons werk tegen aanvaardbare maatschappelijke kosten. We zijn een rolbewuste waterpartner en zetten onze kennis en bedrijfsmiddelen in om samen met partners oplossingen te zoeken voor gedeelde opgaven. Via onze projecten maken we de verbinding met onze inwoners. We verbeteren onze werkprocessen en onze dienstverlening door datagedreven te werken en door gebruik te maken van kunstmatige intelligentie.

Leeswijzer programmabegroting

Indeling programma's

In deze begroting 2025 en meerjarenraming 2026-2029 staan vijf programma's centraal:

1. Bestuur en omgeving
2. Waterveiligheid
3. Voldoende en gezond water
4. Schoon, gezuiverd water
5. Financiën, organisatie en informatie

Deze vijf programma's kennen ieder hun strategisch doel. Dit strategische doel is uitgewerkt in tactische doelen en vervolgens in maatregelen. Aan het einde van deze leeswijzer vindt u de visualisatie van de programma's met de strategische doelen (binnenste bladen) en de tactische doelen (buitenste bladen) die in deze begroting zijn opgenomen.

Opzet programma's

De programma's hebben een vaste opzet. Het eerste deel gaat in op de vraag: Wat willen we bereiken? In dit onderdeel worden de doelen beschreven. Het tweede deel - Wat gaan we daarvoor doen? - bespreekt de ontwikkelingen die voor het halen van de doelen belangrijk zijn, bijvoorbeeld nieuw beleid of een beleidsintensivering. Het derde deel - Wat mag het kosten? - laat de netto lasten van het programma zien.

Waterschap Zuiderzeeland maakt onderscheid tussen "reguliere" en "speciale" investeringsprojecten en exploitatieprojecten. Speciale investerings- en exploitatieprojecten zijn projecten met een hoger risico, grote impact op de taakuitvoering en/of het beleid van het waterschap. Deze projecten worden apart door het Algemeen Bestuur aangewezen en de beleidsmatige kaders worden vastgesteld voordat het college kan starten met de uitvoering. Op basis van de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie worden met de vaststelling van de begroting ook de voorgenomen investeringsuitgaven uit de investeringsplanning geautoriseerd, voor zover de aanvangsdatum van de betreffende investeringsprojecten in het begrotingsjaar ligt. In paragraaf 3 van de programmahoofdstukken zijn deze investeringen vermeld.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Per programma staan de netto lasten aangegeven. Deze programmalasten worden betaald uit de algemene dekkingsmiddelen, waarvan de watersysteemheffing en zuiveringsheffing de belangrijkste zijn. De algemene dekkingsmiddelen staan in een apart overzicht.

Paragrafen

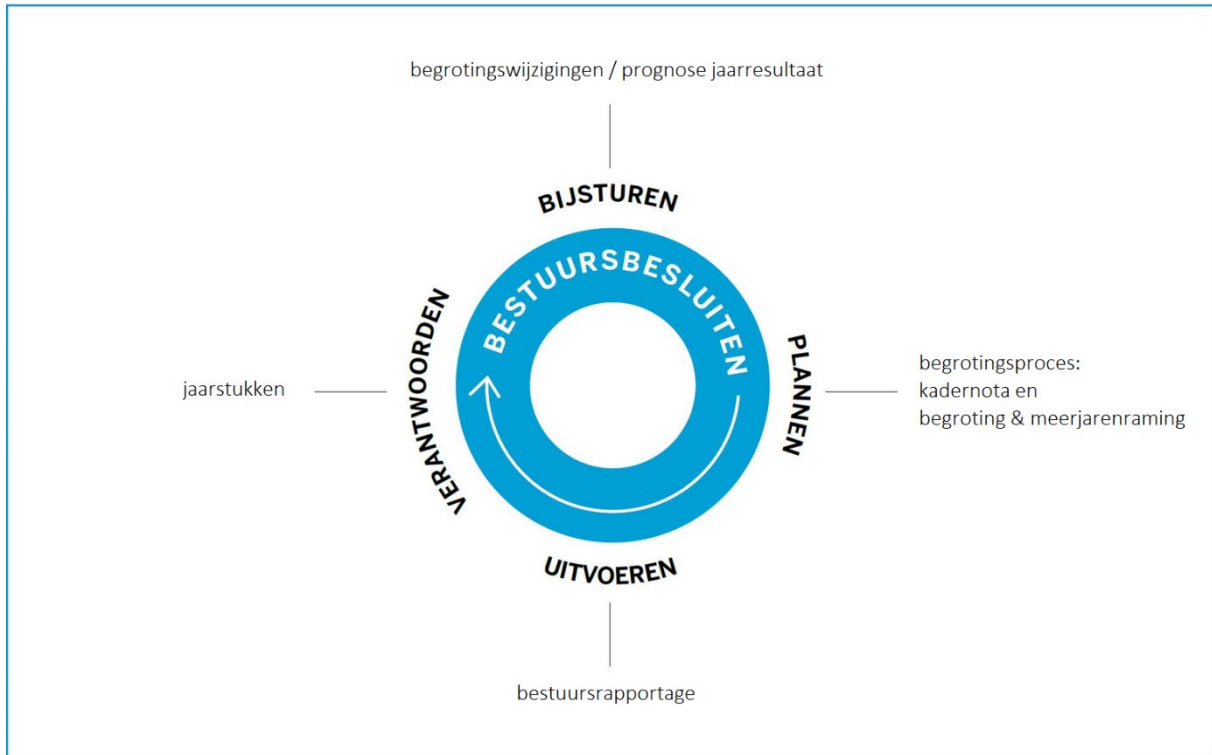
Zoals geregeld in artikel 4.13 lid 2 en 3 van het Waterschapsbesluit staan in deze begroting de verplichte paragrafen. Deze paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de programma's en staan onder een apart kopje. De stand van zaken van de bedrijfsvoering en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering zijn opgenomen in het programma Financiën, organisatie en informatie. De paragraaf Bedrijfsvoering zelf geeft informatie over de financiële rechtmatigheid en de maatregelen die worden ondernomen om afwijkingen van de financiële rechtmatigheid te voorkomen. De paragraaf externe en interne ontwikkelingen geeft invulling aan art. 4.9 van het Waterschapsbesluit. De openbaarheidsparagraaf geeft invulling aan art. 3.5 van de Wet open overheid.

Bestuurlijke planning en control

De sturing binnen Waterschap Zuiderzeeland wordt ondersteund door een planning-en-controlcyclus (P&C). Het waterschap gebruikt daarvoor een bestuurlijk planning-en-controlmodel. Dit betekent dat de sturing kijkt naar het behalen van effecten in het beheergebied. Hiermee hangt samen dat de sturing zowel focust op de financiën als de inhoud en kwaliteit. Dit vereist dat het bestuur de relatie effect-doel-middel constant in beeld heeft. Waarom willen we dit en waarom willen we niet iets anders? Wat bereiken we hiermee? De antwoorden op deze vragen worden in bestuursbesluiten aan het bestuur voorgelegd. De besluiten zijn richtinggevend voor de uitvoering van het beleid. Daarnaast is er in de P&C-cyclus een aantal instrumenten die op vaste momenten

over verschillende onderwerpen inzicht geven en reden kunnen zijn voor bijsturing. In de figuur hieronder staat schematisch de bestuurlijke planning-en-controlcyclus met de bijbehorende P&C-instrumenten.

PLANNING EN CONTROLCYCLUS WATERSCHAP ZUIDERZEELAND

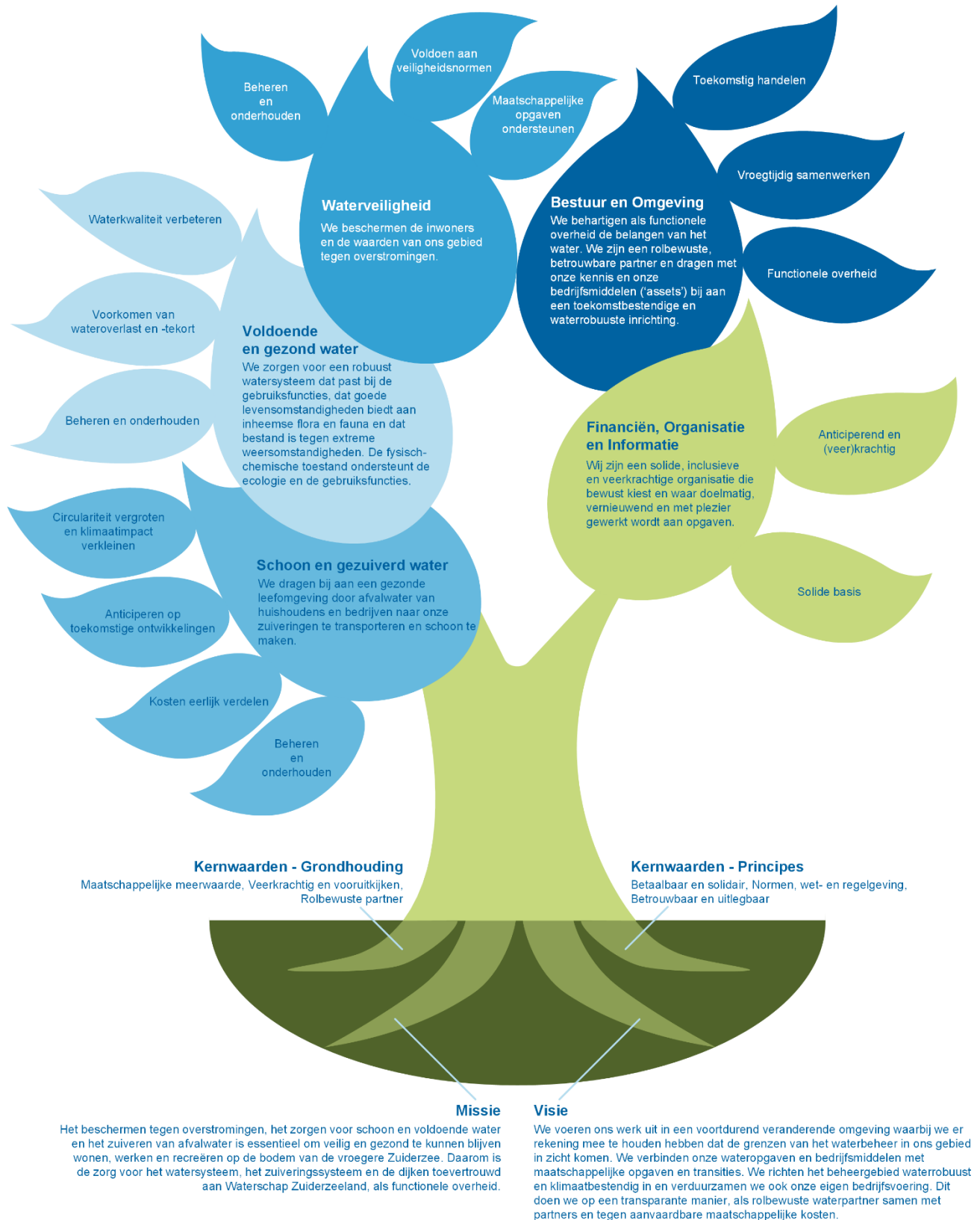

PLANNING EN CONTROL INSTRUMENTEN IN RELATIE TOT HET BEGROTINGSPROCES:

Instrument	Rol bestuur
Bestuursprogramma / collegeplan	Prioriteren en accenten zetten voor bestuursperiode.
Bestuursbesluiten	Sturen en kaders stellen.
Kadernota	Integraal beeld van de meerjarige verwachting op het gebied van beleidsmatige en financiële ontwikkelingen. Kaders stellen voor de komende begroting & meerjarenraming.
Technische notitie	Technische actualisatie van cijfers in de kadernota.
Begroting	Vaststellen van de basis voor de uitvoering van de beleidsplannen en het reguliere beheer in het begrotingsjaar (toetsingskader voor het Algemeen Bestuur).
Meerjarenraming	Integraal document met de begroting. Vaststellen van de doelen en inzet van het waterschap voor de komende planperiode.

Doelenboom van Waterschap Zuiderzeeland

“Wij zijn Waterschap Zuiderzeeland, water beweegt ons.”

Visualisatie programma's met strategische doelen (binnenste bladen) en de tactische doelen (buitenste bladen)

Beleidsbegroting

1. Programma Bestuur en omgeving

1.1. WAT WILLEN WE BEREIKEN?

We behartigen als functionele overheid de belangen van het water. We zijn een rolbewuste, betrouwbare partner en dragen met onze kennis en onze bedrijfsmiddelen (assets) bij aan een toekomstbestendige en waterrobuuste inrichting.

Tactische doelen van Bestuur en omgeving

- Functionele overheid: Het waterschap bestuurt rolbewust, transparant en betrouwbaar.
- Vroegtijdig samenwerken: Waterbelangen zijn geborgd in ruimtelijke en economische opgaven, waarbij we vroegtijdig samenwerken met onze gebiedspartners.
- Toekomstig handelen: Er wordt ruimschoots voldaan aan de regionale en nationale klimaat-, energie- en biodiversiteitsdoelstellingen door onze watertaken te verbinden met maatschappelijke opgaven en transities.

1.2. WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Functionele overheid

Open en transparante overheid

We werken in 2025 verder aan het vergroten van de transparantie van ons waterschap. Dit doen we onder andere met het actief openbaar maken van informatie. Onder de actieve openbaarmaking verstaan we de activiteiten die het waterschap onderneemt om uit eigen beweging informatie openbaar te maken. Actieve openbaarmaking is een verplichting uit de Wet open overheid (Woo). In 2025 gaan we door met het actief openbaar maken van de informatie die de Woo verplicht stelt, zoals klachtoordelen en onderzoeksrapporten. We volgen daarbij de landelijke planning en werken actief samen met andere overheden aan de implementatie. Daarnaast implementeren we een eigen publicatieplatform dat we aansluiten op de Woo-index. Daarmee zorgen we ervoor dat onze informatie ook via het landelijke portaal vindbaar is.

De komende jaren werken wij aan het verder ontsluiten van data en informatie voor verschillende doelgroepen via het concept 'Informatievijver' (zie QR-code). Op deze manier wordt onze meet- en kaartinformatie verder toegankelijk buiten de organisatie.

Figuur 1
Meer informatie over
'Informatievijver'

Inwoners en ondernemers kunnen zonder belemmeringen gebruikmaken van hun rechten en invulling geven aan hun plichten dankzij een omgevingsgerichte dienstverlening.

Bij het realiseren van onze visie op dienstverlening streven we ernaar dat inwoners en ondernemers in ons beheergebied op een prettige en onbelemmerde manier gebruik kunnen maken van hun rechten en invulling geven aan hun plichten. Daarom richten we als overheid een dienstverlening in die is ontworpen vanuit de behoeften van mensen, in plaats van de structuur van de overheid, onze organisatie. Dit doen we zowel binnen Zuiderzeeland als binnen de keten, ondersteund door de juiste technische middelen. Inwoners en ondernemers weten ons te vinden en weten wat zij van ons kunnen verwachten. Onze diensten zijn voor hen duidelijk en de vindbaarheid en toepasbaarheid wordt continue verbeterd.

Gepaste aandacht voor het 25-jarig jubileum

In 2025 bestaat Waterschap Zuiderzeeland 25 jaar. Hier staan we in 2025 op een gepaste manier bij stil. Het doel van het jubileumjaar is om een gevoel van trots te versterken, de zichtbaarheid van het waterschap te vergroten, een ervaring neer te zetten waarover wordt nagepraat en het waterschap te positioneren als een aantrekkelijke werkgever. Voor een belangrijk deel worden reguliere activiteiten benut om extra aandacht te vestigen op ons waterschap. Hiermee zijn we continue zichtbaar. Naast de reguliere activiteiten wordt er in het jubileumjaar ook een aantal extra activiteiten georganiseerd, waaronder een publieksevenement.

Vorbereiden op nieuw belastingstelsel vanaf 2026

In de afgelopen jaren zijn er verschillende urgente knelpunten in de waterschapsbelastingen geïdentificeerd. Deze knelpunten hebben geleid tot een verminderde transparantie en minder maatschappelijk draagvlak voor de tarieven en de heffingswijze. Het eerste knelpunt was de invloed van de waarde van de infrastructuur op het tarief voor ongebouwde grond in de watersysteemheffing, ook wel de 'weeffout' genoemd. Het tweede knelpunt was de onmogelijkheid om een gelijkmatige tariefontwikkeling te realiseren voor vier betalende categorieën. Het derde knelpunt betrof het verplichte gebruik van mens- en milieubelastende stoffen bij laboratoriumanalyses om de vervuilingswaarde van bedrijfsafvalwater te bepalen, iets wat de waterschappen willen vermijden door nieuwe technieken te gebruiken. Om de eerste twee knelpunten aan te pakken, is een nieuwe methode ontwikkeld om de kosten over de betalende categorieën te verdelen. Hierbij wordt de waarde als verdeelmaatstaf vervangen door stabiele gebiedskenmerken en worden bandbreedtes voor de kostenaandelen van de categorieën geïntroduceerd om lastenverschuivingen te voorkomen. Hierdoor krijgen de besturen meer flexibiliteit bij het bepalen van tarieven op basis van specifieke omstandigheden en taken binnen het waterschap. Het jaar 2025 wordt gebruikt om het beleid en de systemen aan te passen aan deze gewijzigde wetgeving, zodat alles op tijd klaar is. Het Algemeen Bestuur ontvangt hiertoe een voorstel, wat mede door de AB-werkgroep wordt voorbereid. De wijzigingen in de Waterschapswet en de Waterwet zijn vanaf begrotingsjaar 2026 van kracht.

In 2026 legt het college in de jaarrekening over 2025 voor het eerst zelf verantwoording af over de (financiële) rechtmatigheid van het gevoerde bestuur.

In de verantwoording verklaart het dagelijks bestuur in hoeverre de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Ook geeft zij aan in hoeverre de geconstateerde afwijkingen de verantwoordingsgrens overschrijden. Afwijkingen betreffen fouten (het niet naleven van wet- en regelgeving) en/of posten waarvan bij het dagelijks bestuur onduidelijkheid bestaat over de rechtmatigheid.

In de paragraaf Bedrijfsvoering wordt nadere informatie verstrekt over de financiële rechtmatigheid van de bedrijfsvoering. Ook wordt een nadere toelichting gegeven op de afwijkingen in de rechtmatigheid voor zover deze de rapportagegrens overschrijden. Verder wordt aangegeven hoe wordt omgegaan met eventuele afwijkingen die zijn geconstateerd en hoe het college maatregelen treft om afwijkingen op het gebied van financiële rechtmatigheid in de toekomst te voorkomen.

De nieuwe Rekenkamer start vanaf 1 januari 2025

De Wet versterking decentrale rekenkamers leidt ertoe dat de algemeen besturen van waterschappen over een onafhankelijke Rekenkamer moeten beschikken. Het Algemeen Bestuur van Waterschap Zuiderzeeland stelde daarom een onafhankelijke rekenkamer in, die vanaf 1 januari 2025 in werking treedt. Dit betekent ook dat de huidige Rekenkamercommissie op 31 december 2024 eindigt. Er is een samenwerking aangegaan met Waterschap Vallei en Veluwe. Beide waterschappen stellen elk een eigen rekenkamer in en zullen gebruik maken van dezelfde (vier) externe leden plus de voorzitter.

Kennisgericht samenwerken in het buitenland

Binnen het Blue Deal programma werken alle waterschappen samen in 17 internationale partnerschappen, waarbij de ministeries van Buitenlandse Zaken en Infrastructuur & Water voor financiering zorgen. Het accent in de Blue Deal samenwerking ligt op het realiseren van impact (VN Sustainable Development Goals) door kennisuitwisseling op alle aspecten van het integraal waterbeheer. Naast een klimaat-robuster watersysteem draagt de Blue Deal hiermee bij aan een stabielere leefomgeving en armoedebestrijding. Zuiderzeeland leidt het partnerschap in het Awash stroomgebied in Ethiopië. Naast het uitvoeren van projecten binnen dit partnerschap leveren we in 2025 op verzoek ook inzet op partnerschappen van andere waterschappen.

In 2025 bepaalt het Algemeen Bestuur de ambitie en middelen voor de implementatie van de 'Dutch Water Authorities Visie 2030', waarna uitvoering ter hand wordt genomen. Deze visie richt

zich naast de 'reguliere' internationale samenwerking onder andere op samenwerking binnen Europa vanuit een eigen kennisagenda.

Kennisuitwisseling en samenwerking met onderwijsinstellingen

Op dit moment wordt met verschillende onderwijsinstellingen samengewerkt, binnen en buiten ons beheergebied. De ambitie van het college is om deze samenwerking te intensiveren en een structureel karakter te geven. In 2025 starten we met het verkennen van de mogelijkheden om bij kennisinstellingen het belang van water in te brengen en te koppelen aan toekomstige uitdagingen in ons beheergebied.

Crisisorganisatie: opdoen van ervaring en voorbereiden op extremen

De crisisorganisatie richt zich het komende jaar op het oefenen met twee uitersten: met meerdere kleine oefeningen ervaring opdoen met de eerste periode na het opschalen naar de crisisorganisatie en een extreme crisis waarbij de situatie ook (gedeeltelijk) buiten de invloedssfeer van het waterschap ligt. Denk daarbij aan een langdurige landelijke uitval van elektriciteit. De voorbereiding van de crisisorganisatie bestaat uit opleiden, trainen en oefenen.

Actualiseren van de communicatiestrategie

De huidige communicatiestrategie van Zuiderzeeland is eind 2016 opgesteld. De ontwikkelingen die in 2016 zijn geschetst zijn nog steeds actueel. Zaken zoals digitalisering, interactie, samenwerking en de noodzaak van een communicatieve organisatie worden steeds belangrijker. Op basis van deze bevindingen volstaat een actualisering van de strategie. De voorbereidingen daarvoor zijn inmiddels gestart en naar verwachting leggen we de geactualiseerde strategie medio 2025 voor aan het Algemeen Bestuur. De actualisatie is onder meer gericht op nieuwe trends en ontwikkelingen en hoe we daar als waterschap op in kunnen spelen.

Maatregelen Functionele overheid

1. Implementeren van nieuwe wetgeving, waaronder de aanpassing van het belastingstelsel, de rechtmatigheidsverklaring door het college en de verplichting een rekenkamer in te stellen met alleen externe leden.
2. Uitvoeren van het beleidskader Internationale samenwerking (doorlopend), bijvoorbeeld de uitvoering van de Blue Deal Awash partnership (Ethiopië).
3. In 2025 bepaalt het AB de ambitie en middelen voor de implementatie van de Dutch Water Authorities (DWA) visie 2030.
4. Onderhouden en verbeteren van onze calamiteitenorganisatie (doorlopend), onder andere door het uitvoeren van crisisoefeningen.
5. Actualiseren en doorlopend uitvoeren van onze communicatiestrategie (doorlopend).
6. Gepaste aandacht voor het 25-jarig bestaan van het waterschap, inclusief geschiedschrijving (2025).
7. Nieuw: De visie op dienstverlening is eind 2026 geïmplementeerd.

Vroegtijdig samenwerken

Werken aan toekomstbestendig waterbeheer vanuit de agenda voor 'water en bodem sturend'

Naar verwachting leggen we de agenda voor 'water en bodem sturend' in de tweede helft van 2025 ter besluitvorming voor aan het Algemeen Bestuur. Daarmee gaan we vanuit de draagkracht van onze water- en bodemsysteem sturende principes inbrengen in de ruimtelijke processen en gebiedsontwikkelingen. Met draagkracht bedoelen we: een goede waterbalans, een goede waterkwaliteit voor oppervlaktewater en grondwater en een gezonde bodem. We willen verslechtering van deze draagkracht voorkomen en waar mogelijk verbeteringen realiseren. Het is belangrijk vanuit de draagkracht van water en bodem te werken zodat we ook in de toekomst de positieve eigenschappen hiervan behouden blijven waardoor wonen, werken en recreëren ook in de toekomst mogelijk blijft.

Omgevingsgericht werken aan complexe opgaven

Voor het realiseren van opgaven en doelen is een goede afstemming met de omgeving van steeds groter belang. Water speelt een steeds prominentere rol bij opgaves van onze samenwerkingspartners. De bestuurlijke ambities om met meer verbinding met de omgeving te opereren zoals die zijn opgenomen in het bestuursprogramma en het collegeplan sluit hierop aan. Hier zit een directe relatie met Water en Bodem Sturend, gebiedsontwikkeling en participatie. Over

de wijze van invulling en de intensiteit hiervan moeten nog wel keuzes gemaakt worden. In 2025 beschouwt het college wat de uitwerking van Water en Bodem sturend & omgevingsgericht werken nog verder vraagt. De uitwerking hiervan wordt aangeboden aan het Algemeen Bestuur.

We werken graag vroegtijdig samen in gebiedsprocessen

Voor nieuwe ontwikkelingen zoals stadsuitbreiding en de ontwikkeling van bedrijventerreinen is het belangrijk vroegtijdig in gebiedsprocessen te participeren. Zodat geen keuzes gemaakt worden waar we later spijt van krijgen. Maar ook voor bestaande situaties kunnen we werken aan het behouden of verbeteren van de draagkracht van water- en bodemsystemen. Denk aan het verbeteren van de bodemgezondheid, klimaatmaatregelen in bebouwd gebied en flexibel peilbeheer. Het gaat hierbij om maatschappelijke opgaven waar ieder een bijdrage kan leveren, waarbij het waterschap niet meer alleen werkt vanuit de eigen assets en het waterschap steeds meer midden in de samenleving komt te staan.

Water en bodem sturend landt in eigen instrumenten en in gezamenlijke producten

Voor 2025 werken we aan de ontwikkeling van een afwegingsmechanisme voor ruimtelijke ontwikkelingen en een normenkader. Dit is een uitvoeringsafspraken uit de Strategische Agenda Flevoland. Dit mechanisme moet een methodiek geven waarmee het natuurlijk fundament sturend is voor de ruimtelijke ordening van de regio, zowel in stedelijk als landelijk gebied. Uitgangspunt daarin is dat het ruimtegebruik (land en water) passend is bij de kenmerken van natuurlijk fundament. Hierbij werken we nauw samen met de provincie en de gemeenten in ons beheergebied.

Waar dat mogelijk is passen we al in 2025 onze eigen werkwijze of onze instrumenten aan. Denk hierbij aan nieuw beleid, de waterschapsverordening of het beheer van onze assets. We gaan ook onze bestaande kennis over het water- en bodemsysteem beter ontsluiten en waar nodig verrijken we deze met verdiepend onderzoek, pilots of innovaties. Deze uitwerking van water en bodem sturend zal in 2025 en volgende jaren gaan landen in onze inhoudelijke programma's, in onze verordeningen, in onze informatievoorziening en in onze communicatie uitingen.

Nu en in de toekomst voldoende ruimte voor water en waterkeringen

Waterschap Zuiderzeeland is actief betrokken bij grootschalige gebiedsontwikkelingen van partners, zoals Almere Pampus, Almere Duin, Oosterwold, Waterfront Lelystad en Oostvaardersoeveren. Water en bodem sturend is hierbij het uitgangspunt. Met name ontwikkelingen in bodemdalingsgebieden en in de omgeving van de primaire waterkeringen vragen extra aandacht. Het is noodzakelijk dat bij deze ontwikkelingen robuuste keuzes worden gemaakt en dat niet wordt afgewenteld op toekomstige generaties. Bij ontwikkelingen op en rond waterkeringen moeten we er rekening mee houden dat in de toekomst meerdere versterkingen nodig zijn als gevolg van klimaatverandering en zeespiegelstijging. Voor deze versterking is nu en in de toekomst voldoende ruimte nodig.

We vullen het participatiebeleid aan met het uitdaagrecht

De Wet versterking participatie op decentraal niveau is op 4 juni door de Eerste Kamer aangenomen. Deze nieuwe wet moet ervoor zorgen dat inwoners meer invloed krijgen op het werk van waterschappen. Nieuw ten opzichte van de huidige situatie is dat burgers ook betrokken moeten worden bij de evaluatie en uitvoering van het beleid. De insteek van deze wet is om inwoners in een vroeg stadium bij plannen te betrekken. Op die manier ontvangen we meer input van inwoners en dit leidt tot betere planvorming.

Waterschap Zuiderzeeland toetst het huidige participatiebeleid hieraan en neemt hierin ook het uitdaagrecht mee. Dit doen wij in samenspraak met en in samenwerking met de Provincie Flevoland en de gemeenten om zo tot duidelijk herkenbare werkwijze te komen in het hele beheergebied. 2025 staat in het teken van beleid naar praktijk. We toetsen het interne beleid op de nieuwe wetgeving en geven richting aan een eensluidende werkwijze als het gaat om participatie. Dit geeft zowel houvast als ruimte om stakeholders op het juiste moment en op een passende wijze te betrekken per onderwerp.

We actualiseren de Uitvoeringsagenda vanuit Samen maken we Flevoland

Begin 2023 hebben alle Flevolandse overheden de Strategische Agenda Flevoland behandeld. De Strategische Agenda bestaat uit twee delen: het perspectief en de uitvoeringsagenda. Er is afgesproken dat het gaat om een zogenaamde 'rollende' agenda, waarbij deze in de loop van de tijd wordt verdiept, aangevuld en aangescherpt. In 2025 gaan we daarom aan de slag met de actualisatie van de Uitvoeringsagenda. Het Algemeen Bestuur gaf eerder aandachtspunten mee, die het college met een brief naar het samenwerkingsverband van Rijk en regio heeft gestuurd. Deze punten proberen we in de geactualiseerde Uitvoeringsagenda een plek te geven.

De provincie werkt door aan het Flevolands Programma Landelijk Gebied

Provincie Flevoland werkt samen met haar partners, en dus ook het waterschap, aan de verdere invulling/uitwerking van NPLG-maatregelpakketten 2024. Hierin doet Zuiderzeeland waarschijnlijk mee binnen het pakket Ecologisch berm- en dijkbeheer. Onze deelname is nog wel afhankelijk van bestuurlijke besluitvorming over cofinanciering. Dit wordt begin 2025 voorgelegd aan het Algemeen Bestuur. Daarnaast werkt de provincie 'gewoon' verder aan het afronden van het Flevolands Programma Landelijk Gebied (FPLG). Dit wordt ten gevolge van het nieuwe regeerakkoord en de aankomende rijksbegroting niet meer als zodanig bij het Rijk ingediend voor NPLG-financiering. Wel wil de provincie het definitieve FPLG gebruiken om bij het Rijk een of meerdere financieringsvragen neer te leggen. De bestaande doelen zoals waterkwaliteit, natuur en stikstof zijn immers niet verdwenen. Dit zou in de toekomst een eventuele financiële en/of personele (capaciteit) vraag aan het waterschap tot gevolg kunnen hebben.

Integraal samenwerken mét de Omgevingswet

Met ingang van 1 januari 2024 is de Omgevingswet binnen Waterschap Zuiderzeeland met succes geïmplementeerd. In de eerste maanden van 2024 is nog een aantal zaken afgehecht zoals het participatiebeleid- en de participatieverordening, delegatiebesluit, waterschapsverordening, legesverordening en het format voor het nieuwe instrument projectbesluit.

We zijn in een nieuwe fase beland die vraagt om een herijking van de inzet van Waterschap Zuiderzeeland: van 'toewerken naar' naar 'werken met' de wet.

Deze fase vraagt om een nieuwe inrichting en bemensing van het werkproces. Vanuit het Platform Omgevingswet Flevoland is een conceptadvies opgesteld over het voortbestaan van het Platform en bijbehorende gevraagde inzet. Hierbij is ook een voorstel opgeleverd voor afspraken rondom escalatie. Er wordt een beroep gedaan op het waterschap - en op de overige deelnemende partijen binnen het Platform - voor het vastleggen van afspraken rondom escalatie en over inzet van capaciteit en financiën ten behoeve van het Platform. De vraag is: hoe wil Zuiderzeeland de besturing en de regionale samenwerking Flevoland in het kader van de Omgevingswet voortzetten en welke doorvertaling is hiervoor nodig in onze eigen organisatie? Hoe borgen we dit in de lijn? Dit wordt de komende periode uitgewerkt.

Doelgerichte inzet Toezicht & Handhaving

De inzet van toezicht en handhaving is gebaseerd op de wettelijke taken en de kwaliteitseisen Vergunning, Toezicht en Handhaving (zoals aantallen controles op vergunningen, borging in systemen, kennis- en capaciteitseisen). Ook de geconstateerde veranderingen in waterkwaliteit die aanleiding vormen tot onderzoek naar de bron bepalen onze inzet. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet is het vertrekpunt gewijzigd: vertrouwen en toelating op basis van 'ja, mits' in plaats van 'nee, tenzij'. Met deze wijziging zetten we sterker in op thematische, projectmatige aanpak gericht op rechtstreeks effect op de waterkwaliteit.

De planning van (wettelijke) taken wordt gebaseerd op een risicoanalyse. Deze risicoanalyse wordt geëvalueerd en geactualiseerd. Daarbij nemen we de verbinding met prioriteiten uit beleidskaders en programmadoelen mee.

We zien toe op directe en indirecte lozingen in het watersysteem, hoewel we niet op alle relevante onderwerpen een juridische basis hebben om op te treden. Dit geldt voornamelijk voor 'Zeer zorgwekkende stoffen' die veelal via indirecte lozingen door bedrijven in ons watersysteem komen. De samenwerking met partners als de Omgevingsdienst wordt met oog op de doelen steeds belangrijker en werkafspraken op onderlinge afstemming en samenwerking worden daartoe herijkt. We dragen er zorg voor dat de heffingen gebaseerd zijn op de mate van vervuiling.

Focus op de bron

Emissiebeperking in de agrarische sector blijft intensief onder de aandacht. Complexe omstandigheden (onduidelijkheden in de uitwerking van regels, maatschappelijke onrust, extreme weersomstandigheden) maken dat de eerste stap bij agrarische bedrijfscontrole vooral ligt op informeren en adviseren, onder andere met de uitkomsten van pilots van het ABW. Waar een bredere informatieve behoefte is, liggen kansen die we willen benutten om de basis voor emissiebeperking via ABW-projecten te verbreden. Controle op grondwateronttrekking wordt steeds belangrijker. Dit vergt een efficiënt en verscherpt beheerssysteem waaraan wordt gewerkt. In het bijzonder is er aandacht voor de aanpak van diepe bronnen in Zuidelijk Flevoland, waarbij het waterschap vooreerst een faciliterende rol inneemt ten behoeve van het optredend bevoegd gezag (de provincie).

We zijn ons bewust van de invloed van ondermijning en werken daartoe samen met andere overheden in ons gebied. We doen ervaring op met toezicht via drones en in de toekomst naar verwachting ook via satellietbeelden. Het aandeel surveillance maken we groter. De toegenomen zichtbaarheid blijkt preventief te werken en kan (thematisch) worden ingezet. Grootschalige evenementen zoals festivals vergen vanwege de lozingen blijvend veel aandacht, zowel in de voorbereiding als tijdens het evenement. Om de wijziging van belastingwetgeving door te voeren verwachten we meer druk bij onze heffingstechnologen.

Maatregelen Vroegtijdig samenwerken

1. Ontwikkelen van de agenda Water en Bodem Sturend (2025).³
2. Nieuw: Instrumenten aanpassen op basis van de inzichten van 'water en bodem sturend' (Waterschapsverordening, watertoets, kaartverhalen) (2025)
3. Nieuw: Ontwikkelen van handvatten, informatie en producten waarmee we onze gebiedspartners zelf afwegingen kunnen laten maken (2025).
4. Nieuw: Verder ontwikkelen van strategisch omgevingsmanagement en omgevingsgericht werken met onze gebiedspartners (doorlopend).
5. Adviseren bij plan- en beleidsvorming van omgevingspartners (gebiedsprocessen) (doorlopend), zoals:
 - Almere Oosterwold, Duin en Pampus
 - Oostvaardersoevers
 - Lelystad Waterfront
 - Deltaprogramma's,
 - (Maatregelen uit) het Flevolands Programma Landelijk Gebied.
6. Continueren van inzet op vergunningverlening, toezicht en handhaving (doorlopend).
7. Nieuw: Samenwerken via het samenwerkingsverband Samen maken we Flevoland om de Strategische Agenda Flevoland uit te werken, met specifieke aandacht voor de integratie van de pijler Robuust natuurlijk fundament (doorlopend).
8. Nieuw: Het uitdaagrecht een plaats geven in het participatiebeleid (2025).

³ Voorheen luidde de maatregel als volgt: "Ontwikkelen inhoudelijke doorvertaling en positionering van Water en Bodem Sturend (2025)". De maatregel is aangepast en aangevuld met twee nieuwe maatregelen (maatregel nummer 2 en 3).

Speciaal project		Programma		Financieel		Planning	
Windpark Hanze		Bestuur en omgeving		Max € 10 miljoen (beschikbaar stellen lening)		2018-2024	
Onderzoeksfase	Ontwerp/planfase	x		Uitvoeringsfase	Nazorgfase	Afgerond	

Kaders / doelstellingen:

Hoofddoelstelling: Realiseren energiedoelstellingen waterschap op het gebied van zelfvoorzienendheid op een doelmatige wijze.

Kaders: Realiseren samenwerking Windpark Hanze binnen de 11 door het Algemeen Bestuur vastgestelde randvoorwaarden.

Toelichting B&MR 2025-2029

Op 1 juni 2024 startte de stroomafname van Windpark Hanze. Daarmee is de belangrijkste mijlpaal behaald. De komende jaren staan vooral in het teken van het succesvol uitvoeren van het stroomafnamecontract. In basis zijn alle afspraken uit het contract geïmplementeerd en zal dit niet veel werk meer kosten. Ondertussen zijn er sinds het de opstelling van het contract veel ontwikkelingen geweest op de energiemarkt. Onder andere door netcongestie en de toenemende hoeveelheid duurzame opwek ontstaan er kansen om de samenwerking Windpark Hanze en met onze PV-partij, die de

Figuur 2 Molens Windpark Hanze die het waterschap van duurzame energie voorzien

markttoegang van de afgenomen windenergie voor het waterschap regelt, verder uit te diepen. Door kansen in de onderlinge samenwerking te onderzoeken en verdere afspraken te maken, kan wellicht een beter optimum worden bereikt in het streven om de duurzaam opgewekte energie zo goed mogelijk te benutten, kosten te besparen en waar mogelijk een bijdrage te leveren aan het oplossen van de bredere maatschappelijke problematiek rondom netcongestie.

De afronding van de bouw en de start van de exploitatiefase van Windpark Hanze is een moment om te onderzoeken in hoeverre bestaande afspraken rondom werkwijzes of governance moeten worden aangepast. De verwachting is dat de aangepaste afspraken begin 2025 kunnen worden vastgelegd.

Speciaal exploitatieproject	Programma
Oosterwold	Bestuur en omgeving

Wat is het doel van dit project?

Waterschap Zuiderzeeland participeert in de gebiedsontwikkeling Oosterwold vanuit onze rol en verantwoordelijkheid. Samen met gemeente Almere en de provincie Flevoland geven we vanuit ieders verantwoordelijkheden invulling aan deze ontwikkeling. Voor het waterschap is belangrijk een goede waterkwaliteit en dat er binnen Oosterwold voldoende compensatie van de verharding plaatsvindt, zodat er geen wateroverlast ontstaat.

Oosterwold is een organische gebiedsontwikkeling. Bij de start is onder andere de verantwoordelijkheid van de zuivering van het afvalwater en de inrichting van het watersysteem bij de bewoners neergelegd. Inmiddels heeft de gemeente het beheer en onderhoud van de individuele afvalwatersystemen overgenomen en wordt er riolering aangelegd. Over een aantal jaar zal al het afvalwater via de riolering naar de afvalwaterzuivering worden getransporteerd.

Met een tijdelijke decentrale zuivering in Oosterwold ontwikkelen we kennis over nieuwe zuiveringstechnologieën. Deze kennis gebruiken we voor onze afvalwaterzuiveringen.

Waarom is dit project speciaal en wat zijn de belangrijkste risico's van dit project?

Oosterwold is een speciaal project omdat de gemeenten Almere en Zeewolde hebben gekozen voor een organische ontwikkeling. Doordat veel verantwoordelijkheden bij de bewoners zijn neergelegd zijn er risico's voor de waterkwaliteit en op het gebied van wateroverlast en watertekort.

Wat gaan we doen in 2025 met doorkijk naar 2029?

Samenwerkingsovereenkomst Water

In de tweede helft van 2024 worden waterplannen gemaakt voor de deelgebieden 1 en 2. Eind 2024 wordt op basis van deze plannen bekeken of voor de uitvoering hiervan een samenwerkingsovereenkomst tussen de gemeenten Almere en Zeewolde, de provincie Flevoland en het Waterschap Zuiderzeeland nodig is. Indien dit het geval is dan wordt in de eerste helft van 2025 een overeenkomst opgesteld.

Decentrale zuivering

De komende jaren wordt de transportcapaciteit van afvalwater naar de AWZI Almere uitgebreid. Het streven is dat al het afvalwater uit Oosterwold en omliggende woonwijken uiterlijk na 2026 naar de AWZI kan worden getransporteerd. In 2026 vindt een evaluatie van de zuiveringspilot plaats. Op basis daarvan besluiten de gemeente Almere en het waterschap of de zuivering nog maximaal 4 jaar in bedrijf wordt gehouden voor het vergaren van kennis of dat deze wordt ontmanteld.

De zuivering is opgestart en draait continue. Om tot een goede kwaliteit van het gezuiverde water te komen wordt er geoptimaliseerd en gemonitord. Er worden steeds meer huishoudens aangesloten op de decentrale zuivering. De komende jaren gaan we meer kennis opbouwen en delen over de zuiveringstechnieken. Daar waar mogelijk passen we de kennis toe op de AWZI's.

Figuur 3 Opening decentrale zuivering

Ontwikkeling deelgebied 2

In 2025 wordt verder gewerkt aan de voorbereiding van de ontwikkeling van deelgebied 2. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de ervaringen die zijn opgedaan bij de ontwikkeling van deelgebied 1. Voor deelgebied 2 wordt nagedacht over een grotere regierol van de overheid voor bodem en water en het aanleggen van een basisinfrastructuur voor water.

Invulling zorgplicht inzameling afvalwater door de gemeente

In 2024 wordt in opdracht van de gemeente gestart met de invulling van het plan van aanpak 'Invulling zorgplicht afvalwater; realisatie riolering'. Vanaf 2024 wordt in opdracht van de gemeente de aanleg van het hoofdriool onder de polderwegen afgerond en worden de kavelwegen voorzien van riolering. De eerste huishoudens worden daarna hierop aangesloten en het IBA-systeem wordt dan gesaneerd. De IBA-systemen die nog niet zijn gesaneerd worden jaarlijks gecontroleerd. De verwachting is dat in 2027 50 procent van de lozingen via het riool gaan. In 2030 zullen alle woningen zijn aangesloten.

Interbestuurlijk toezicht

In het kader van het interbestuurlijk toezicht verwacht de provincie dat het waterschap zorgt voor de waterkwaliteit in Oosterwold en dat de (gekozen) oplossingen voldoen aan de geldende wet- en regelgeving. Het waterschap is verzocht om de gemeente Almere en provincie te adviseren over de overbruggingsperiode en de te nemen tijdelijke voorzieningen/maatregelen om te komen tot volledige invulling van de gemeentelijke zorgplicht, rekening houdend met de zorg om de oppervlaktewaterkwaliteit. De adviezen zijn door de gemeente overgenomen in het plan van aanpak 'Invulling zorgplicht afvalwater; realisatie riolering'. In 2025 volgt de provincie de uitvoering en stuurt indien nodig bij.

Waterbeschikbaarheid

In droge perioden is onvoldoende water beschikbaar voor de stadslandbouw. De bewoners hebben dit probleem aangekaart. Eind 2024 wordt naar verwachting een waterplan vastgesteld voor deelgebied 1. In 2025 en de jaren daarna worden de maatregelen uitgevoerd. Conform de spelregels van Oosterwold zijn de bewoners aan zet, mogelijk gefaciliteerd door de gebiedsorganisatie Oosterwold. Het waterschap heeft de rol van adviseur en zet indien nodig de instrumenten vergunningverlening en peilbesluit in. In het waterplan deelgebied 2 wordt waterbeschikbaarheid meegenomen bij de planvorming.

Waterkwaliteit

De monitoring van de waterkwaliteit zetten we voort totdat de riolering is aangelegd.

Watersysteem

Bewoners zijn zelf verantwoordelijk voor het watersysteem binnen Oosterwold. Het gaat hierbij om het tegengaan van wateroverlast en het zorgdragen van voldoende water voor onder andere de stadslandbouw. Het waterschap beoordeelt de maatregelen op basis van bestaand beleid en zet het instrument vergunningverlening in.

Wat gaat het kosten in 2025, met doorkijk naar 2029?

In 2025 en daar opvolgende jaren worden waarschijnlijk geen extra kosten gemaakt, naast de interne uren voor projectmanagement, inhoudelijke expertise, juridisch en financieel advies, communicatie, vergunningverlening en toezicht. Eventuele monitoring en onderzoeken die worden uitgevoerd door het waterschap worden gefinancierd door de gemeente Almere.

In de meerjarenraming is €175.000 geraamd voor het beheer en onderhoud van de decentrale zuivering in 2024, 2025 en 2026 (AB-voorstel Deelname decentrale zuiveringspilot Oosterwold, 5 juli 2022). Dit betreft de bijdrage van het waterschap in de beheer- en onderhoudskosten van de decentrale zuiveringsinstallatie in de eerste 3 jaar na inbedrijfstelling eind 2023 (d.w.z. €175.000 gefinancierd vanuit de subsidie, eenzelfde bedrag door de gemeente Almere en een gelijk bedrag door Zuiderzeeland). In het derde jaar vindt een evaluatie plaats (ook van de kosten van beheer en onderhoud) en op basis daarvan vindt besluitvorming plaats over het al dan niet voortzetten van de tijdelijke decentrale zuiveringspilot tot een maximale periode van 7 jaar (met als doel om kennis te verzamelen over de toepassing van nieuwe zuiveringstechnieken). In het AB-voorstel van 5 juli 2022 is opgenomen dat het college de voorkeur heeft om bij een eventuele verlenging de zorgplicht op zich te nemen. In dat geval zijn ook de volledige beheer- en onderhoudskosten voor het waterschap.

De gebiedsontwikkeling Oosterwold legt vanwege het karakter van organische ontwikkeling en de benodigde afstemming met partners en bewoners een aanzienlijk beslag op de organisatie. Naast vergunningverlening, toezicht en handhaving, gaat het om capaciteit voor het ambtelijk en bestuurlijk proces en van adviseurs vanuit verschillende vakgebieden.

Speciale investering	Programma	Financieel		Planning
Zon A6	Bestuur en Omgeving	Geheim		Afronding planuitwerkingsfase: 2026 Totale afronding: 2029
Startfase verkenning	Verkenningfase	X	Planuitwerkingsfase	Realisatiefase Afgerond
Kaders die van toepassing zijn				
- Aanleg van zonnepanelen op de IJsselmeerdijk langs de A6 onder de voorwaarde van een positieve business case				
Toelichting B&MR 2025-2029				

In 2025 wordt verder gewerkt aan de planuitwerking van de aanleg van zonnepanelen langs de A6. In 2023 is een bestuursovereenkomst getekend met onder andere de provincie Flevoland, Rijkswaterstaat en de gemeenten Lelystad en Dronten. In deze overeenkomst ligt onder andere vast, dat voor de ruimtelijke procedure gebruik wordt gemaakt van de Rijkscoördinatieregeling. Dit traject loopt op dit moment. In 2025/2026 zal de planuitwerkingsfase verder worden uitgewerkt, waarbij bijzondere aandacht zal zijn voor onder andere:

- Het vormgeven van participatie. Hierover is het waterschap in overleg met de diverse partners.
- Het verder vorm geven van de business case. Naast de investeringsuitgaven welke aanpassingen het Rijk de komende tijd door gaat voeren op het vlak van subsidies.
- De aansluiting op het elektriciteitsnet.
- Het vormgeven van participatie. Hierover is het waterschap in overleg met de diverse partners.
- Het ontwerp, waarbij extra aandacht zal zijn voor de borging van de veiligheidstaak.

Voor de planuitwerkingsfase is een krediet beschikbaar van € 0,1 miljoen. Gezien de complexiteit van het project is mogelijk een aanvullend krediet nodig. Indien nodig zal het AB hierover een voorstel ontvangen. Het AB zal te zijner tijd ook een voorstel ontvangen over het besluit over de realisatie van zonnepanelen op de IJsselmeerdijk langs de A6.

Toekomstig handelen

Inzicht krijgen en delen op het gebied van klimaatadaptatie

De KNMI-klimaatscenario's 2023 geven onomwonden aan dat het klimaat in een steeds hoger tempo verandert. De mate en vorm waarin zijn niet in beton gegoten en daarom heeft men scenario's uitgewerkt: een 'nat' scenario waarin de winters sterk vernatten en de zomers licht verdrogen. Daar staat een 'droog' scenario tegenover waarin de winters licht vernatten en de zomers sterk verdrogen. Ongeacht het scenario, als we niets doen krijgen we te maken met grootschalige effecten van de klimaatverandering. Niets doen is geen optie.

Als waterschap hebben wij de belangrijke taak om onze kennis over de gevolgen van klimaatverandering op het watersysteem op peil te houden. Ook is het belangrijk dat we in een zo vroeg mogelijk stadium inzichtelijk maken welke aanpassingen nodig en mogelijk zijn om ons robuuste watersysteem robuust te laten blijven. Deze inzichten delen we met onze gebiedspartners.

Handelen op het gebied van klimaatadaptatie

De watersysteemoets die in 2025 wordt uitgevoerd geeft inzicht in de gebieden waar een wateropgave is of in de nabije toekomst gaat ontstaan. Aan de hand van deze inzichten worden politiek-bestuurlijke processen gestart om keuzes voor de toekomst te maken.

Ook voert het waterschap vanaf 2025 de tweede ronde "stresstesten" uit om te bezien of stedelijk gebied voldoende bestand is tegen klimaatextremen. Niet alleen de effecten van extreme neerslag maar – vooral – perioden van langdurige droogte en hitte worden inzichtelijk gemaakt. In deze tweede ronde wordt breder gekeken dan de gemeentegrenzen: de stresstest wordt uitgevoerd op regio-schaal. Water speelt in de stresstesten een cruciale rol. De uitkomsten van de stresstesten zijn essentieel voor planvorming en besluitvorming over ruimtelijke vraagstukken waarin water steeds meer een sturende rol krijgt. De stresstesten worden met provincie en gemeenten vanuit KAF-verband (Klimaat Adaptatie Flevoland) gecoördineerd en uitgevoerd.

We verkennen de grenzen van het water- en bodemsysteem

In 2024 is gestart met een verkenning om de grenzen van het water- en bodemsysteem beter te kunnen duiden en kwantitatief te onderbouwen. Dit met als doel om een strategische aanpak voor een toekomstvisie of langjarige planning van het waterschap te voeden. Dit traject loopt door in 2025 en het Algemeen Bestuur wordt in verschillende stappen geïnformeerd en betrokken bij de totstandkoming.

Op koers om klimaatneutraal te worden

We werken hard aan het reduceren van de klimaatvoetafdruk van het waterschap om uiteindelijk klimaatneutraal te worden. Op sommige gebieden moeten we de zeilen bijzetten om de doelen niet uit het oog te verliezen. We treffen veel maatregelen op dit vlak, maar de samenhang tussen de maatregelen en de totale toegevoegde waarde vraagt soms nog wel aandacht. Zo is vaak van tevoren onvoldoende duidelijk hoeveel een maatregel bijdraagt aan het behalen van klimaatdoelen. Wij werken aan een overzicht van deze maatregelen, inclusief kosten en impact om een integraal overzicht te krijgen. De haalbaarheid in de praktijk is daarbij een belangrijk aspect.

We werken aan de aanpak van emissies door eigen brandstofverbruik en bedrijfsmiddelen

De komende periode werken we samen met andere waterschappen en de Unie van Waterschappen in het Versnellingsprogramma Lachgas aan de reductie van de lachgasuitstoot op de AWZI's. Daarnaast voeren we energiebesparende maatregelen door in het kader van de Energiebesparingsplicht. Verder ligt de focus op het optimaal aansturen van onze installaties om zo het maximale uit het stroomafnamecontract met Windpark Hanze te halen. Een deel van het budget van €200.000 dat bij de begroting van 2024 is toegewezen aan de versnelling van deze sturing wordt ingezet om de aansturing van de grote poldergemalen te optimaliseren. Ook verkennen we mogelijkheden om te sturen op de AWZI's.

Door netcongestie kunnen we niet zonder meer alle verduurzamingsstappen zetten voor elektrificatie. Toch zien we mogelijkheden, juist door sturing van installaties is veel wel mogelijk. Waterschap Zuiderzeeland pakt ook zijn maatschappelijke rol door bij te dragen aan de oplossing van netcongestie.

We werken aan de aanpak van emissies door verbruik van elektriciteit

Door de stroomafname van Windpark Hanze is Waterschap Zuiderzeeland reeds energieneutraal, een doelstelling die in 2024 is bereikt. Deze stroom is CO₂-neutraal waardoor de indirecte emissies van aangekochte energie van het waterschap nagenoeg nul zijn. Door strengere zuiveringsnormen, bevolkingsgroei en de grotere kans op natte periodes zoals in 2023 verwachten we een stijging in ons elektriciteitsverbruik. Om deze stijging op te vangen en energieneutraal én klimaatneutraal in scope 2 te blijven werken we aan meer duurzame opwek. Het belangrijkste project is A6 Zon, waarin we samen met meerdere overheden de haalbaarheid en betaalbaarheid van een zonnepark langs de A6 onderzoeken. Waterschap Zuiderzeeland werkt het plan uit om op de IJsselmeerdijk zonnepanelen te plaatsen zodat we energieneutraal blijven. De Minister van Klimaat en Groene Groei neemt naar verwachting eind 2025 het projectbesluit. Daarna komt er bij zowel Rijkswaterstaat als Waterschap Zuiderzeeland een besluitvormingsproces.

We werken aan de aanpak van indirecte emissies

De komende tijd werken we aan aanpassing van ons inkoopbeleid, zodat we duurzame inkoop borgen in onze hele organisatie. Verder werken we aan implementatie van het convenant Schoon en emissieloos bouwen en het manifest duurzaam GWW. Zo reduceren we de emissies die Waterschap Zuiderzeeland als opdrachtgever in projecten veroorzaakt.

Als werkgever zorgt waterschap Zuiderzeeland ook voor emissies, met name door woon/werk verkeer. In 2024 doen we mee aan de Groen op Weg Challenge (een initiatief van het cao-overleg en het A&O fonds) om zo medewerkers bewust te maken van de mogelijkheden voor het vergroenen van mobiliteit.

Ook circulariteit valt onder klimaatmitigatie en daarmee onder de Klimaataanpak. Het waterschap doet al veel op het gebied van hergebruik van materialen en maaisel, maar om het behalen van de doelen in de Klimaataanpak te borgen moeten alle zeilen bijgezet worden. Met Duurzaam GWW wordt ook bijgedragen aan onze circulariteitsdoelen. Om meer handen en voeten aan het onderwerp te geven werken we in de komende periode aan een visie op circulariteit. Naast concrete tussen- en einddoelen tussen nu en 2050 ligt de focus in deze visie op de uitvoering, zodat we aan de slag kunnen blijven.

Het vervolg van de Agenda Biodiversiteit wordt ingezet

Begin 2025 stelt het Algemeen Bestuur het vervolg van de Agenda Biodiversiteit vast. Dit vervolg is gebaseerd op de in 2024 uitgevoerde evaluatie. Dit besluit geeft koers aan de agenda tot 2030. In 2025 voeren we de maatregelen uit de Agenda Biodiversiteit uit zoals eerder is afgesproken. Dat betekent dat we het biodiversiteitsbeheer van onze watergangen, oevers en dijken verder uitbreiden.

Daarin worden we mogelijk ondersteund door de FPLG-subsidie voor ecologisch dijk- en bermbeheer. De besluitvorming daarover is onderdeel van de besluitvorming over de Agenda Biodiversiteit begin 2025.

Ook werken we verder aan het aanpassen van onze instrumenten om biodiversiteit te bevorderen. In 2025 wordt duidelijk of en in hoeverre beleid over bufferstroken en landschapselementen en geactualiseerd schouwbeleid kansen bieden voor het versterken van biodiversiteit in het landelijk gebied.

In 2024 zijn we gestart met het onderzoeken van mogelijkheden voor medegebruik van onze landschapselementen door agrariërs in het kader van GLB en andere regelingen. Dit loopt door in 2025. Daarbij kijken we ook naar kansen die verplichte bufferstroken kunnen bieden voor het versterken van biodiversiteit en voor efficiënter en duurzamer onderhoud. In 2025 leggen we een (beleids)advies over beide onderwerpen voor ter besluitvorming.

Toekomstbestendig handelen door het uitvoeren van een generatietoets

In het collegeplan 2024-2027 'Verbinden en koers houden' is de generatietoets als onderdeel van de valuecases opgenomen. De generatietoets geeft inzicht in de verwachte effecten van keuzes die in het heden worden gemaakt. Daarbij worden keuzes vanuit verschillende inhoudelijke perspectieven beoordeeld, voor verschillende leeftijdsgroepen en op meerdere meetmomenten. De beelden die daarmee verkregen worden verbreden de basis voor besluitvorming en dragen bij aan besluiten die rekening houden met de impact op verschillende generaties. Op de korte en op de lange termijn. In 2025 wordt een procesvoorstel voor de implementatie van de generatietoets voorbereid, waarbij we ook een koppeling maken met het advies over 'sturen op brede welvaart' van de Raad voor de Leefomgeving.

Inzet op actuele en complete legger, waterschapsverordening en onderhoudsverordening wordt gecontinueerd.

Begin 2025 wordt het project Legger op Orde afgerond. De ligging, vorm, afmetingen en onderhoudsverplichtingen van onze waterwerken zijn daardoor weer actueel. Ook wordt de waterschapsverordening geactualiseerd op basis van ervaringen sinds januari 2024. De waterschapsverordening, onderhoudsverordening en de legger zijn nauw met elkaar verbonden. .

De inzet op een actuele en complete legger, waterschapsverordening en onderhoudsverordening gaat door. Een gewijzigde watersysteemlegger, inclusief zienswijzeprocedure, is gepland voor begin 2025. In 2024 is het beleidskader voor de legger vastgesteld en zijn enkele dijktrajecten geactualiseerd. Door wijzigingen in beheer en ontheffingen zijn er in 2025 partiële herzieningen. Het proces rondom de Omgevingswet, het project Legger op Orde, de waterschapsverordening en de actualisering van beleidsdocumenten vraagt voortdurende afstemming en inzet. In 2025 bieden we de geactualiseerde waterschapsverordening ter vaststelling aan het Algemeen Bestuur aan. Daarin nemen we inzichten uit omgevingsvergunningen, beleid rond waterkeringen en afstemming met gemeenten over de afwaterketen op.

Maatregelen Toekomstig handelen

1. Implementeren van onze Klimaataanpak en Energiestrategie (2027).
2. Implementeren van onze Agenda Biodiversiteit (2030); bijvoorbeeld verkennen of ons Instrumentarium (schouw, watertoets) aanpassing vraagt, biodivers maaibeheer en biodivers inrichten van waterschapsterreinen en -gebouwen.
3. Beleid bufferstroken en landschapselementen ontwikkelen (2025).
4. Uitvoeren van een stresstest om de grenzen van het water- en bodemsysteem beter te kunnen duiden en kwantitatief te onderbouwen (2025).
5. Nieuw: De legger, waterschapsverordening en onderhoudsverordening, als omgevingsdocumenten, actueel en compleet houden (doorlopend)
6. Nieuw: Delen uitkomsten tweede ronde stresstesten Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie met gemeenten vanuit het samenwerkingsverband Klimaatadaptief Flevoland (KAF) (2027).
7. Nieuw: Procesvoorstel implementatie generatietoets opstellen om de impact van besluiten op verschillende generaties mee te wegen (2025).

1.3. WAT MAG HET KOSTEN?

Overzicht netto lasten programma

In onderstaande tabel zijn de netto lasten opgenomen die aan het programma Bestuur en omgeving verbonden zijn.

Tabel 1.1 Lasten programma Bestuur en omgeving (bedragen in miljoenen euro's)

Jaar	Lasten	Baten	Netto lasten
Realisatie 2023	14,1	- 1,0	13,1
Begroting 2024	15,6	- 1,0	14,6
Begroting 2025	17,5	- 1,3	16,2
Raming 2026	17,5	- 1,3	16,2
Raming 2027	18,3	- 1,4	16,9
Raming 2028	18,9	- 1,4	17,5
Raming 2029	20,4	- 2,3	18,1

In de onderstaande tabel worden de mutaties voor de jaren 2025-2029 ten opzichte van het basisjaar 2024 inzichtelijk gemaakt. De netto lasten van het programma Bestuur en omgeving komen voor 60% ten laste van de watersysteemtaak en 40% ten laste van de zuiveringstaak.

Tabel 1.2 Mutaties netto lasten programma Bestuur en omgeving jaren 2025-2029 (bedragen in miljoenen euro's)

Mutaties	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Netto lasten basisjaar 2024	14,6	14,6	14,6	14,6	14,6
Afloop Bestuursprogramma	- 0,1	- 0,1	- 0,1	- 0,1	- 0,1
Renteopbrengsten Windpark Hanze	- 0,3	- 0,3	- 0,3	- 0,3	- 0,3
Rekenkamer	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
GBLT	- 0,1	- 0,1	- 0,1	- 0,1	- 0,1
Collegeplan 2023-2027	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Vitaal Zuiderzeeland	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Jubileumjaar 2025	0,5	-	-	-	-
Opbrengst Zon IJsselmeerdijk	-	-	-	-	- 0,9
Mutatie kapitaallasten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9
Inflatie- en loonontwikkeling	0,3	0,8	1,5	2,1	2,7
Diversen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto programmalasten	16,2	16,2	16,9	17,5	18,1

Investeringsen

In onderstaande tabel zijn de geraamde investeringsuitgaven opgenomen. Deze zijn gebaseerd op de investeringsplanning zoals opgenomen in de Kadernota 2025-2029, waarbij een actualisatie heeft plaatsgevonden op basis van de meest recente inzichten en besluiten. De tabel bevat de begrote investeringsuitgaven van zowel reeds gestarte investeringsprojecten als van de investeringsprojecten waarvoor het investeringskrediet nog moet worden verleend.

Tabel 1.3 Investeringsuitgaven van het programma Bestuur en omgeving (bedragen in miljoenen euro's)

Investeringsen	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Raming investeringsuitgaven ⁴	0,5	1,1	5,0	6,5	-

De netto investeringsuitgaven van voorgenomen investeringen uit de investeringsopgave, waarvan de geplande aanvangsdatum in het begrotingsjaar ligt, worden bij de vaststelling van de begroting door het Algemeen Bestuur op programmaniveau geautoriseerd. Dit is in lijn met de huidige verordening beleids- en verantwoordingsfunctie 2023. Dit wordt ook betrokken bij de nog aan te bieden actualisatie van de deze verordening in het kader van de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording (door het college) vanaf 2025.

⁴ Om redenen van geheimhouding (marktgevoelige informatie) is geen uitsplitsing weergegeven tussen reguliere en speciale investeringsuitgaven.

2. Programma Waterveiligheid

2.1. WAT WILLEN WE BEREIKEN?

We beschermen de inwoners en de waarden van ons gebied tegen overstromingen.

Tactische doelen van Waterveiligheid

- Beheren en onderhouden: De keringen verkeren in goede staat, als onderdeel van onze zorgplicht.
- Voldoen aan de veiligheidsnormen: De keringen voldoen conform geldende kaders aan de veiligheidsnormen.
- Maatschappelijke opgaven ondersteunen: De keringen zijn waar mogelijk meervoudig ingericht.

2.2. WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Beheren en onderhouden

Beheer en onderhoud volgens meerjarenonderhoudsprogramma

Het dagelijkse beheer en onderhoud is vastgelegd in het meerjarenonderhoudsprogramma (MJOP). De veiligheid van de keringen borgen we in onze dagelijkse werkprocessen. Naast het jaarlijkse onderhoud valt hier ook het inspectiegerichte onderhoud onder. In 2025 wordt de dijkdrainage in de Zuidermeerdijk vervangen, aansluitend op eerder werk tussen de Ketelbrug en Schokkerhaven. Ook vervangen we de damwand bij de watersportvereniging in de Kadoelermeerdijk.

Damwanden gemaal Smeenge

De damwanden van gemaal Smeenge zijn aan het einde van hun levensduur. Inspecties tonen aan dat de damwanden vervangen moeten worden. In 2025 starten we met de voorbereidingen, zodat in 2026 met de uitvoering gestart kan worden. De kosten hiervan zijn opgenomen in de investeringsbegroting gemalen.

Loswal Ramspol

Bij de loswal Ramspol ligt een onderhoudsopgave. Voor 2025 voeren we aanvullend onderzoek uit om de precieze opgave te bepalen. Vanaf 2026 wordt de vervanging uitgevoerd.

Kader Zorgplicht (2024)

Vanuit onze zorgplicht hebben wij de wettelijke taak om de waterkeringen aan de veiligheidseisen te laten voldoen en voor het noodzakelijke preventieve beheer en onderhoud te zorgen. De landelijke herijking van de zorgplicht, Zorgplicht

Figuur 4 Herprofilering van de kwelsloot, na vervanging van de dijkdrainage aan de Eemmeerdijk

Figuur 5 Het aanvullen van stortsteen langs de Noordermeerdijk

Centraal, leidde niet tot nieuwe afspraken. Het vernieuwde Kader Zorgplicht is in 2024 gepubliceerd met een kleine uitbreiding van de zorgplichtactiviteiten. We brengen in de komende periode in kaart hoe het nieuwe kader ingrijpt op onze werkprocessen binnen de zorgplicht. Een concrete maatregel binnen de zorgplicht is het project data op orde dat in 2024 is opgestart. Begin 2025 hebben we een plan van aanpak dat aangeeft welke maatregelen nodig zijn om al onze data rondom de levenscyclus van een kering op orde te brengen en te houden.

Actualiseren van het waterveiligheidsbeleid

In 2024 hebben we ons beleid waterveiligheid geactualiseerd in beleidsregels voor bouwwerkzaamheden, bebouwing, windmolens, kabels en leidingen en beplantingen op en rond de primaire en regionale waterkeringen. De beleidsregels anticiperen op toekomstige ontwikkelingen en stellen extra randvoorwaarden aan de ruimtelijke reserveringen voor de versterkbaarheid van de keringen. We beschikken opnieuw over een solide basis voor onze vergunningverlening en de beoordelingen van planontwikkelingen en besluitvorming rondom activiteiten in of nabij de waterkeringen. Vanuit deze nieuwe beleidsregels dragen we bij aan de actualisatie van de waterschapsverordening in 2025. Het beleid wordt nog ter besluitvorming aangeboden aan het Algemeen Bestuur. In de komende jaren wordt het beleid nader ingevuld met actuele thema's zoals biodiversiteit, circulariteit, zon op de keringen en andere onderwerpen.

Herijking Deltabeslissing IJsselmeergebied

De studie 'Integraal waterveiligheidsperspectief IJsselmeergebied' onderzoekt voor de waterbeschikbaarheid en waterveiligheid in het IJsselmeergebied de consequenties van het uitvoeren van beleidsvarianten uit het Deltaprogramma IJsselmeergebied. Onze interesse gaat uit naar een mogelijke stijging van het winterpeil en/of het zomerpeil in de meren na 2050. We bekijken wat dit betekent voor de binnendijkse waterveiligheid, de waterafvoer, de wateroverlast en de buitendijkse functies in ons beheergebied. In 2024 is de eerste fase van het onderzoek afgerond. Fase twee van het 'Integraal waterveiligheidsperspectief IJsselmeergebied' wordt in 2025 uitgevoerd. De kennis uit deze studies wordt gebruikt bij de herijking van het Deltabeslissing IJsselmeergebied in 2026. Beide studies leveren ons ook nieuwe kennis op. We willen toetsen wat logische keuzes zijn vanuit de regionale watersystemen geredeneerd en kunnen beoordelen of mitigerende maatregelen nodig zijn.

Opstellen jaarlijkse waterveiligheidsrapportage

We stellen jaarlijks een Veiligheidsrapportage primaire waterkeringen op die wordt aangeboden aan de Inspectie Leefomgeving en Transport (toezichthouder). Deze rapportage omvat naast de uitgangspunten en toestandsindicatoren voor de primaire waterkeringen ook een overzicht van de uitgevoerde zorgplichtactiviteiten.

Maatregelen Beheren en onderhouden

1. Beheren, onderhouden, monitoren en inspecteren van de keringen (doorlopend).
2. Actualiseren van het waterveiligheidsbeleid en dit een plek geven in de Waterschapsverordening en de Legger (2025).
3. Opstellen jaarlijkse waterveiligheidsrapportage t.b.v. Inspectie Leefomgeving en Transport (toezichthouder) (2025).
4. Uitwisselen van kennis en data tussen de processen 'beheren en onderhouden', 'beoordelen' en 'versterken', zodat de levensloop van de kering centraal staat (doorlopend).

Voldoen aan de veiligheidsnormen

Tweede landelijke beoordelingsronde in gang

In 2025 start het beoordelingsteam met de beoordeling van de tweede kering, kering 7-2 (Noordoostpolder). De eerste kering die beoordeeld is, kering 8-1, wordt in de eerste helft van 2025 bestuurlijk vastgesteld. Wij gaan er voorsnog vanuit dat de beoordeling van kering 7-2 eind 2026 gereed is. Ondertussen gaan de voorbereidingen voor de volgende te beoordelen keringen ook gewoon door.

Hydraulische randvoorwaarden

Sinds 2023 wachten we op vernieuwd instrumentarium, met daarin de hydraulische randvoorwaarden (HR's), die het Rijk zou leveren. We beoordelen nu met de huidige HR's om vertraging te voorkomen. Zodra de nieuwe HR's worden vrijgegeven zullen we deze direct gebruiken voor de navolgende dijktrajectbeoordelingen. We blijven koersen op het omzetten van de voorlopige oordelen naar definitieve oordelen voor 2029.

Zorgtaak primaire keringen en het Programma ZZL HWBP

In de landelijke beoordelingsronde LBO1 is voor elk dijktraject beoordeeld of het voldoet aan de veiligheidsnormen. Op basis van de inzichten is vastgesteld dat er een versterkingsopgave ligt van tussen de 116 en 144 kilometer. Om deze uitdaging aan te gaan, is het programma ZZL HWBP (Hoogwaterbeschermingsprogramma) ingericht, dat is ontworpen om de noodzakelijke versterkingen aan te pakken. De eerste projecten, 8-3 en 8-4, zijn inmiddels succesvol van start gegaan volgens plan. De

voorbereidingsfase is in volle gang voor het volgende project, 8-2. Een opmerkelijke kans binnen het programma is de meekoppelkans MSNF (7-2), die het mogelijk maakt om de Zuidermeerdijk gedeeltelijk op de gewenste sterkte te brengen, met een geplande start in 2025. De financiële dynamiek op landelijk niveau vereist een adaptieve benadering van onze planning. Ons doel is om in 2050 alle dijkversterkingen te hebben voltooid, waarvoor we alle zeilen moeten bijzetten.

Figuur 6 Overzicht van resultaten per dijktraject uit eerste beoordeling (LBO-1).

Figuur 7 De coupures op Urk worden gesloten als onderdeel van de jaarlijkse proefsluiking

Voortgang eigen programma en beschikbaarheid extra middelen

Om te waarborgen dat ons programma onverminderd voortgang blijft boeken en de continuïteit van onze uitvoering op zowel landelijk niveau als binnen ons waterschap verzekerd blijft, hebben we met het intentiebesluit over de verhoging van de solidariteitsbijdrage voor 2024 een strategische stap voorwaarts gezet. Dit besluit stelt ons in staat om proactief de noodzakelijke middelen veilig te stellen en de uitvoering van het landelijke programma voor de middellange termijn (2030-2036) te garanderen. Tegelijkertijd verzekeren we hiermee de continuïteit van onze eigen programma. Voor de lange termijn, van 2037 tot 2050, zullen op basis van het actieplan toekomstgericht HWBP in 2025 verdere strategische besluiten worden genomen om continuïteit van onze dijkversterkingsprojecten te bevorderen.

Maatregelen Voldoen aan de veiligheidsnormen

1. Beoordelen van de primaire keringen (2023-2035).
2. Het versterken van de IJsselmeerdijk via het Hoogwaterbeschermingsprogramma, zodat deze voldoet aan de gestelde normen. De uitvoering van deze maatregel is voorzien na 2025;
3. Het versterken van de Ketelmeerdijk-Vossemeerdijk, via het Hoogwaterbeschermingsprogramma, zodat deze weer aan de vereiste normen voldoet. De uitvoering van deze maatregel is gepland vanaf 2029.
4. Toetsen, rapporteren en versterken van regionale en overige keringen (doorlopend), waaronder de start van de verkenning van afgekeurde kunstwerken in de regionale kering achter de Kadoelerkeersluis (onder andere gemaal Smeenge en inlaat Repelweg in 2027).

Speciale investering	Programma	Financieel		Planning
IJsselmeerdijk	Waterveiligheid	€ 1,22 mln eigen bijdrage planuitwerking (eigen bijdrage van de realisatiefase is geheim)		Afronding planuitwerkingsfase: juli 2025 Totale afronding: 2030
Startfase verkenning	Verkenningfase	X Planuitwerkingsfase	Realisatiefase	Afgerond
Kaders die van toepassing zijn <ul style="list-style-type: none"> - Robuuste realisatie versterkingsopgave van het HWBP voor wat betreft IJsselmeerdijk (Kaders voor HWBP-projecten, AB 30 juni 2020); - Duurzame versterking, rekening houdend met de kaders voor duurzaamheid (collegeplan, SER Energieakkoord, Masterplan Duurzame Energie, Ontwikkelagenda grondstoffen, Green Deal Duurzaam GWW 2.0); - Waar mogelijk toepassen van snellere, goedkopere of slimme oplossingen (innovatie); - Vormgeven van het participatieproces participatie- en besluitvormingsproces conform de toekomstige Omgevingswet. 				
Toelichting B&MR 2025-2029 De IJsselmeerdijk wordt versterkt door middel van een vooroever met op een aantal (maatwerk)locaties een traditionele dijkversterking. In 2025 zijn afronding van de planuitwerkingsfase en start van de realisatiefase voorzien. De realisatiefase loopt vervolgens van 2025 tot 2030. Het streven is in 2025 het projectbesluit vast te stellen en het succesvol aanbesteden van het realisatiecontract. Belangrijke activiteiten voor de komende jaren zijn: <ul style="list-style-type: none"> - Een plan van aanpak Realisatiefase als onderbouwing voor de subsidieaanvraag bij het HWBP en het inrichten van de projectorganisatie; - Het beheerst en binnen gestelde kaders (conform Projectbesluit en eisen betrokkenen, binnen budget en planning) realiseren van de versterking; - Het realiseren van de brede vooroever (120 in plaats van 60 meter) met financiering van de provincie Flevoland en Rijkswaterstaat; - Het realiseren van de meekoppelkansen opwaarderen inspectiepad, fietsopgang Klokbekeweg, kleine recreatievoorzieningen en het aanpakken van de landtong bij de Ketelbrug. 				

Speciale investering	Programma	Financieel		Planning
Ketelmeerdijk - Vossemeerdijk	Waterveiligheid	€ 22,89 miljoen (eigen bijdrage (Verkenning, Planuitwerking en Realisatiefase))		Afronding startfase: begin 2025 Totale afronding: 2033
X Startfase	Verkenningfase	Planuitwerkingsfase	Realisatiefase	Afgerond
Kaders die van toepassing zijn <ul style="list-style-type: none"> • Robuuste realisatie versterkingsopgave van het HWBP voor wat betreft Ketelmeerdijk - Vossemeerdijk (Kaders voor HWBP-projecten, AB 30 juni 2020); • Duurzame versterking, rekening houdend met de kaders voor duurzaamheid (collegeplan, SER Energieakkoord, Masterplan Duurzame Energie, Ontwikkelagenda grondstoffen, Green Deal Duurzaam GWW 2.0); • Waar mogelijk toepassen van snellere, goedkopere of slimme oplossingen (innovatie); • Vormgeven van het participatieproces conform de Omgevingswet. En daarnaast specifiek financieel: <ul style="list-style-type: none"> • Het voorbereidingskrediet voor de startfase van 1,16 miljoen euro. (AB 22-12-2022) • Het budget en de subsidie voor de verkenning-, planuitwerkings- en realisatiefase wordt separaat aangevraagd en onderbouwd door een door het HWBP goed te keuren plan van aanpak. 				

Toelichting B&MR 2025-2029

In 2025 wordt verkend hoe de Ketelmeerdijk en de Vossemeerdijk het beste kunnen worden versterkt.

Begin 2025 wordt het plan van aanpak voor de verkenningsfase afgerond en vastgesteld. Op basis van dit plan en bijbehorende raming wordt de subsidieaanvraag gedaan. Er is nog onzekerheid over het moment van financiering van de planuitwerkingsfase en de realisatiefase door het HWBP. In de verkenningsfase hanteren we een adaptieve aanpak om flexibel te kunnen reageren op de financiële ontwikkelingen binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP).

Vanaf Q2 2025 vindt uitvoering van het plan van aanpak plaats, waaronder op hoofdlijnen de volgende activiteiten zijn voorzien:

- Het identificeren van bouwstenen en afwegen tot (kansrijke) alternatieven en het voorkeursalternatief.
- Verkennen en nader uitwerken meekoppelkansen in de omgeving.
- Uitvoeren van het participatieproces.
- Uitwerken van de aanbestedingsstrategie.
- Uitwerken van het plan van aanpak voor de planuitwerkingsfase en aanvraag van bijbehorende subsidie.

Maatschappelijke opgaven ondersteunen*Waterschap stuurt actief op doel water en bodem sturend*

Ruimtelijk ontwikkelingen op en rondom de keringen hebben altijd al onze aandacht. Met de publicatie van de kamerbrief 'water en bodem sturend' en de zichtbare klimaatveranderingen zijn we nog alerter op de consequenties van (ruimtelijke) ontwikkelingen op en bij de keringen. De actualisatie van het waterveiligheidsbeleid in 2024 geeft goede houvast als het gaat om hoe we ons opstellen naar onze partners.

Waterfront Lelystad

Voor het project Waterfront Lelystad betekent de invulling vanuit de brief 'water en bodem sturend' dat we alert zijn op woningbouw op en nabij de kering waardoor toekomstige dijkversterkingen moeilijk en/of erg kostbaar worden. Onze inzet is om in 2025 samen met Lelystad en andere partners te zoeken naar de gewenste invulling van de woningbouwopgave, maar binnen de (beleids)regels van Zuiderzeeland.

Masterplan Almere Pampus

Voor Almere Pampus is in 2024 het masterplan afgerond. In 2025 worden de plannen gefaseerd verder uitgewerkt. We kijken in dit project vooral naar mogelijkheden om de waterbeleving te ervaren zonder dat het leidt tot concessies voor waterveiligheid. We kijken daarbij naar mogelijkheden voor natuurontwikkeling, recreatie en het vergroten van de beleving op en rond de primaire waterkering.

Oostvaardersoevers

Voor het project Oostvaardersoevers verwachten we in 2025 de afronding van de planstudie waarmee het ontwerp op hoofdlijnen scherp wordt. Daarmee wordt bekend hoeveel verbindingen door de dijk komen en hoe deze er uit gaan zien. Ons waterveiligheidsbelang kunnen we goed inbrengen en kent een voorkeur van een minimaal aantal verbindingen. De verbindingen die er komen moeten robuust zijn.

Ontwikkeling Almere Duin Noord

In Almere Duin Noord wordt in 2025 gestart met het opstellen van het voorkeursalternatief en het projectplan. In het 'middendeel' wordt het definitief ontwerp afgerond. Het waterschap is hierbij intensief betrokken om te borgen dat de ontwikkeling binnen de kaders van waterveiligheid plaats vindt, zodat de ontwikkeling robuust en toekomstbestendig is voor het onderdeel waterveiligheid.

Aanbesteding Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland (MSNF)

De provincie start naar verwachting in 2025 met de aanbestedingsprocedure. Na gunning (eind 2025) wordt het waterschap onderdeel van het bouwteam 'aanleg MSNF'.

Maatregelen Maatschappelijke opgaven ondersteunen

1. Verkennen – en indien mogelijk – realiseren van meekoppelkansen (gelijktijdig uitvoerbare initiatieven van burgers en bedrijven bij grootschalig onderhoud of versterking van een kering) (doorlopend); bijvoorbeeld bij de versterking van de IJsselmeerdijk (vooroevers).
2. Openstaan voor maatschappelijke initiatieven van anderen die, waar mogelijk, uitvoering kunnen krijgen op keringen (doorlopend) bijvoorbeeld Almere Duin, Maritieme Servicehaven Flevoland.
3. Bevorderen van de biodiversiteit door onder andere aangepast onderhoud of het inzaaien van andere kruiden/grasmengsels (doorlopend).
4. Bijdragen aan een energieneutraal waterschap, bijvoorbeeld door de inzet van geëlektrificeerd materieel bij beheer en onderhoud en de aanleg van zonnepanelen op keringen (doorlopend).

2.3. WAT MAG HET KOSTEN?

Overzicht netto lasten programma

In onderstaande tabel zijn de netto lasten opgenomen die aan het programma Waterveiligheid verbonden zijn.

Tabel 2.1 Netto lasten programma Waterveiligheid (bedragen in miljoenen euro's)

Jaar	Lasten	Baten	Netto lasten
Realisatie 2023	8,6	- 0,6	8,0
Begroting 2024	8,8	- 0,6	8,2
Begroting 2025	9,3	- 0,6	8,7
Raming 2026	9,5	- 0,5	9,0
Raming 2027	11,0	- 0,6	10,4
Raming 2028	12,2	- 0,6	11,6
Raming 2029	12,5	- 0,7	11,8

In de onderstaande tabel worden de mutaties voor de jaren 2025-2029 ten opzichte van het basisjaar 2024 inzichtelijk gemaakt. Het totaal van de netto lasten van het programma Waterveiligheid komt ten laste van de watersysteemtaak.

Tabel 2.2 Mutaties netto lasten programma Waterveiligheid jaren 2025-2029 (bedragen in miljoenen euro's)

Mutaties	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Netto lasten basisjaar 2024	8,2	8,2	8,2	8,2	8,2
Beoordeling primaire keringen	- 0,3	- 0,3	- 0,3	- 0,3	- 0,3
Beoordeling primaire keringen LBO2	0,3	0,2	0,3	0,2	-
Bijstelling HWBP solidariteitsbijdrage	- 0,3	- 0,3	0,3	0,5	0,7
Actualisatie meerjaren onderhoudsplannen	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2

Collegeplan 2023-2027	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Financieringslasten IJsselmeerdijk	-	-	0,5	1,1	1,1
Mutatie kapitaallasten	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2
Inflatie- en loonontwikkeling	0,5	0,7	1,0	1,4	1,6
Diversen	0,0	0,0	- 0,1	0,0	0,0
Netto programmalasten	8,7	9,0	10,4	11,6	11,8

Investeringsen

In onderstaande tabel zijn de geraamde investeringsuitgaven opgenomen. Deze zijn gebaseerd op de investeringsplanning zoals opgenomen in de Kadernota 2025-2029, waarbij een actualisatie heeft plaatsgevonden op basis van de meest recente inzichten en besluiten. De tabel bevat de begrote investeringsuitgaven van zowel reeds gestarte investeringsprojecten als van de investeringsprojecten waarvoor het investeringskrediet nog moet worden verleend. Tabel 2.4 bevat de investeringen die in 2025 starten (en waarvan uitgaven deels doorlopen in de jaren na 2025) en waarvoor het Algemeen Bestuur middels vaststelling van de begroting de kredietverlening goedkeurt.⁵

Tabel 2.3 Investeringsuitgaven van het programma Waterveiligheid (bedragen in miljoenen euro's)

Investeringsen	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Reguliere investeringen	0,8	1,1	0,2	0,3	0,3
Speciale investeringen	2,5	6,8	8,0	5,7	4,4
Totaal investeringsuitgaven	3,4	7,9	8,3	5,9	4,7

Tabel 2.4 Investeringsuitgaven waarvoor in 2025 kredietverlening plaatsvindt (bedrag in duizenden euro's)

Omschrijving investering	Regulier / Speciaal
Draineren dijken '25 en '26	Regulier
Vervangen damwand WSV De Peilstok	Regulier
(Voorbereidingskrediet) Ramspol en NOP Riet	Regulier
IJsselmeerdijk 8.3 realisatie	Speciaal
Totaal te verlenen kredieten in 2025	26.622

De netto investeringsuitgaven van voorgenomen investeringen uit de reguliere investeringsopgave, waarvan de geplande aanvangsdatum in het begrotingsjaar ligt, worden bij de vaststelling van de begroting door het Algemeen Bestuur op programmaniveau geautoriseerd. Dit is in lijn met de huidige verordening beleids- en verantwoordingsfunctie 2023. Dit wordt ook betrokken bij de nog aan te bieden actualisatie van de deze verordening in het kader van de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording (door het college) vanaf 2025.

⁵ Voor speciale investeringen geldt dat het Algemeen Bestuur de beleidsmatige kaders moet hebben vastgesteld alvorens het college kan starten met de uitvoering.

3. Programma Voldoende en gezond water

3.1. WAT WILLEN WE BEREIKEN?

We zorgen voor een robuust watersysteem dat past bij de gebruiksfuncties. Met goede leefomstandigheden voor inheemse flora en fauna en dat bestand is tegen extreem weer. De fysische chemische toestand ondersteunt de ecologie en de gebruiksfuncties.

Tactische doelen Voldoende en gezond water

- Beheren en onderhouden: Het watersysteem verkeert in een goede staat en het beheer ervan is afgestemd op de functionele eisen, op de waterkwaliteitsdoelen en op onze ambities over biodiversiteit.
- Voorkomen van wateroverlast en watertekort: Bij de inrichting van het watersysteem is geanticipeerd op de gevolgen van bodemdaling en klimaatverandering.
- Waterkwaliteit verbeteren: Het watersysteem in het beheergebied voldoet, binnen de mogelijkheden van het waterschap, aan de geldende waterkwaliteits- en functionele doelstellingen.

3.2. WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Beheren en onderhouden

Planmatig onderhoud van het watersysteem
Het beheer en onderhoud wordt uitgevoerd volgens een vooraf vastgestelde planning. Groot en klein onderhoud plannen we in op basis van veldinspecties. Bij deze inspecties worden de 'Bestuurlijke uitgangspunten voor beheer en onderhoud' (AB 30 november 2023) gebruikt. Naast het groot en klein onderhoud worden jaarlijks maaierwerkzaamheden op taluds en in watergangen uitgevoerd. Door de uitvoering van beheer- en onderhoudswerkzaamheden blijft het watersysteem op orde en kunnen we de waterstanden zo goed als mogelijk binnen de peilbesluiten sturen. In 2025 wordt onderzocht hoe het meetnet van oppervlaktewaterstanden kan worden geoptimaliseerd en wat daarbij de financiële consequenties zijn. Dit zal leiden tot een bestuurlijke keuze in 2025. Het doel is om een actueel beeld te krijgen van waterstanden in ons beheergebied ten opzichte van de vastgestelde peilbesluiten. Het actueel houden van deze peilbesluiten is een continu proces. In 2025 worden de geactualiseerde peilbesluiten van het Bovenwater en het Hollandse Hout voorgelegd aan het Algemeen Bestuur. Daarnaast wordt de actualisatie van de peilbesluiten Riettocht en Noordermeertocht ook in 2025 opgepakt.

Figuur 8 Vervangingsonderhoud van een oeverbeschoeiing

Klimaatbewust beheren en onderhouden

Sinds 2022 worden de eerste maatregelen die voortvloeien uit de Klimaataanpak (AB 15 februari 2022) stapsgewijs in de bestekken opgenomen. Het voorschrijven van kleinschalige maatregelen (zoals klein elektrisch materieel en biologisch afbreekbare smeermiddelen) wordt standaard in alle nieuwe bestekken toegepast. In 2025 breiden we het gebruik van HVO brandstof (blauwe diesel) binnen het maaibestek van Urk verder uit. Daarnaast wordt HVO brandstof vanaf 2025 in 3 nieuwe maaibestekken en 2 onderhoudsbestekken voorgeschreven. In het maaibestek van Zuidelijk Flevoland (landelijk gebied) en stedelijk water van Zeewolde wordt op pilotbasis de aannemer uitgedaagd om zelf slimme klimaatmaatregelen te nemen.

Biodiversiteit onderdeel van werkzaamheden

In de komende jaren worden stapsgewijs steeds meer maatregelen getroffen om het thema biodiversiteit in de dagelijkse werkzaamheden op te nemen. Zo gaan we in 2025 op pilotbasis een aannemer laten werken met KleurKeur Blauw (een nieuwe standaard voor ecologisch beheer van watergangen). Daarnaast gaan we ervaring opdoen met 'klepelen en ruimen' in samenwerking met de aanliggende agrariërs. Klepelen en ruimen is mogelijk een oplossing voor moeilijk bereikbare locaties, waar maaien en ruimen in de praktijk lastig uitvoerbaar is. Een van de streefdoelen is om voor 2030 minimaal 60

Figuur 9 Maaien en ruimen van het droge talud

procent van de droge taluds in ons beheergebied op een biodiversiteitsvriendelijke manier te beheren. Het aantal taluds waarop we dit doen breidt zich jaarlijks verder uit. Op dit moment vindt een tussentijdse evaluatie van de biodiversiteitsagenda plaats. Mogelijk wordt de wijze waarop we in de praktijk te werk gaan naar aanleiding van deze evaluatie bijgestuurd. Op dit moment wordt ook gewerkt aan de nieuwe gedragscode Wet natuurbescherming voor waterschappen. Naar verwachting wordt het effect van deze gedragscode op onze werkzaamheden in de loop van 2025 duidelijk.

Kritische blik op ons schouwbeleid

De werkwijze voor het uitvoeren van de schouw is al jaren onveranderd. Ondertussen is het klimaat veranderd en hebben we andere ambities op het gebied van biodiversiteit en ecologie. In 2024 is gestart met een brede evaluatie van het schouwbeleid. We doen dit samen met landbouw- en natuurorganisaties en medeoverheden. Op dit moment wordt uitgezocht hoe schouwbeleid beter kan bijdragen aan het optimaal en toekomstbestendig functioneren van het watersysteem en het versterken van de biodiversiteit. Efficiëntie en uitvoerbaarheid van de werkwijze worden in de actualisatie meegenomen. In 2025 wordt de actualisatie afgerond en aan het Algemeen Bestuur voorgelegd.

Omgevingsbewuste aanpak in stedelijke wateren

In 2022 koos het Algemeen Bestuur voor het stapsgewijs doorvoeren van omgevingsbewust maaibeheer in alle stedelijke kernen in ons beheergebied. Vanaf 2025 wordt het maaierwerk in de gemeente Noordoostpolder omgevingsbewust uitgevoerd en daarmee wordt in alle stedelijke kernen omgevingsbewust gemaaid. Door omgevingsmanagement wordt de positie van het waterschap in het stedelijk gebied versterkt. Verenigingen, belangenbehartigers en overheden hebben korte lijnen met het waterschap over het beheer en onderhoud in de stedelijke gebieden. Waar mogelijk worden werkzaamheden van verschillende partijen gecombineerd om zo de overlast naar de omgeving te beperken.

Afspraken met gemeenten in een nieuw jasje

De actualisatie van de maatwerkovereenkomsten voor het beheren van stedelijke wateren is opgestart. De afspraken rondom beheerverantwoordelijkheden en overnamecriteria van nieuw aangelegde watergangen worden tegen het licht gehouden. Ook worden nieuwe afspraken gemaakt

over hoe het beheer en onderhoud in stedelijk gebied eruit gaat zien. Dit is dan ook het moment om afspraken rondom ecologie, omgevingsgericht beheer en onderhoud en biodiversiteit te borgen in afspraken met de gemeenten. De actualisatie van de maatwerkovereenkomsten wordt in 2025 afgerond.

Uitvoering amendement Voortstuwers

In 2023 besloot het Algemeen Bestuur om het projectplan Waterwet 'aanleg twee voortstuwers en pompinstallatie in de Zuider-d-tocht' in te trekken. Middels een amendement kreeg het college de opdracht om een gesprek te voeren met de betrokkenen in het gebied over mogelijke aanscherpingen in het beheer en onderhoud.

In 2024 is gestart met het uitvoeren van de eerste maatregelen voortvloeiend uit dit amendement. In overleg met de betrokkenen in het gebied wordt het maaibeheer aangepast ten gunste van de waterafvoer. Dit wordt doorgezet in de komende jaren. Gesprekken met het Flevolandschap over het watersysteem rond Schokland leiden vanaf 2025 mogelijk tot verschillende aanpassingen in het watersysteem. De komende jaren worden kleinschalige ingrepen, waaronder het automatiseren van een stuw, uitgevoerd.

Renovatie gemaal Smeenge van start in 2025

De renovatie van gemaal Smeenge bevindt zich op dit moment in de voorbereidingsfase. Het definitieve bestek wordt opgesteld en in 2025 start de uitvoering van de renovatiewerkzaamheden. Onder de renovatie valt onder andere een betonrenovatie van de zuigmond en de kelders, maar ook het schilderwerk krijgt een update. Daarnaast wordt het gemaal voorzien van een warmtepomp en wordt het gemaal gasloos verwarmd. De verwachting is dat de werkzaamheden in 2026 zijn afgerond.

Muskusratten vangen we samen

Ook in 2025 werken we verder aan de invulling van het plan van aanpak "strategie muskusrattenorganisatie", waarin het gezamenlijk doel is vastgesteld om de muskusrat terug te dringen tot de landsgrens uiterlijk in 2034. We doen dit door in ons werkgebied muskusrat en de beverrat te bestrijden. Daarmee borgen we de waterveiligheid. Samenwerking met terreinbeherende organisaties, kennisontwikkeling (veldkennis) en innovatie (bijvoorbeeld e-dna) is hierbij in samenhang steeds belangrijker. We zetten de kennis van onze bestrijders breder in, bijvoorbeeld bij vangen van mollen, het ruimen van dode dieren en ook bij monitoring in het veld. Hiermee zijn ze de oren en ogen in het veld. Naast onze inzet in eigen beheergebied werken we vanuit een landelijke structuur waarin samenwerking, organisatie en doelbereik centraal staat. Vanuit onze aanpak en identiteit versterken we elkaar landelijk om het doel invulling te geven.

Afwegingskader stedelijk baggeren voor waterkwaliteit

Het waterschap heeft samen met de provincie en de gemeenten doelen afgeleid voor de overige wateren (of niet-KRW wateren) in stedelijk gebied. In Lelystad en Zeewolde is sprake van kroosproblematiek. Hiervoor is afgesproken dat "hot-spots waterkwaliteit baggeren" een van de mogelijke maatregelen kan zijn. Om dit kosteneffectief af te kunnen wegen is in 2021 besloten een afwegingskader baggeren voor de waterkwaliteit te ontwikkelen.

De reden hiervoor is dat baggerlagen in bepaalde omstandigheden té veel meststoffen kunnen afgeven (nalevering) aan de waterfase waardoor ze fors bijdragen aan kroos en blauwalgproblemen. Maar de effectiviteit van baggeren als maatregel is afhankelijk van:

1. de mate waarin meststoffen door het baggeren worden verwijderd
2. het aandeel van de bagger t.o.v. de rest van de vervuilingbronnen
3. de huidige toestand van het lokale ecosysteem.

Naar verwachting komt dit kader medio 2025 beschikbaar. Met dit afwegingskader maken we inzichtelijk waar in Lelystad en Zeewolde, met aangepast baggeren, de kroosproblematiek effectief bestreden kan worden. De uitkomsten hiervan worden verwerkt in de reguliere baggerplanning voor de komende jaren.

Waterkwaliteit verbeteren door wegvangen rivierkreeften in Dronten

In 2024 is gestart met het gebruik van de innovatieve kreeftenval, Craybar op een specifieke blauwalglocatie in De Gilden in Dronten. Dit is voor een periode van 3 jaar. Het effect hiervan op de waterkwaliteit wordt gemonitord en geëvalueerd. Dit in een samenwerkingsverband tussen

Waterschap Zuiderzeeland, de gemeente Dronten en Waardenburg Ecology. Het doel van praktijktoepassing is om de kreeften zo ver terug te brengen dat hergroei van planten mogelijk is en de waterkwaliteit verbetert.

Figuur 10 Wegvangen Amerikaanse rivierkreeft

Maatregelen Beheren en onderhouden

1. Beheren en onderhouden van het watersysteem: de watergangen, de gemalen en de kunstwerken (doorlopend).
2. Renoveren gemaal Smeenge (2026).
3. Actualiseren van peilbesluiten (doorlopend).
4. Vertalen van de doelen voor biodiversiteit naar het regulier beheer en onderhoud van het watersysteem (2027), bijvoorbeeld ondersteuning van de pilot slootkantbeheer, het aanpassen van het maai-beheer om de ecologische impact te vergroten en het aanleggen van faunapassages in duikers (voor bijvoorbeeld otters) waar dit mogelijk is.
5. Ontwikkelen van een norm om te beoordelen of waterbodems te voedselrijk zijn (2027).
6. Terugdringen van invasieve exoten om ongewenste effecten op het watersysteem en de waterkeringen te beperken (doorlopend).
7. Samen met gemeenten actualiseren we de maatwerkovereenkomsten voor stedelijk water (2025).

Voorkomen van wateroverlast en tekort

We beschikken over een robuust watersysteem dat tegen flinke stoten kan. Dat neemt niet weg dat in bepaalde situaties overlast kan ontstaan; bodemdaling in combinatie met overvloedige regenval kan op meerdere plaatsen leiden tot wateroverlast en schade aan gewassen. In tijden van langdurige droogte neemt de watervraag toe en dringt het waterverdelingsvraagstuk zich op.

Pilots bodemdalingsgebieden

Het waterschap participeert in het Gebiedsproces bodemdaling. Vanuit het gebiedsproces worden pilots geïnitieerd om te onderzoeken met welke maatregelen de negatieve gevolgen van bodemdaling voor de landbouw kunnen worden verholpen en/of voorkomen. Het college legt in 2025 een voorstel voor aan het Algemeen Bestuur over de pilots en de financiering daarvan. De uitkomsten van de pilots zijn van groot belang voor het toekomstperspectief voor de bodemdalingsgebieden in het beheergebied.

Waterbeschikbaarheid

Het vast te stellen beleidskader waterbeschikbaarheid geeft duidelijkheid wat waterschap en gebiedspartners doen om goed voorbereid te zijn op situaties waarin minder water of water van minder goede kwaliteit beschikbaar is. Daarnaast worden pilots opgestart om meer inzicht te krijgen in voorkomende zoutgehalten en het effect van hogere waterstanden. Het beleidskader is slechts het begin. Onderdeel van het beleidskader is een uitvoeringsprogramma.

Herziening beleidsregel compensatie verharding

Komende jaren wordt de beleidsregel compensatie verharding geactualiseerd, met onze gebiedspartners. Onderwerpen die hierbij aan bod komen zijn onder andere actualisatie van de bergingsnorm met het oog op klimaatverandering en alternatieve vormen van waterberging. De herziene beleidsregel wordt, in zijn geheel, in 2026 aan het Algemeen Bestuur ter vaststelling voorgelegd.

Stresstesten en opvolging watersysteemtoets

Het waterschap heeft goed inzicht in de gevolgen van klimaatverandering op het bodemwatersysteem. Ook krijgen we steeds meer kennis over de rol van water in het treffen van klimaatadaptieve maatregelen. De watersysteemtoets en stresstesten die in 2024 en 2025 worden uitgevoerd geven veel nieuwe inzichten. Het waterschap deelt deze inzichten met bewoners, bestuurders en beleidsmakers. Niet alleen bij ruimtelijke vraagstukken, maar ook bij planvoorbereiding deelt het waterschap zijn kennis en geeft adviezen om daarmee bij te dragen en een waterrobuust en klimaatadaptief Flevoland.

Maatregelen Voorkomen van wateroverlast en tekort

1. Uitvoeren van een watersysteemtoetsing, inclusies opstellen plan voor opvolging en delen uitkomsten in ruimtelijke planvorming (2025).
2. Besluitvorming over waterbeschikbaarheid (2025), dat inzicht geeft in de toekomstige waterbeschikbaarheid, rekening houdend met de gevolgen van klimaatverandering.
3. Actualiseren van het beleid 'compensatie verharding' zodat het aansluit bij de gevolgen van klimaatverandering en ruimte biedt voor nieuwe technische mogelijkheden (2026).
4. Nieuw: Bestuurlijke besluitvorming over de pilots in het kader van het Gebiedsproces bodemdaling (2025).
5. Nieuw: Uitvoeren uitvoeringsprogramma Strategie Waterbeschikbaarheid (vanaf 2025).

Waterkwaliteit verbeteren

Uitvoering van maatregelen Kaderrichtlijn Water ligt op schema

De maatregelen versnelde aanleg vispassages bij 4 stuwen en het verplaatsen van karpers uit de Stobbentocht zijn uitgevoerd. Van de voor POP 3 gereserveerde overcommiteringsgelden die vrij zijn gekomen leggen we nog een extra vispassage aan.

Begin 2024 is gestart met de verkenning naar een mogelijke tweezijdig passeerbare vispassage bij gemaal de Blocq van Kuffeler. Dit is een complexe uitdaging omdat de passage een groot hoogteverschil moet overbruggen. Daarnaast moet deze zowel migratie van en naar de Hoge als de

Lage Vaart kunnen faciliteren. De uitkomsten worden in 2025 aan het bestuur voorgelegd. Vanuit de KRW moet deze passage voor 2027 aangelegd zijn. Dit betekent dat de passage aangelegd moet worden vooruitlopend op de besluitvorming over het project Oostvaardersoevers.

In 2024 is gestart met nulmonitoring van de waterkwaliteit en waterbodem in de watergangen in de Noordoostpolder waar de gecreosoteerde oeverbeschoeiing moet worden vervangen. Deze monitoring wordt tijdens de vervanging doorgezet. Het aantal te monitoren locaties zal toenemen in samenhang met het areaal oeverbeschoeiing dat vervangen wordt. In 2024 is circa 10 kilometer gecreosoteerde oeverbeschoeiing vervangen. De totale uitvoeringsperiode kan oplopen tot 18 jaar.

Samen met de provincie wordt gewerkt aan het actualiseren van de water- en nutriëntenbalans voor de lijnvormige wateren in het beheergebied. Dit project liep vertraging op omdat het voor dit onderzoek noodzakelijke

grondwatermodel Azure nog niet gevalideerd is. De verwachting is dat dit voor eind 2024 moet zijn afgerond. De resultaten worden gebruikt om de KRW-nutriëntendoelen te evalueren en waar nodig te herijken. De uitkomsten worden gebruikt om te beoordelen of het nodig is de KRW-nutriëntennormen voor de lijnvormige wateren in ons beheergebied te herzien.

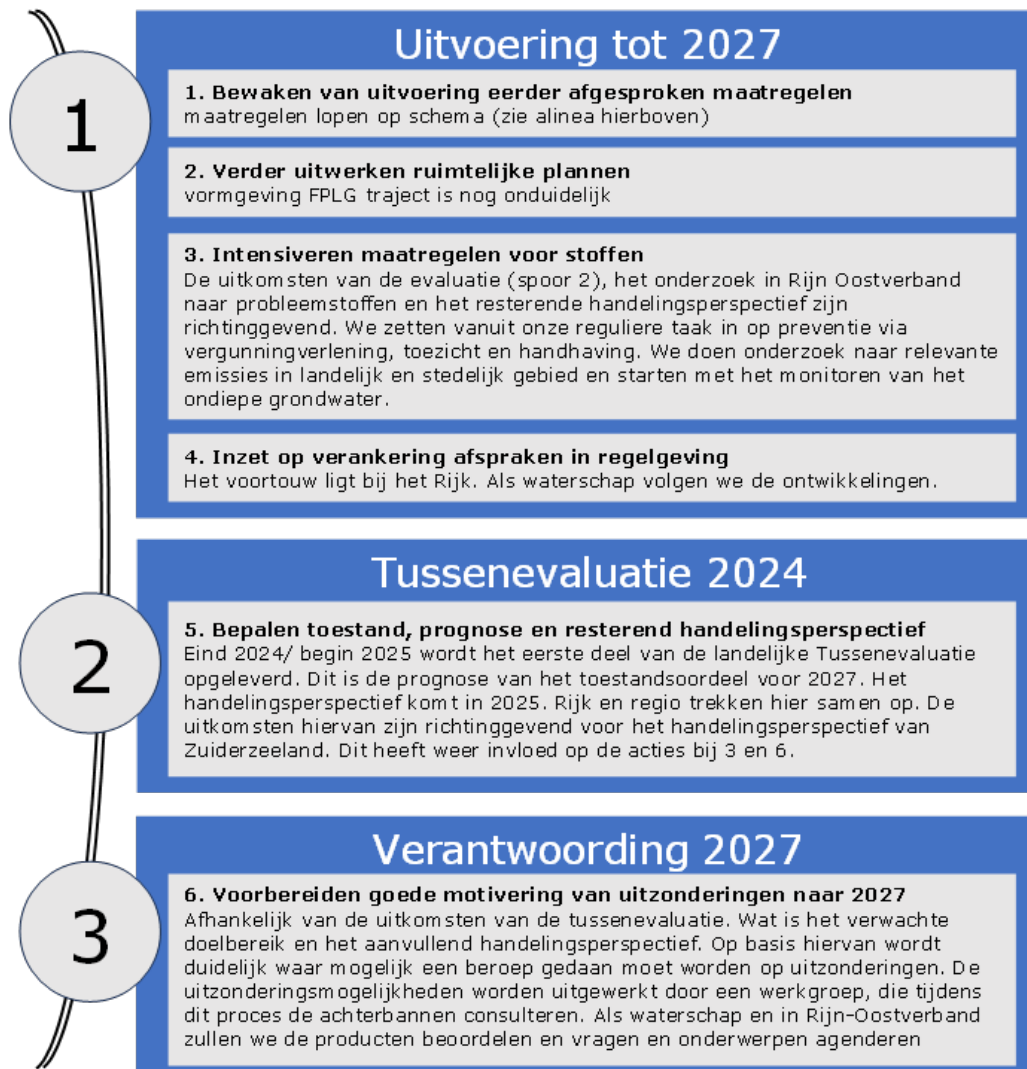
Rijk en regio zetten alle zeilen bij voor een zo groot mogelijk KRW-doelbereik

Het behalen van de KRW doelen vereist inzet van alle relevante gebiedspartijen en het Rijk. Het KRW impulsprogramma is bedoeld als extra impuls om in 2027 zo veel mogelijk aan de KRW-doelen te voldoen. Dit programma telt drie sporen met in totaal zes actielijnen (zie kader). Eind 2024/begin 2025 komen de resultaten van de landelijke Tussenevaluatie (spoor 2) beschikbaar. De uitkomsten hiervan zijn mede richtinggevend voor de inzet van het waterschap de komende jaren.

Figuur 11 De locatie waar een vispassage wordt verkend tussen de Hoge en Lage Vaart en het Markermeer (rechts op de foto gemaak de Blocq van Kuffeler).

Werkzaamheden KRW impulsprogramma

Figuur 12 Werkzaamheden KRW Impulsprogramma

We monitoren de effecten van waterkwaliteitsmaatregelen in stedelijk gebied

In 2021 zijn de waterkwaliteitsdoelen voor de overige wateren vastgesteld. In het stedelijke water van de verschillende gemeenten lopen maatregelen. We monitoren het effect van deze maatregelen op de waterkwaliteit. Naar verwachting hebben we in 2030 voldoende meetjaren om het halen van de doelen te evalueren.

Doelen overige wateren voor natuurwateren

Voor alle wateren in natuurgebieden zijn werkdoelen afgeleid. Deze zijn nog niet door de provincie vastgesteld. Het waterschap verzorgt, na vaststelling, de monitoring. Indien nodig worden voor de monitoring extra middelen gevraagd.

We zetten de DAW-impulsregeling in voor projecten Actieplan Bodem en Water en verzilting

Vanuit het actieplan Bodem en water lopen diverse pilots met agrariërs die we de komende jaren voortzetten. Bij deze pilots en onderzoeken hebben we oog voor een goede gewasopbrengst en het verbeteren van de waterkwaliteit.

Tot en met eind 2025 zetten we de DAW-impulsregeling (subsidie) in. Hiervoor is de eerste aanvraag gedaan in 2024. We gaan na of we in 2025 nog een vervolgaanvraag kunnen doen waarbij we willen inzetten op project 'watercoaches glastuinbouw/bollenteelt/akkerbouw' en stuwen in kavelsloten.

Resultaten evaluatie verduurzaming aalbeheer in 2025 op tafel

De evaluatie van de verduurzaming van het aalbeheer wordt in 2024 afgerond. In 2025 worden de uitkomsten aan het bestuur voorgelegd.

Beluchten tegen vissterfte bij gemaal De Blocq van Kuffeler

In het voorjaar zwemt brasem tegen de stroming in de persbuizen van gemaal De Blocq van Kuffeler in. Bij langdurig stilstaan van het water leidt dit tot vissterfte. Het afgelopen jaar zijn beluchters ingezet om vissterfte in de persbuizen te voorkomen. In 2025 wordt dit voortgezet en gemonitord.

Zeer Zorgwekkende Stoffen zoeken we op bij de bron

De aandacht voor Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) is toegenomen, onder andere als gevolg van aangetroffen PFAS-verontreinigingen bij Chemours in Dordrecht en bij een aantal vliegbases. Bij de aanpak van ZZS zetten we in op drie sporen: vergunningverlening, Toezicht en Handhaving, bronnenonderzoek en monitoring in het watersysteem en op de waterzuiveringen. De aanpak is gericht op preventie en het identificeren van bronnen. We onderzoeken het inkomende en uitgaande water bij de afvalwaterzuivering van Lelystad en Almere. Afhankelijk van de resultaten onderzoeken we de komende jaren de andere zuiveringen. De uitkomsten hiervan en een hiervoor ontwikkelde bedrijventool gebruiken we de komende jaren bij het bronnenonderzoek, de vergunningverlening en bij toezicht en handhaving. Daarnaast zetten we de monitoring van kandidaat prioritaire stoffen van de nieuwe Richtlijn Prioritaire Stoffen de komende jaren voort.

Figuur 13 Aal gevangen bij de monitoring van inlaat Colijn.

Terugdringen emissies vanuit landelijk en stedelijk gebied

In zowel het landelijk als het stedelijk gebied brengen we in beeld welke relevante emissiebronnen er (nog) zijn die een bedreiging zijn voor de (KRW)-waterkwaliteit en wat het handelingsperspectief is om deze emissies tegen te gaan of te beperken. Hierbij richten we ons niet alleen op de mogelijkheden van het waterschap, maar ook op die van andere regionale partijen en het Rijk. Voor het waterschap wordt nagegaan welke wijzigingen opgenomen zouden kunnen worden in de waterschapsverordening. Daarna wordt dit ter besluitvorming aan het Algemeen Bestuur voorgelegd.

Ondiep grondwaterkwaliteitsmeetnet

Waterschap Zuiderzeeland wil de komende jaren de kwaliteit van het ondiepe grondwater in kaart brengen. Belangrijkste onderliggende vragen zijn:

- kunnen we op basis van de gegevens een handelingsperspectief ontwikkelen voor ongewenste stoffen in het (ondiepe) grondwater?
- kunnen we op termijn iets zeggen over de vergrijzing (voortschrijdende sluimerende beïnvloeding van de chemische kwaliteit) van het grondwater?

De kwaliteit van het ondiepe grondwater is grotendeels nog een witte vlek en een handelingsperspectief moet nog worden ontwikkeld. Het waterschap bevindt zich nog aan de start

van de monitoringscirkel. Het onderwerp 'kwaliteit van het ondiepe grondwater' moet nog op de kaart worden gezet. Daarom steken we in op kleinschalige start van de monitoring van het ondiepe grondwater in de komende jaren op basis van een globale, maar deskundige, analyse van de werking van het grondwatersysteem.

In de tweede helft van 2024 is gestart met onderzoek naar hoe en waar Zuiderzeeland het beste kan starten met de monitoring van de ondiepe grondwater kwaliteit in enkele gebieden. Het is de bedoeling zo mogelijk in 2025 te starten met de monitoring van de ondiepe grondwaterkwaliteit. De precieze invulling van de monitoring is afhankelijk van uitkomsten van het onderzoek en de kosten van de grondwatermonitoring.

We nemen de lozingen van de zuiveringen onder de loep

De lozingen van de waterzuiveringen toetsen we aan algemene regels. Met een immissietoets bepalen we of dit geen probleem vormt voor het ontvangende water. Deze immissietoets actualiseren we in 2025. Afhankelijk van de uitkomst van deze immissietoets worden indien nodig maatwerkvoorschriften met strengere lozingsnormen opgelegd.

Naast de lozingen van de eigen waterzuiveringen, hebben we de komende jaren extra aandacht voor het actueel houden van de overige directe lozingen vanuit onder andere bedrijven. Dit ook vanuit verantwoordelijkheid voor het behalen van de doelen van de Kaderrichtlijn water.

Maatregelen Waterkwaliteit verbeteren

1. Uitvoeren van alle voor de KRW verplichte maatregelen (2027):
 - versneld aanleggen van vispassages bij stuwen (2024), waarvan vier vispassages voor de KRW,
 - vispasseerbaar maken van gemaal de Blocq van Kuffeler (2027),
 - verplaatsen van de karpers uit de Stobbentocht (reeds uitgevoerd),
 - onderzoeken en waar nodig vervangen van gecreosoteerde oevers in de Noordoostpolder (start uitvoering 2023).
2. Uitvoeren van maatregelen (onderzoek, uitvoering en beheer) m.b.t. 'overige wateren' en monitoren en evalueren of daarmee het doel bereikt wordt (2027).
3. Uitvoeren van het Actieplan Bodem en Water samen met de agrarische sector en de provincie (2027).
4. Uitvoeren van de vervolgaanpak nieuwe stoffen (2027).
5. Onderzoek naar emissies en bronnen hiervan in stedelijk gebied en handelingsperspectief om deze terug te dringen (2025).
6. Onderzoeken mogelijkheden van maatwerk in de waterschapsverordening om emissies in landelijk en stedelijk gebied te verminderen (2026).
7. Actualiseren van de immissietoets voor de waterzuiveringen (2025).

Speciaal exploitatieproject	Programma
Gecreosoteerde oeverbeschoeiing	Voldoende en gezond water
<p>Wat is het doel van dit project? Op 23 november 2022 stemde het Algemeen Bestuur in met het vervangen van de gecreosoteerde oeverbeschoeiing, voortkomend uit het maatregelenpakket behorend bij het derde KRW Stroomgebiedbeheerplan. De bestuurlijke evaluatie vindt plaats in de eerste helft van 2026.</p> <p>Waarom is dit project speciaal en wat zijn de belangrijkste risico's van dit project? Op verzoek van het Algemeen Bestuur is de vervanging aangemerkt als een speciaal project omdat er sprake is van een hoger risicoprofiel in combinatie met een grote financiële omvang. De vervangingsopgave en de vervangingswijze zijn gebaseerd op de nu beschikbare kennis en ervaringen. Het te vervangen areaal oeverbeschoeiing is echter omvangrijk en de uitvoeringsperiode kan oplopen tot 18 jaar. Om rekening te kunnen houden met de nieuwe inzichten op het gebied van de KRW, ervaringen met de vervanging en de effecten op de</p>	

waterkwaliteit wil het Algemeen Bestuur kunnen bijsturen. Daarnaast zijn de kosten door de doorlooptijd van bijna twee decennia op lange termijn onzeker.

Wat gaan we doen in 2025 met doorkijk naar 2029?

Nadat in 2024 de eerste duurzame oever in het kader van dit project is aangelegd, wordt deze lijn in 2025 doorgezet. In 2025 worden de beschoeiingen van de Westermeertocht en de Steenbanktocht vervangen door duurzame oevers. Naast de aanleg van duurzame oevers worden ook stukken uit het wateraanvoersysteem vervangen door traditionele beschoeiingen. De totale vervangingsopgave voor 2025 betreft ruim 6 kilometer, geheel in lijn met de destijds vastgestelde planning (Algemeen Bestuur, 23 november 2022). Met de vervangingswerkzaamheden in de Westermeertocht en Steenbanktocht worden een aantal beschoeiingen in de meest vervuilde hoek van de Noordoostpolder vervangen. In de jaren 2026 en verder worden de vervangingskilometers verder opgeschroefd naar z'n 10 kilometer per jaar. Ook de komende jaren blijven we dus in lijn met de planning.

Een jaar vóór uitvoering van vervangingswerkzaamheden wordt de monitoring naar fluorantheen in de betreffende tocht opgestart. Hiermee is er een nulmeting en ontstaat er een beeld van het fluorantheengehalte na afronding van de werkzaamheden. Op dit moment loopt de monitoring in de Westermeertocht en Steenbanktocht. In 2025 worden de nulmetingen voor vervangingsjaar 2026 opgestart.

Wat gaat het kosten in 2025 met doorkijk naar 2029?

Het vervangen van behandelde oeverbeschoeiingen wordt gefinancierd vanuit de exploitatie begroting waarbij gebruik wordt gemaakt van een bestemmingsreserve. De bestemmingsreserve dient voor het opvangen van schommelingen die optreden omdat niet elk jaar dezelfde hoeveelheid kilometers worden uitgevoerd. De verwachte kosten voor het vervangen van behandelde oeverconstructies worden jaarlijks geactualiseerd en aan het college voorgelegd middels het Meerjarenonderhoudsplan Waterbeheer. De financiële effecten worden daarna conform het reguliere proces aan het Algemeen Bestuur aangeboden via de Kadernota.

De kosten voor het vervangen van oeverbeschoeiingen zijn door prijsstijgingen van materialen hoger dan ten tijde van het AB-voorstel (Algemeen Bestuur, 23 november 2022). Ondanks deze prijsstijgingen is de verwachting dat het werk in 2025 nog uitgevoerd kan worden binnen de destijds vastgestelde begroting. Dit komt vooral omdat de eerste jaren vooral traditionele beschoeiingen worden vervangen (wateraanvoersloten en D-tochten), waarbij de aanlegkosten lager zijn. De verwachting is dat vanaf 2026 de beschikbare middelen van 1,7 miljoen per jaar onvoldoende zijn om de planning uit te kunnen voeren.

3.3. WAT MAG HET KOSTEN?

Overzicht netto lasten programma

In onderstaande tabel zijn de netto lasten opgenomen die aan het programma Voldoende en gezond water verbonden zijn.

Tabel 3.1 Netto lasten programma Voldoende en gezond water (bedragen in miljoenen euro's)

Jaar	Lasten	Baten	Netto lasten
Realisatie 2023	30,2	- 0,5	29,7
Begroting 2024	31,5	- 0,4	31,1
Begroting 2025	34,2	- 0,0	34,2
Raming 2026	36,0	- 0,0	36,0
Raming 2027	36,1	- 0,0	36,1

Raming 2028	37,4	- 0,0	37,4
Raming 2029	38,1	- 0,0	38,1

In de onderstaande tabel worden de mutaties voor de jaren 2025-2029 ten opzichte van het basisjaar 2024 inzichtelijk gemaakt. Het totaal van de netto lasten van het programma Voldoende en gezond water komt ten laste van de watersysteeltaak.

Tabel 3.2 Mutaties netto lasten programma Voldoende en gezond water jaren 2025-2029 (bedragen in miljoenen euro's)

Mutaties	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Netto lasten basisjaar 2024	31,1	31,1	31,1	31,1	31,1
Actualisatie meerjaren onderhoudsplannen	- 0,7	- 0,2	- 0,6	- 0,7	- 0,5
Ontwikkeling energieprijzen	0,5	0,1	- 0,5	- 0,6	- 0,6
Geceosoteerde oeverbeschoeiing	0,4	0,9	0,9	0,9	0,9
GR Aqualysis deelnemersbijdrage	0,3	0,1	0,2	0,3	0,3
Collegeplan 2023-2027	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6
Vitaal Zuiderzeeland	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Mutatie kapitaallasten	0,1	0,6	0,6	1,0	0,6
Inflatie- en loonontwikkeling	1,6	2,5	3,4	4,4	5,4
Diversen	- 0,1	0,0	0,1	0,1	0,0
Netto programmalasten	34,2	36,0	36,1	37,4	38,1

Investerings

In onderstaande tabel zijn de geraamde investeringsuitgaven opgenomen. Deze zijn gebaseerd op de investeringsplanning zoals opgenomen in de Kadernota 2025-2029, waarbij een actualisatie plaatsvond op basis van de meest recente inzichten en besluiten. De tabel bevat de begrote investeringsuitgaven van zowel reeds gestarte investeringsprojecten als van de investeringsprojecten waarvoor het investeringskrediet nog moet worden verleend. Tabel 3.4 bevat de investeringen die in 2025 starten (en waarvan uitgaven deels doorlopen in de jaren na 2025) en waarvoor het Algemeen Bestuur middels vaststelling van de begroting de kredietverlening goedkeurt.⁶

Tabel 3.3 Investeringsuitgaven programma Voldoende en gezond water (bedragen in miljoenen euro's)

Investerings	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Reguliere investeringen	4,1	5,8	5,5	2,2	0,5
Speciale investeringen	-	-	-	-	-
Totaal investeringsuitgaven	4,1	5,8	5,5	2,2	0,5

⁶ Voor speciale investeringen geldt dat het Algemeen Bestuur de beleidsmatige kaders moet hebben vastgesteld alvorens het college kan starten met de uitvoering.

Tabel 3.4 Investeringsuitgaven waarvoor in 2025 kredietverlening plaatsvindt (bedrag in duizenden euro's)

Omschrijving investering	Regulier / Speciaal
Vernieuwen Duiker Wrakken/Ruttensetocht	Regulier
2 Stuwen Zeewolde Stedelijk Water ST 2445 en ST 2442	Regulier
Stuw Venetocht ST4829	Regulier
Vervangen 2 eindduikers DU16037 en DU17440 Priempad	Regulier
3 Tochtbruggen NOP	Regulier
VBOC Westerveertocht etc (grondaankoop)	Regulier
Centraal besturingsysteem waterpeil beheer (hardware, software, projectleider)	Regulier
Vervangen Pompen Expansie	Regulier
Totaal te verlenen kredieten in 2025	2.799

De netto investeringsuitgaven van voorgenomen investeringen uit de reguliere investeringsopgave, waarvan de geplande aanvangsdatum in het begrotingsjaar ligt, worden bij de vaststelling van de begroting door het Algemeen Bestuur op programmaniveau geautoriseerd. Dit is in lijn met de huidige verordening beleids- en verantwoordingsfunctie 2023. Dit wordt ook betrokken bij de nog aan te bieden actualisatie van de deze verordening in het kader van de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording (door het college) vanaf 2025.

4. Programma Schoon, gezuiverd water

4.1. WAT WILLEN WE BEREIKEN?

We dragen bij aan een gezonde leefomgeving door afvalwater van huishoudens en bedrijven naar onze zuiveringen te transporteren en schoon te maken.

Tactische doelen Schoon, gezuiverd water

- Beheren en onderhouden: het afvalwatersysteem verkeert in goede staat en levert schoon effluent.
- Kosten eerlijk verdelen: de kosten voor de verwerking van afvalwater zijn eerlijker verdeeld doordat de totale discrepantie zo snel mogelijk is teruggebracht tot maximaal 15 procent.
- Anticiperen op toekomstige ontwikkelingen: het afvalwatersysteem heeft voldoende capaciteit om de groei van het afvalwateraanbod op te vangen en de juiste zuiveringsmethoden om microverontreinigingen te verwijderen.
- Circulariteit vergroten en klimaatimpact verkleinen: het afvalwatersysteem is circulair en klimaatneutraal.

4.2. WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Beheren en onderhouden

Het op orde houden van de afvalwaterketen

In 2024 zijn belangrijke stappen gezet om meer zicht te krijgen in de ontwikkelingen bij gemeenten en wat die ontwikkelingen betekenen voor het inzamelen en behandelen van afvalwater. Het beeld is nog niet altijd compleet omdat ontwikkelingen zich nog in de ideeënfase bevinden en externe omstandigheden (zoals netcongestie) van invloed zijn op lopende projecten. We blijven investeren in de samenwerking met gemeenten om het inzicht te vergroten, zodat we tijdig kunnen inspelen op situaties rondom beheer en onderhoud en investeren in een robuust systeem. Dit alles krijgt nadrukkelijk een plek in de integrale aanpak van de afvalwaterketen (strategie) waarin de inspanningen voor de komende jaren staan omschreven en in 2025 aan bestuur wordt voorgelegd.

Rioolgemalen en persleidingbeheer

Met maatwerk en gerichte inline inspecties onderzoeken we persleidingen en vinden er jaarlijkse renovatieprojecten plaats van de persleidingen en rioolgemalen. Deze renovaties zijn bedoeld om de veiligheid en robuustheid van het afvalwatertransportsysteem te waarborgen. Door regelmatige inspecties en tijdige renovaties zorgen we ervoor dat de systemen optimaal blijven functioneren en dat eventuele problemen vroegtijdig worden opgespoord en verholpen. Bijkomend biedt dit de kans om, waar nodig, ook de capaciteit van het systeem op orde te brengen.

Werk in uitvoering in het transportsysteem Almere

In de gemeente Almere blijft de focus de komende jaren liggen op ontwikkelingen en het gereed maken en onderhouden van het transportsysteem (de optimalisatie van de afvalwaterinzameling en transportsystemen in het gebied ten zuiden van de Rijksweg A6). Dit betreft de rioolgemalen en persleidingen van Almere-Haven, Overgooi, Stichtsekan, Almere-Hout en Oosterwold. Voor de wijk Almere Nobelhorst worden een nieuw rioolgemaal (RG280) en persleiding (PL280) aangelegd om te anticiperen op de uitbreiding van de wijk. Dit alles omvat het verbeteren van de infrastructuur en het verhogen van de efficiëntie van de systemen om beter om te gaan met de afvalwaterstromen. Tegelijkertijd worden er voorbereidingen getroffen voor soortgelijke optimalisaties in het gebied ten noorden van de A6, waarbij de focus ligt op het identificeren van knelpunten en het implementeren van verbeteringen. Verder zijn we in gesprek met gemeente Almere om afspraken (Service Level Agreement) te maken bij overnamepunten (rioolgemalen) over verantwoordelijkheden en prestaties van beide partijen. Dit is in lijn met het afvalwaterakkoord.

Samen met de gemeente monitoren we de prestaties van de decentrale zuivering Oosterwold en geven we, waar nodig, advies om te komen tot een stabiel zuiveringsproces dat voldoet aan de effluenteisen.

Werk in uitvoering in het transportsysteem Urk

In navolging op het Afvalwaterakkoord Urk voeren we onderzoeks- en monitoringsplannen uit om meer inzicht te krijgen in de riolering en het transportsysteem tijdens zowel droge als natte periodes. Dit helpt bij het kiezen en implementeren van de meest geschikte aanpassingen aan de riolering en het transportsysteem, zoals het vergroten van de capaciteiten van de rioolgemaal om piekbelastingen beter te kunnen verwerken. De komende jaren ligt de focus vooral op de rioolgemaal van Urk Kern, Urk Zuid, De Staart en Stortemelk. Hierbij is het belangrijk om de juiste capaciteit te kiezen die een robuust afvalwatertransportsysteem in de gemeente Urk kan garanderen.

Ook in de andere gemeenten gebeurt er veel

In de Noordoostpolder zijn met de gemeente aandachtspunten en knelpunten in beeld gebracht in het afvalwatertransportsysteem. Dit omvat het uitvoeren van gedetailleerde analyses om zwakke punten te lokaliseren en verbetermaatregelen te plannen. We werken verder aan een Afvalwaterakkoord of het actualiseren van het Water Taken Plan (WTP) met de gemeente.

Figuur 14 Inspectie koppelleiding op Urk

In Dronten treffen we voorbereidingen voor het starten van een optimalisatiestudie. Deze richt zich op het identificeren van verbeterpunten en het implementeren van maatregelen om de efficiëntie en betrouwbaarheid van het afvalwatertransportsysteem te vergroten in samenhang met de AWZI Dronten. Verder vinden gesprekken plaats om te komen tot een Afvalwaterakkoord met de gemeente.

In Lelystad werkt het waterschap samen met de gemeente aan de realisatie van nieuwe ontwikkelingen in het gebied. We bereiden de start voor van een analyseonderzoek om potentiële knelpunten te herkennen en optimalisaties door te voeren. Het doel is hier ook om een robuust riolerings- en afvalwatertransportsysteem te verkrijgen dat bestand is tegen toekomstige uitdagingen en ontwikkelingen.

Werk in uitvoering op de AWZI's

Op de AWZI Dronten gaan renovatiewerkzaamheden plaatsvinden aan de gisting. Voor Tollebeek start in 2025 het vervangen van de afdekking van de voorbezinktank en de renovatie van het harkrooster. Voor Zeewolde staat de opwerkingsinstallatie van de cellulose op de planning en hierover vinden gesprekken plaats met de afnemer over hoe deze installatie er uit moet komen te zien.

Afvalwater in het buitengebied

In 2024 is onderzoek gedaan naar het functioneren van installaties voor Individuele Behandeling Afvalwater (IBA) en het effect op het watersysteem. Naast dat een aantal installaties is bemonsterd en het gezuiverde water geanalyseerd is, is ook gebruik gemaakt van onderzoek bij andere waterschappen. De uitkomsten van dit onderzoek leveren input voor de herformulering van het beleid in 2025 en de toekomst van IBA's te bepalen.

Maatregelen Beheren en onderhouden

1. Beheren en onderhouden van bestaande installaties en zuiveringen en rioolgemaal (doorlopend).
2. Uitvoeren van herstelwerkzaamheden aan bestaande persleidingen op basis van slimme inspecties (doorlopend).
3. Evalueren beleid afvalwater buitengebied (IBA's).

Kosten eerlijk verdelen

Aandacht voor discrepantie blijft

Om de samenwerking met de Omgevingsdienst (OFGV) en GBLT te verbeteren, is afgesproken de komende jaren halfjaarlijks op verschillende niveaus in beide organisaties te overleggen om zo tijdig te kunnen anticiperen op de ontwikkelingen. Hierbij hoort ook het delen van informatie die voortkomt uit de inspecties (gevelcontrole en vetafscheiders) die de OFGV uitvoert. Het doel is zo meer grip te krijgen op de oorzaken van discrepantie, waarvoor ook de discrepantietool wordt ingezet. Daarbij gaat de aandacht vooral uit naar Urk en de afspraken die met de gemeente hierover zijn gemaakt.

De opzet is om ook in Afvalwaterakkoorden met gemeenten acties op te nemen over discrepantie. Tot nu toe is discrepantie projectmatig opgepakt en wordt gekeken hoe dit in de lijnorganisatie te borgen.

Maatregelen Kosten eerlijk verdelen

1. Uitvoeren van metingen en extra monitoring in gebieden met de hoogste discrepantie (doorlopend).
2. Versterken van de externe samenwerking met de belastinginver (GBLT), de omgevingsdienst en de gemeenten (doorlopend).
3. Communiceren over de acties die we gaan ondernemen om de discrepantie terug te brengen en het gesprek aangaan met provincie, gemeenten en bedrijfsmatige lozers in ons beheergebied (doorlopend).

Anticiperen op toekomstige ontwikkelingen

Integrale aanpak afvalwater keten bij groei en ontwikkelingen

Na de actualisatie van integrale aanpak strategie afvalwater met daarin de vraagstukken over capaciteit, ontwikkelingen afvalwater en duurzaamheid (klimaatneutraliteit, groengas) staan de piketpaaltjes in de grond als doelen voor de periode 2025-2029.

Voor alle zuiveringskringen (transport en zuiveringen) zijn de komende jaren renovaties en revisies aan de orde, in combinatie met aanpassingen in de verwerking van afvalwater. We zullen hierbij goed letten op de stijging van afvalwater om tijdig te kunnen acteren op de ontwikkelingen.

De samenwerking met de gemeenten wordt planmatig verder versterkt vanuit afstemming tussen onder ander het Waterbeheerprogramma, de gemeentelijke Waterplannen en/of rioleringsplannen.

Europese Richtlijn Stedelijk afvalwater

Op het hoogste Europese niveau is een politiek akkoord bereikt over de herziening van de richtlijn voor de behandeling van stedelijk afvalwater. Hierdoor moeten er meer nutriënten en microverontreinigingen worden verwijderd uit het afvalwater. De komende jaren wordt hiervoor nationale wetgeving opgesteld. Voor Waterschap Zuiderzeeland worden de consequenties voor de AWZI's in beeld gebracht inclusief de benodigde maatregelen, het tijdspad en een eerste raming van de kosten. In 2025 zal de nadruk vooral liggen op het uitvoeren van een nadere toetsing van de emissies. Afhankelijk van de toetsresultaten kan dan vervolgens nader in beeld worden gebracht welke eventuele inspanningen benodigd zijn.

Gerichte aandacht op AWZI Dronten

De komende jaren groeit het inwoneraantal in Dronten waardoor de capaciteit van de AWZI moet worden vergroot. Naar verwachting kunnen we de komende jaren met zogenaamde upgrade-maatregelen de investeringen uitstellen en een goed plan maken om te anticiperen op de groei en de capaciteit op orde te brengen. Op dit moment wordt verwacht dat een uitbreiding van de capaciteit gereed moet zijn rond 2030. Hierbij worden ook nieuwe ontwikkelingen meegenomen vanuit de vernieuwde richtlijn stedelijk afvalwater. De eerste studies naar de wijze waarop de capaciteit kan worden uitgebreid, zijn inmiddels afgerond. Om het juiste moment van investering te bepalen, vindt afstemming plaats met de gemeente Dronten.

AWZI Tollebeek in het vizier

De zuiveringscapaciteit van AWZI Tollebeek moet worden vergroot als gevolg van groei van het aantal inwoners en stijging van industriële activiteiten. Na een eerste analyse wordt vooral een stijging verwacht van de stroom afvalwater uit de visverwerkende industrie. Ook moet AWZI

Tollebeek aan de strengere eisen vanuit de vernieuwde richtlijn stedelijk afvalwater voldoen. Dit vergt aanvullende maatregelen en investeringen. Een combinatie van uitbreiding van de capaciteit en het voldoen aan nieuwe regelgeving is gewenst. Hiertoe zijn studies uitgevoerd en maatregelen in beeld gebracht om stapsgewijs de zuiveringscapaciteit te vergroten. Om het juiste moment van investering te bepalen, vindt afstemming plaats met gemeenten Urk en Noordoostpolder.

Focus op regio Zeewolde-Almere

Gezien de dynamiek in de regio Zeewolde-Almere is in 2024 een studie gestart om scenario's te ontwikkelen voor de inrichting van het afvalwatersysteem. Deze studie richt zich op het optimaliseren van het bestaande systeem zodat het toekomstbestendig is en kan voldoen aan de verwachte ontwikkelingen. De meest kansrijke scenario's worden doorgerekend en een voorkeursvariant wordt bepaald. Het eindresultaat is een bestuurlijk besluit van gemeente en waterschap over de verantwoordelijkheden, financiën, gewenste werking van het systeem en de te volgen aanpak voor de lange termijn.

Afvalwaterprognoses scherper maken met data gedreven werken

Om goed grip te houden op toekomstige ontwikkelingen, willen we afvalwaterprognoses per zuiveringskring steeds verder verbeteren. Dit doen we samen met gemeenten in ons beheergebied. Hierbij maken we gebruik van verschillende bronnen en tools. STOWA en Het Waterschapshuis ontwikkelen in samenwerking met verschillende waterschappen, waaronder Waterschap Zuiderzeeland, een nieuwe (GIS)prognosetool. Deze tool is gericht op het berekenen en analyseren van huidig en verwacht afvalwater en geeft waardevolle inzichten in verschillende aspecten van de waterketen. De eerste versie van deze tool is waarschijnlijk in 2025 gereed.

Delen van informatie is cruciaal

Na het koppelen van de gemeentelijk beheerbestanden en het beheersysteem van het waterschap wordt de volgende fase gestart. In samenwerking met de gemeenten gaan we aan de slag met het actualiseren en aanvullen van de cruciale kengetallen die nodig zijn voor het dagelijks beheer van de afvalwater verzamel- en transportsystemen en voor het opstellen van een betrouwbare prognoses. Waarmee deze samenwerking ook een basis vormt voor het anticiperen op de toekomstige ontwikkelingen en meer inzicht geeft in elkaars systemen op zoek naar het optimum.

Dashboards en tools geven sneller inzicht

Vanuit de regio is een dashboard ontwikkeld dat nu klaar is voor gebruik. Dit dashboard maakt het mogelijk om het functioneren van de rioolgemalen eenvoudiger met elkaar te delen en de prestaties op basis van prestatie indicatoren sneller en gemakkelijker te analyseren. Hierop aansluitend wordt de tool discrepantie en rioolvreemd water (bijv. grondwater infiltratie, aansluitingen bronningen) ingezet om het inzicht op zuiveringskringniveau, de discrepantie en het aandeel rioolvreemd water te vergroten.

Vanuit het STOWA/Het Waterschapshuis-programma is een dashboard ontwikkeld voor rioolvreemd water op gemaalniveau. We gaan deze tool ook gebruiken binnen de Samenwerking Afvalwaterketen Flevoland zodat we uiteindelijk per zuiveringskring en per gemaal meer inzicht krijgen in het functioneren van het afvalwaterstelsel in combinatie met het eigen dashboard.

Samen maken we Flevoland

We werken samen met de gemeenten aan het afvalwatersysteem van ons beheergebied. Hierbij kijken we naar de huidige situatie van de afvalwaterassets en maken we gebruik van onder andere het programma 'Samen maken we Flevoland' om beter grip te hebben op de toekomstige ontwikkelingen. Het gaat daarbij niet alleen om het in beeld brengen van de groeigegevens, maar ook de vraag 'wat kunnen we aan de voorkant van het afvalwatersysteem veranderen?' (Minder watergebruik, bepaalde waterstromen afkoppelen, locatie van ontwikkelingen e.d.). Het is een uitdaging om de groeigegevens vanuit 'Samen maken we Flevoland' te vertalen naar de impact per rioleringsgebied.

We werken aan een versterking van de verbinding tussen SAF (Samenwerking Afvalwatersysteem Flevoland) en SAF (Strategische Agenda Flevoland). Via deze verbinding kunnen we vanuit de ontwikkelingen in het gebied zoals Watervoorziening Noordelijk Flevoland, Afvalwatersysteem Pampus en Afvalwatersysteem gemeente Zeewolde, input aanleveren voor de Strategisch Agenda Flevoland. We maken gebruik van activiteiten die zijn opgenomen in de Uitvoeringsagenda en

gericht op de oplossingsrichtingen voor de diverse afvalwatervraagstukken, zoals hoe gaan we om met bedrijfsafvalwater en hoe realiseren we een adequate drinkwatervoorziening.

Maatregelen Anticiperen op toekomstige ontwikkelingen

1. Actualisatie integrale aanpak afvalwater Zuiderzeeland Strategie afvalwaterketen (doorlopend).
2. Opstellen van afvalwaterprognoses en vastleggen afspraken in bestuursovereenkomsten samen met gemeenten (uiterlijk 2027).
3. Uitbreiden van onze transportsystemen om te voldoen aan de verwachte capaciteitsvraag door toename woningen/bedrijven (doorlopend), bijvoorbeeld de aanleg van transportleiding Oosterwold (2026).
4. De capaciteit van de AWZI's is op orde en maatregelen in beeld gebracht en worden gerealiseerd bijvoorbeeld Almere (2027) en Zeewolde (2025).
5. Realiseren van nazuivering van microverontreiniging en medicijnresten op AWZI Almere (2027).
6. Bepalen van een vervolgaanpak voor het verwijderen van microverontreinigingen en medicijnresten voor de overige AWZI's (2027).
7. Diverse pilotonderzoeken om te kunnen blijven voldoen aan de KRW voor wat betreft de effluentkwaliteit van de AWZI's.
8. Nieuw: Onderzoek naar aanvoer van microverontreinigingen en verwijdering ervan op AWZI's (2027).

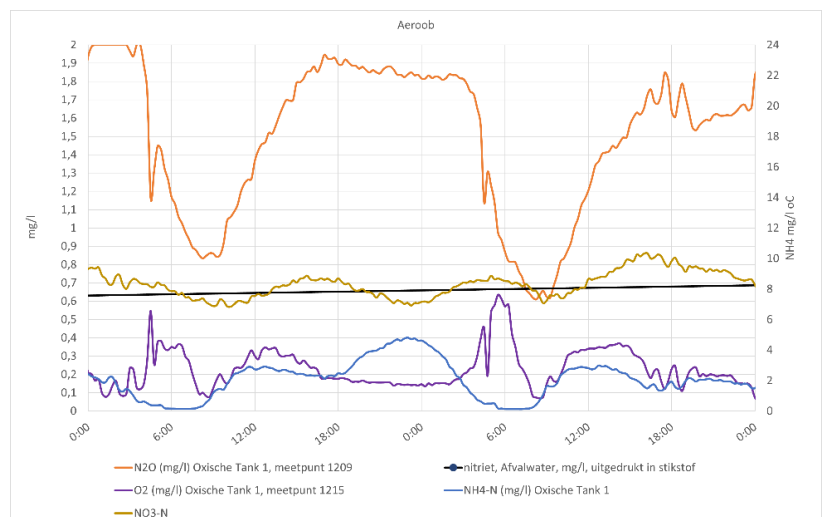
Circulariteit vergroten en klimaatimpact verkleinen

Innovatie blijft de motor voor vooruitgang

We blijven alert op technologische ontwikkelingen en in hoeverre deze kunnen bijdragen aan onze doelen in de afvalwaterketen. Zoals verdergaande verwijdering van nutriënten en microverontreinigingen, vooral rond de PFAS-problematiek.

We vervullen een prominente rol in het landelijke Versnellingsprogramma en Community of Practice lachgas om te komen tot de reductie ervan. Dat doen we door meting op de AWZI Dronten en Zeewolde en inzet van modellen om de mogelijkheden van reductie te bepalen.

Als waterschap zijn we actief betrokken bij de Programmacommissies Waterketen en Afvalwatersystemen van STOWA. Vanuit deze programmacommissies worden diverse onderzoeken vanuit STOWA geïnitieerd en opgestart. Zo zitten we dicht op de ontwikkelingen en innovaties die ons van nut kunnen zijn. ZZL is ook vertegenwoordigd in het bestuur van STOWA.

Figuur 15 Onderzoek naar de dynamiek in het zuiveringsproces en vorming van lachgas (oranje lijn).

Microverontreinigingen blijven belangrijk thema

Met waterschappen Hollandse Delta en Brabantse Delta zetten we het onderzoek voort aan het DEXfilter met als doel in 2025 te beslissen of we doorgaan met een full scale installatie binnen het Nationaal Groeifonds. Bij een positief onderzoeksresultaat worden volgende stappen genomen om te komen tot een ontwerp en planning tot realisatie. Met het DEXfilter kunnen we de klimaatimpact verkleinen waar het gaat om verwijdering van microverontreinigingen.

Voor de AWZI Almere valt de realisatie van een installatie voor de verwijdering van microverontreinigingen onder het project 'Fit for the Future'. Het doel blijft om op termijn actief kool uit snoeiafval toe te passen. Aanvullende hierop en in lijn met het collegeplan gaan we de komende jaren meer bemonsteren en analyseren in de afvalwaterketen om meer inzicht te krijgen

in herkomst van microverontreinigingen (en PFAS) en de verwijdering in de huidige AWZI's, zowel in de waterlijn als sliblijn. Deze informatie kan dan benut worden in het vergunningen, toezicht en handhaving spoor.

De watervoorziening in Noordelijke Flevoland

Vitens gaf aan in Noordelijk Flevoland geen nieuwe- of uitbreiding van grootzakelijk industriële aansluitingen meer te faciliteren. Dat betekent dat groei van bedrijven, vooral in de voedselverwerkende, op de tocht staat. In een samenwerking tussen gemeenten Urk en Noordoostpolder, de provincie, Rijkswaterstaat, Vitens, visverwerkende bedrijven en Waterschap Zuiderzeeland wordt nu gekeken naar alternatieven. Hiertoe is een bestuurlijke stuurgroep in het leven geroepen waarin Zuiderzeeland is vertegenwoordigd. De stuurgroep formuleerde de opdracht aan de werkgroep om met deze problematiek aan de slag te gaan. Inmiddels is duidelijk dat deze kwestie zich niet alleen beperkt tot Noordelijk Flevoland. Bij het zoeken naar oplossingen komt de kennis die is opgedaan in het kader van Waterlab goed van pas.

Circulair en het Waterlab Flevoland

Het Waterlab Flevoland, indertijd ontstaan vanuit de ontwikkeling Oosterwold, is de laatste jaren omgevormd naar een platform waarbij meer naar circulaire oplossingen voor de waterketen wordt gekeken. Als onderdeel van het Waterlab zijn vier concrete casussen nu actueel:

- Sanitatie Oosterwold (Almere)
- Circulair systeem bij Camp en Surf (Lelystad)
- Industrieel afvalwater, Schaap Holland (Dronten)
- Grijswater behandeling en gebruik, LAB (Lelystad)

In de komende periode gaan we nog nadrukkelijker metingen uitvoeren bij deze casussen, zodat we niet alleen vanuit het proces maar ook vanuit de werking van de diverse technieken lering kunnen trekken. Aangezien ook Vitens nadrukkelijk mee wil gaan doen aan het Waterlab ontstaat een verbreding van het draagvlak. Op dit moment zijn we gestart met overleg en afstemming met Vitens om een platform op te zetten voor de zakelijke watergebruikers in ons beheergebied.

Als spin-off van het Waterlab ontstond het gebiedsproces Watervoorziening Noordelijk Flevoland. Binnen dit proces werken we samen met meerdere partijen aan een oplossing voor de huidige waterproblematiek. Mogelijk dat vanuit dit proces een nieuwe casus kan ontstaan die als onderdeel van het Waterlab (met een nieuwe aanvraag voor subsidie) kan worden gerealiseerd. Zo proberen we vanuit de diverse gebiedsontwikkelingen verbinding te maken met het Waterland, waarbij vervolgens als onderdeel van het Waterlab onder andere technieken kunnen worden gerealiseerd.

Naast de bovenstaande casussen willen we als onderdeel van het Waterlab ook meer kennis en ervaring opdoen voor bijvoorbeeld de toepassing van sensortechnieken en vacuumsystemen. Ook zijn eerste gesprekken gestart met enkele onderwijsinstellingen om mogelijk meer inzet van studenten te gaan realiseren.

Circulariteit, Waterlab en Onderzoek

Als waterschap en Waterlab verbinden we ons, zo mogelijk, met wetenschappelijk onderzoek wat past bij de ontwikkelingen in ons gebied. Deze onderzoeken worden veelal uitgevoerd door universiteiten en/of vanuit bijvoorbeeld STOWA/RIONED. Enkele voorbeelden zijn:

Het K NAP onderzoek dat door de Wageningen universiteit wordt uitgevoerd. De doelstelling van dit onderzoek betreft de sluiting van de kringloop van Nutriënten uit Afvalwater en Proceswater. K NAP staat voor Kringloopsluiting van Nutriënten uit Afvalwater en Proceswater. Het onderzoek is vooral gericht op de ontwikkeling en uitrol van systemen waarmee nutriënten worden teruggebracht in de (voedel)kringloop. Op dit moment ervaren we daarbij nog diverse barrières op het snijvlak van technologie, kennis, regelgeving, samenwerking en economie.

Een TKI-onderzoek van de TU Delft waarbij het onderzoek is gericht op de verwijdering van PFAS via een geïntegreerde schuimfractionering bij bestaande waterzuiveringsinstallaties.

Verder zijn we als waterschap actief betrokken bij diverse onderzoeken vanuit STOWA/RIONED.

In 2025 meer duidelijkheid over Nationaal Groeifonds

Eind 2022 is samen met de Waterkracht-waterschappen een aanvraag ingediend voor het Nationale Groeifonds. Om zo met een extra financiële impuls de bestuurlijke ambities te realiseren. In de subsidieaanvraag voor het Nationaal Groeifonds zijn enkele activiteiten voor onze zuiveringen, het DEXfilter (verwijdering microverontreinigingen) en Biophree (vergaande fosfaatverwijdering) opgenomen. In 2025 volgt nog een finale beoordeling en beslissing aan de hand van onderzoek middels pilots over de voortzetting van de projecten. Zo loopt het onderzoek naar de bedrijfsvoering van het DEXfilter nog door, voordat de beslissing wordt gemaakt. Dit onderzoek vindt nu plaats bij waterschap Hollandse Delta en in samenwerking met waterschap Brabantse Delta. In 2024 is pilotonderzoek naar Biophree op de AWZI Dronten uitgevoerd en worden de resultaten geëvalueerd, voordat de beslissing wordt gemaakt tot realisatie.

De ingediende projecten binnen de definitie van het Nationaal Groeifonds en het gereserveerde budget vanuit het Nationaal Groeifonds zijn vooral nieuwe zuiveringstechnologie ten behoeve van het verbeteren van de waterkwaliteit, het winnen van grondstoffen en de zoektocht naar de stad van de toekomst dat in de tweede fase (na 2028) meer vorm zal krijgen.

Maatregelen Circulariteit vergroten en klimaatimpact verkleinen

1. Nemen van maatregelen om de circulariteit te vergroten, onder andere door het zuiveringsproces te optimaliseren, grondstoffen terug te winnen (fosfaat, cellulose) op de zuivering en bij de eindverwerking van het slib; bijvoorbeeld bouwen fijnzeefinstallatie om cellulose terug te winnen (2024; deze maatregel wordt gecombineerd uitgevoerd met maatregel 'vergroten van de capaciteit van de AWZI Zeewolde').⁷
2. Werken aan nieuwe sanitatieconcepten samen met bedrijven, overheden en het drinkwaterbedrijf (doorlopend), bijvoorbeeld Waterlab.
3. In 2025 ontvangt het Algemeen Bestuur een voorstel voor klimaatmaatregelen op de AWZI Almere.
4. Onderzoek naar ontstaan van lachgas en ontwikkelingen van maatregelen voor reductie (2027).

Speciale investering		Programma	Financieel		Planning
AWZI Almere fit for the future		Schoon, gezuiverd water	1,65 miljoen (voorbereidingskrediet) Uitvoeringskrediet: geheim		2021-2025
Onderzoeksfase	x	Ontwerp/planfase	Uitvoeringsfase	Nazorgfase	Afgerond
Kaders / doelstellingen: Verder uitwerken van de aanpassing van de AWZI Almere, gericht op: <ul style="list-style-type: none"> • Vergroten capaciteit AWZI Almere; • 20% slibreductie in 2030 ten opzichte van 2018; • Productie van duurzame energie door het opwerken van biogas naar groen gas met CO₂-terugwinning en het winnen van struviet als grondstof. • Schoner oppervlaktewater, verwijdering van microverontreinigingen; • In kaart brengen aanpak van een klimaatneutrale AWZI Almere als bijdrage aan een klimaatneutraal Zuiderzeeland in 2050; • CO₂ reductie van 55% in 2030 t.o.v. 1990; • Behouden/vergroten van biodiversiteit. Vanuit de eerder vastgestelde Beleidskaders: <ul style="list-style-type: none"> • Waterbeheerprogramma, • Energiestrategie; • Klimaataanpak; • Integrale Aanpak Afvalwaterketen Zuiderzeeland (actualisatie 2023). 					

⁷ Installatie naar verwachting in bedrijf in 2024, daadwerkelijke afzet van cellulose naar de papierindustrie in 2025.

Om het zuiveringsslib op een robuuste manier te kunnen blijven verwerken is een groot deel van de sliblijn aan vervanging toe. Om het groeiend aanbod van afvalwater in de toekomst te kunnen blijven verwerken en de doelstellingen van de klimaataanpak, de energiestrategie en slibreductie te kunnen realiseren moet de capaciteit van de AWZI, inclusief de sliblijn, worden vergroot. Aangezien zowel slib vanuit Almere als onder andere Zeewolde hier verwerkt kan worden moet de sliblijn vergroot worden.

Ook is het wenselijk om maatregelen op de AWZI's toe te passen voor het verwijderen van microverontreinigingen uit het afvalwater.

Toelichting B&MR 2025-2029

Op 26 maart 2024 stemde het Algemeen Bestuur in met het voorstel voor realisatie van het project AWZI Almere fit for the future. En stelde hiervoor uitvoeringskrediet beschikbaar. De sliblijn wordt flink gerenoveerd, een leegstaande nabezinktank omgebouwd tot een voorbezinktank, een Ephyra slibgisting gebouwd en een opwaardeerinstallatie voor biogas naar groengas en groene CO₂. In het kader van microverontreinigingen wordt een doseerinstallatie gerealiseerd voor het doseren van poederkool (het zogenaamde PACAS systeem). Na besluitvorming in het Algemeen Bestuur is gestart met de aanbesteding van de werkzaamheden. Op 30 september 2024 wordt de inschrijving verwacht en wordt het Algemeen Bestuur hierover geïnformeerd. Bij een positieve inschrijving kan de daadwerkelijke realisatie eind 2024 starten. De vergunning daartoe in inmiddels verleend. Naar verwachting kan de realisatie eind 2026 gereed zijn. Omdat de nieuwe Ephyra slibgisting in de eerste jaren overcapaciteit heeft, is besloten deze deels te gebruiken voor het vergisten van een klein deel van het slib van waterschap Amstel Gooi en Vecht. Dit past binnen de afspraken vanuit het Nationaal Robuust Plan Slibverwerking. Dit plan beoogt voldoende slibeindverwerking in Nederland, voldoende restcapaciteit en zoveel mogelijk slibreductie. Slibvergisting help daarbij. In het plan is opgenomen daar waar mogelijk waterschappen elkaar helpen.

Speciale investering	Programma	Financieel	Planning
Aanpassing AWZI Zeewolde	Schoon, gezuiverd water	€ 2.600.000 (uitvoeringskrediet)	2021-2025
Onderzoeksfase	Ontwerp/planfase	x Uitvoeringsfase	Nazorgfase Afgerond

Kaders / doelstellingen:

Verder uitwerken van de aanpassing van de AWZI Zeewolde, gericht op:

- Vergroting van de capaciteit van de AWZI met 10%-15%.
- Teruggewinnen van cellulose en daarmee een bijdrage leveren aan circulariteit.
- In kaart brengen aanpak voor een klimaatneutrale AWZI Zeewolde.

Toelichting B&MR 2025-2029

Volgens planning wordt de fijnzeefinstallatie in december 2024 dan wel januari 2025 in bedrijf genomen. De teruggewonnen cellulose wordt dan met het zuiveringsslib van Zeewolde afgevoerd naar de AWZI Tollebeek om vergist te worden. Dit is een overgangssituatie totdat de installatie die de cellulose kan opwerken naar grondstof voor fabricatie van papier of karton gereed is en op de AWZI Zeewolde is geplaatst. De afzet vindt plaats via Aquaminerals en naast de financiële aspecten moet ook de status (van afval naar grondstof) van de cellulose geregeld worden. Naar verwachting is de opwerking in de tweede helft van 2025 operationeel. Dit is afhankelijk van de situatie van netcongestie en het traject van vergunningverlening.

4.3. WAT MAG HET KOSTEN?

Overzicht netto lasten programma

In onderstaande tabel zijn de netto lasten opgenomen die aan het programma Schoon, gezuiverd water verbonden zijn.

Tabel 4.1 Netto lasten programma Schoon, gezuiverd water (bedragen in miljoenen euro's)

Jaar	Lasten	Baten	Netto lasten
Realisatie 2023	27,6	- 3,0	24,6
Begroting 2024	28,4	- 2,2	26,2
Begroting 2025	28,8	- 1,0	27,8
Raming 2026	29,5	- 1,0	28,5
Raming 2027	34,1	- 1,0	33,1
Raming 2028	35,4	- 1,0	34,4
Raming 2029	36,0	- 1,0	35,0

In de onderstaande tabel worden de mutaties voor de jaren 2025-2029 ten opzichte van het basisjaar 2024 inzichtelijk gemaakt. Het totaal van de netto lasten van het programma Schoon, gezuiverd water komt ten laste van de zuiveringstaak.

Tabel 4.2 Mutaties netto lasten programma Schoon, gezuiverd water jaren 2025-2029 (bedragen in miljoenen euro's)

Mutaties	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Netto lasten basisjaar 2024	26,2	26,2	26,2	26,2	26,2
Actualisatie meerjaren onderhoudsplannen	- 0,9	- 0,8	- 0,6	- 0,4	- 0,4
Ontwikkeling energieprijzen	0,1	0,0	- 0,2	- 0,2	- 0,2
Onderzoek Biophree	- 0,1	- 0,1	- 0,1	- 0,1	- 0,1
Autonome ontwikkelingen	0,5	0,3	0,3	0,3	0,3
Collegeplan 2023-2027	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1
Vitaal Zuiderzeeland	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Almere Fit for the Future	0,3	0,3	- 0,5	- 0,5	- 0,5
Afvalwaterakkoord Almere	0,1	0,1	0,1	-	-
Mutatie kapitaallasten	0,1	0,4	5,2	6,0	5,9
Inflatie- en loonontwikkeling	1,3	1,8	2,4	3,0	3,6
Diversen	- 0,1	0,0	0,0	- 0,1	0,0
Netto programmalasten	27,8	28,5	33,1	34,4	35,0

Investeringsen

In onderstaande tabel zijn de geraamde investeringsuitgaven opgenomen. Deze zijn gebaseerd op de investeringsplanning zoals opgenomen in de Kadernota 2025-2029, waarbij een actualisatie plaatsvond op basis van de meest recente inzichten en besluiten. De tabel bevat de begrote

investeringsuitgaven van zowel reeds gestarte investeringsprojecten als van de investeringsprojecten waarvoor het investeringskrediet nog moet worden verleend. Tabel 4.4 bevat de investeringen die in 2025 starten (en waarvan uitgaven deels doorlopen in de jaren na 2025) en waarvoor het Algemeen Bestuur middels vaststelling van de begroting de kredietverlening goedkeurt.⁸

Tabel 4.3 Investeringsuitgaven programma Schoon, gezuiverd Water (bedragen in miljoenen euro's)

Investeringen	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Reguliere investeringen	10,6	21,7	9,4	9,7	4,7
Speciale investeringen	18,2	18,7	6,0	0,5	5,0
Totaal investeringsuitgaven	28,8	40,4	15,4	10,2	9,7

Tabel 4.4 Investeringsuitgaven waarvoor in 2025 kredietverlening plaatsvindt (bedrag in duizenden euro's)

Omschrijving investering	Regulier / Speciaal
Rioolgemeal Tollebeek	Regulier
Rioolgemeal Marknesse	Regulier
Renovatie RG-181 Strandweg	Regulier
Renovatie RG-195 Trekkersveld 3	Regulier
Renovatie RG-197 Noordcluster	Regulier
Renovatie RG-198 Horsterpark	Regulier
Rioolgemeal Zuid RG-975	Regulier
Rioolgemeal Stortemelk RG-900	Regulier
Rioolgemeal Staart RG-970	Regulier
AWZI Tollebeek: revisie harkroosters	Regulier
Verlegging PL-880 Waaiershoek - Nagel	Regulier
Verlegging PL-880 Kruispunt Schelphenhoek / Singel / Staartweg	Regulier
AWZI Tollebeek: Capaciteitsuitbreiding bandindikker	Regulier
AWZI Lelystad: Asfaltherstelwerkzaamheden	Regulier
Vernieuwing afvalwatertransportsysteem PL-210 deel 1	Regulier
Realisatie Persleidingen PL-280 en deeltraject 2 PL-210 Almere (uitvoeringskrediet)	Regulier
Verlegging PL-680 t.h.v. N305/N309	Regulier
AWZI Zeewolde: renovatie lavafilters	Regulier
AWZI Zeewolde: vervangen variantenloods	Regulier
Totaal te verlenen kredieten in 2025	19.590

⁸ Voor speciale investeringen geldt dat het Algemeen Bestuur de beleidsmatige kaders moet hebben vastgesteld alvorens het college kan starten met de uitvoering.

De netto investeringsuitgaven van voorgenomen investeringen uit de reguliere investeringsopgave, waarvan de geplande aanvangsdatum in het begrotingsjaar ligt, worden bij de vaststelling van de begroting door het Algemeen Bestuur op programmaniveau geautoriseerd. Dit is in lijn met de huidige verordening beleids- en verantwoordingsfunctie 2023. Dit wordt ook betrokken bij de nog aan te bieden actualisatie van de deze verordening in het kader van de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording (door het college) vanaf 2025.

5. Programma Financiën, organisatie en informatie

5.1. WAT WILLEN WE BEREIKEN?

We zijn een solide, inclusieve en veerkrachtige organisatie die bewust kiest en waar doelmatig, vernieuwend en met plezier gewerkt wordt aan opgaven.

Tactische doelen van Financiën, organisatie en informatie

- Solide basis: De basis van de waterschapsorganisatie is robuust.
- Anticiperend en (veer)krachtig: De waterschapsorganisatie anticipeert wendbaar en (veer)krachtig op nieuwe ontwikkelingen.

5.2. WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Solide basis

Snelle digitale transformatie versterkt processen en maatschappelijke waarde, met aandacht voor vernieuwing en ethiek

In het komende jaar blijven we actief werken aan de digitale transformatie van onze organisatie. Dit omvat de voortzetting en uitbreiding van activiteiten zoals het werken met data, het verbeteren van digitale dienstverlening en het investeren in de ontwikkeling van onze medewerkers en bestuur.

We maken goede voortgang op de weg naar een digitale en flexibele organisatie. De stappen die we zetten verlopen volgens plan, hoewel de ontwikkelingen elkaar snel opvolgen. We zijn inmiddels gewend aan het gebruik van sensoren, slimme camera's, drones en 3D-printers en hebben digitaal vergaderen omarmd. Nieuwe technologieën zoals de voortgang van artificiële intelligentie (AI) en bruikbare toepassingen op een standaard kantoorplek, zoals bijvoorbeeld ChatGPT en Copilot, komen snel op ons af.

Onze inspanningen richten zich op digitale middelen die onze processen efficiënter maken en de kwaliteit verhogen. Hierbij letten we niet alleen op de financiële voordelen, maar ook op de maatschappelijke waarde en kwaliteitsverbetering. Door verdere digitalisering, het koppelen van informatie en systemen en het gebruik van verbindende rapportages, streven we naar betere en meer toegankelijke informatie die essentieel is voor onze bedrijfsvoering. Deze aanpak sluit aan bij de doelstellingen van onze waterprogramma's.

Cyberdreigingen eisen voortdurende focus op informatiebeveiliging en digitale weerbaarheid

De dreigingen van verstoring, manipulatie en spionage in het cyberdomein veranderen voortdurend, zowel in intensiteit als in reikwijdte. Onze toenemende afhankelijkheid van informatietechnologie betekent dat storingen of aanvallen mogelijk processen op de zuivering, gemalen of peilbeheer tijdelijk of langdurig kunnen stilleggen. Dit kan leiden tot problemen zoals vervuild water, verhoogde waterpeilen en een gebrek aan cruciale stuurinformatie. Dergelijke onderbrekingen kunnen onze eigen bedrijfsvoering verstoren, maar ook maatschappelijke kosten en onrust veroorzaken.

Het is cruciaal dat wij voldoen aan de eisen van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO), de privacywetgeving (AVG) en de specifieke beveiligingskaders voor procesautomatisering en privacy onder de Wet politiegegevens (Wpg). We blijven ons inzetten voor bewust en veilig handelen en versterken continu onze informatieveiligheid. Door regelmatig onze digitale weerbaarheid te testen en te evalueren, zorgen we ervoor dat we adequaat voorbereid zijn op mogelijke dreigingen.

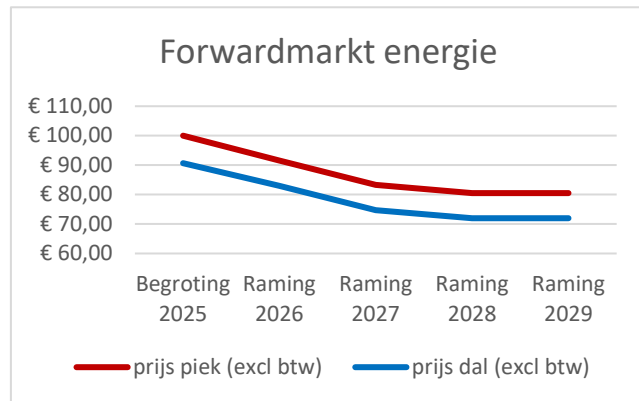
Behoud van goede financiële positie op lange termijn

In december 2022 is het geactualiseerde schulden- en reservebeleid vastgesteld door het Algemeen Bestuur en zijn de financiële referentiewaarden vastgelegd om een gezonde financiële positie te behouden. De nu voorliggende begroting en het voorgestelde tariefscenario voldoen aan deze vastgestelde referentiewaarden. De opgestelde lange termijn doorkijk van de

investeringsopgaven tot en met 2050 is in juli 2024 ter kennisneming aangeboden aan het Algemeen Bestuur. Dit is een belangrijk instrument waarmee we inzicht in onze toekomstige opgaven hebben en waar nodig tijdig daarop kunnen (bij) sturen. Het waterschap staat aan de vooravond van de realisatie van een aantal grote investeringsopgaven, zoals de dijkversterking van de IJsselmeerdijk en de renovatie en uitbreiding van AWZI Almere (Fit for the Future). In deze begroting wordt hiermee financieel rekening gehouden.

Zorgvuldige budgettering zorgt voor controle financiën

De macro-economie en de energiemarkt blijven onvoorspelbaar. In deze begroting zijn de inschattingen voor de inflatie en de energiemarkt gebaseerd op gerenommeerde externe bronnen, zoals de laatste prognoses van het Centraal Planbureau en de prognose van de forwardmarkt energie. Door het natte najaar van 2023 en het natte voorjaar van 2024 is het nu nog onduidelijk of deze natte periodes incidenteel zijn of dat we ons moeten voorbereiden op regelmatige natte periodes; dit houden we in de gaten.

Figuur 16 Forwardmarkt energie, zoals verwerkt in deze B&MR

De fiscale complexiteit neemt toe

Door de toename van (investerings)opgaven en doordat deze opgaven meerdere doelen dienen, zoals het terugwinnen van grondstoffen, het opwekken van energie en het toepassen van innovaties, neemt de fiscale complexiteit binnen ons waterschap toe. Er ontstaan regelmatig vraagstukken over bijvoorbeeld de Omzetbelasting die nadere afstemming met de Belastingdienst vereisen. Deze afstemming kan zelfs de algehele doorlooptijd van projecten beïnvloeden. Het vorig jaar afgeronde boekenonderzoek naar de Omzetbelasting benadrukt nogmaals de noodzaak van fiscale beheersing. Het waterschap zet hier dan ook de komende tijd vol op in.

Actualisatie Financieringsstatuut (uitvoeringsregels voor treasury)

Met het vaststellen van het schulden- en reservebeleid (december 2022), wordt als volgende stap het financieringsstatuut vernieuwd. Het financieringsstatuut is de set met uitvoeringsregels hoe de treasurytaak (aangaan van leningen) plaatsvindt. Hierbij wordt ook bezien in hoeverre actualisatie van artikel 12 van de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie 2023 nodig is.

Rechtszaak open water

Door een van de terreinbeheerders is bezwaar aangetekend tegen de aanslagoplegging in het open water binnen ons beheergebied buiten de keringen. Dit bezwaar is door GBLT in februari 2022 ongegrond verklaard. De belastingplichtige is bij de rechtbank in november 2022 in het gelijk gesteld. De zaak ligt, ten tijde van het opstellen van deze ontwerp-begroting, voor bij het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden om uitspraak te doen. Indien het resultaat van de procedure is dat de heffing op Rijkswateren (of een deel daarvan) niet meer kan worden opgelegd, leidt dit tot verlaging van het aantal belastingeenheden, wat uiteindelijk een verhogend effect heeft op de tarieven van de watersysteemheffing (dezelfde kosten worden dan verdeeld over minder eenheden). De uiteindelijke consequenties hangen af van het moment en de inhoud van de uitspraak. Bij een volledige negatieve uitspraak zal ongeveer € 1,5 miljoen door de overige belastingplichtingen van de watersysteemtaak moeten worden opgebracht. Na de uitspraak bestaat voor partijen ook de mogelijkheid van cassatie. In deze Begroting & Meerjarenraming 2025-2029 is het uitgangspunt dat wél de bevoegdheid bestaat tot heffing over de Rijkswateren.

Nieuwe verslaggevingsregels vanaf 2025

Deze begroting is opgesteld volgens de nieuwe verslaggevingsregels. In de praktijk betekent dit een herschikking van de financiële paragrafen en toevoeging van nieuwe informatie zoals een geprognosticeerde balans, toevoeging van kengetallen en de opname van de paragraaf assetmanagement. Ook omvat deze Begroting & Meerjarenraming voor het eerst een vijfjarenperiode in plaats van een vierjarenperiode. Deze nieuwe verslaggevingsregels zijn ook van

toepassing op de jaarstukken 2025. De implementatie voor de jaarstukken volgt in het begrotingsjaar 2025.

Evaluatie kwijtscheldingsbeleid

In 2026 evalueren we het kwijtscheldingsbeleid. Deze evaluatie van de huidige beleidsregels voor kwijtschelding vindt plaats in samenspraak met GBLT en wordt voorgelegd aan het Algemeen Bestuur.

Leren en ontwikkelen is belangrijker dan ooit

Om als waterschap wendbaar en veerkrachtig te anticiperen op nieuwe ontwikkelingen, is leren en ontwikkelen voor de gehele organisatie van groot belang. Het is een continu proces waarin we talenten vinden en ontwikkelen, waardoor medewerkers optimaal ingezet kunnen worden in onze organisatie. Ook het investeren in de contacten met onderwijsinstellingen, voor stages en traineeplekken, zal in de toekomst belangrijk blijven om talent en groei in onze organisatie te stimuleren. De doorontwikkeling van de ZZL academie, waarin gewerkt zal worden vanuit leerlijnen passend bij de doelen van onze organisatie, levert een belangrijke bijdrage aan een integrale aanpak van onze opgaven. Daarnaast wordt er de komende jaren ingezet op het verder professionaliseren en optimaliseren van een ontwikkelaanbod voor medewerkers door inzet van diverse tools. Hiermee maken we het beheer van de leerlijnen effectiever, efficiënter en tegelijkertijd toegankelijker voor onze medewerkers.

Naast de focus op veranderopgaven, is er vanuit leren en ontwikkelen ook blijvend aandacht voor andere doorlopende thema's. Zoals vitaliteit en talentontwikkeling.

Gezonde en veerkrachtige medewerkers blijft een belangrijk speerpunt

Wij hebben binnen het waterschap veel aandacht voor de ontwikkeling en fysieke en mentale gezondheid van onze medewerkers. Vanuit het Persoonlijk Basis Budget zijn er veel mogelijkheden om vitaliteit voor onze medewerkers te faciliteren en stimuleren. Er wordt daarnaast geïnvesteerd in een gezond werkklimaat, ondersteund door bijvoorbeeld een vitaliteitscoach, goede sociaal-medische zorg en toegang tot externe vertrouwenspersonen.

Maatregelen Solide basis

1. We werken verder aan een nieuwe solide basis voor financieel/ondersteunende processen met gedigitaliseerde, transparante processen en systemen.
2. We werken verder aan informatieveiligheid en privacy, zodat iedereen binnen het waterschap bewust en alert handelt conform de landelijke normen en wetgeving.
3. Jaarlijks evalueren en indien nodig aanpassen van het opleidingsaanbod van de ZZL Academie, om de vakbekwaamheid en duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers te faciliteren.
4. Uitwerken van de actuele HR-beleidspeerpunten uit de cao-afspraken (doorlopend).
5. Het waterschap evalueert het financieel beleidskader en past deze waar nodig aan om ook op lange termijn de financiële positie op orde te houden (doorlopend).
6. Het waterschap spant zich doorlopend in om kansen te geven aan nieuwe collega's uit specifieke doelgroepen waaronder extra participatiebanen.
7. Nieuw: Actualisatie van het treasurystatuut (2025)

Anticiperend en (veer)krachtig

Vaarkaart: visie op de digitale transformatie voor de waterschappen geeft richting aan de samenwerking

De 'Vaarkaart digitale transformatie'⁹ is een gezamenlijk initiatief van de Unie van Waterschappen, alle waterschappen en het Waterschapshuis. De vaarkaart is vertaald naar een gezamenlijke strategienota met bijbehorende themaplannen. Dit vereist een vernieuwde ondersteuning van het *Waterschapshuis*, waarvoor een nieuw Koersplan is opgesteld.

De themaplannen en het Koersplan dienen als basis voor onze samenwerking. Als 21 waterschappen willen we de digitale transformatie uniform aanpakken, bijvoorbeeld op het gebied van datatoegankelijkheid. Door samen te werken kunnen we nieuwe wet- en regelgeving effectief interpreteren en implementeren, innovatieve oplossingen gezamenlijk ontdekken en hergebruiken, en zowel disrupties voorkomen als adequaat reageren op eventuele verstoringen.

Opvolger van de informatiestrategie vanaf 2026

Om de digitale ontwikkeling mogelijk te maken heeft het waterschap de afgelopen jaren een solide basis neergezet met permanente aandacht voor informatieveiligheid en privacy. Deze basis vasthouden is randvoorwaardelijk om deze 'digitale omwenteling' robuust en wendbaar mogelijk te maken. Deze omwenteling, naast alle andere grote opgaven, heeft impact op eenieder binnen het waterschap en vraagt iets van de manier waarop we ons werk organiseren en welke vaardigheden we daarbij nodig hebben.

De digitale transformatie is zo verweven met de duurzame, organisatiebrede ontwikkeling van onze bedrijfsvoering dat het passend is een strategie te formuleren die hier integraal op inspeelt. Deze strategie zal worden opgenomen in de opvolger van de huidige informatiestrategie vanaf 2026. De nieuwe strategie zal de "Vaarkaart" als leidraad gebruiken, en het Waterschapshuis zal de samenwerking tussen de waterschappen coördineren, terwijl Waterschap Zuiderzeeland de strategie verder concretiseert.

Een belangrijk thema voor de komende jaren is het verder brengen van datamanagement als basis voor datagedreven werken. Dit wordt randvoorwaardelijk voor het behalen van onze doelen binnen de waterprogramma's. Dit vraagt investering in ontwikkeling van (werk-)proces, medewerkers (nieuwe vaardigheden en nieuwe rollen/taken) en techniek.

Betrouwbaar (digitaal) waterschap, is meer dan voldoen aan wet- en regelgeving.

Op het gebied van informatieveiligheid en met betrekking tot transparantie, rechtmatigheid en privacy, komen er nieuwe regels op ons af. We bereiden ons voor op deze nieuwe wet- en regelgeving, die deels voortkomt uit Europese richtlijnen. Dit omvat zaken zoals het gebruik van basisregistraties, de Wet open overheid (Woo), de aansluiting op MijnOverheid.nl, de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv) en digitale toegankelijkheid. We moeten zowel voldoen aan deze regelgeving, als keuzes maken die passen bij de doelstellingen en kansen van onze digitale transformatie.

Een belangrijke ontwikkeling is de toenemende aandacht voor digitale ethiek. Door de groeiende hoeveelheid data en de noodzaak van transparantie (zoals bij verzamelde gegevens via drones of big data) wordt het steeds belangrijker om zorgvuldig om te gaan met de privacy van individuen en transparant te zijn over toegepaste verwerking algoritmes. Bij onze pilots en projecten moedigen we aan om vooraf goed na te denken over ethische risico's, hoewel dit vaak complexer blijkt te zijn dan aanvankelijk gedacht.

We werken aan een meerjarig organisatie ontwikkelprogramma.

Een van de onderdelen daarvan is het opstellen van een (meerjarig) organisatiekompas. In dit organisatiekompas wordt de vertaalslag gemaakt van de ontwikkelingen in onze omgeving, de samenleving en de ontwikkelingen in onze taak naar wat dit betekent voor de ontwikkeling van de organisatie. Welke beweging moet de organisatie maken als het gaat om organisatie- en procesinrichting, de manier van samenwerken en de kennis en competenties van de medewerkers? Het kompas geeft op hoofdlijnen de richting aan en is het houvast voor de uitvoering van de organisatieontwikkeling in de komende jaren.

Tegelijkertijd zijn we al op verschillende manieren bezig met de uitvoering. In 2023 was 'bewust kiezen' het thema voor de organisatie en hebben we daar sindsdien verschillende stappen in gezet. Ook voor de komende jaren zal dat een belangrijk onderwerp blijven.

⁹ <https://unievanwaterschappen.nl/wp-content/uploads/2023/12/Vaarkaart-Digitale-Transformatie.pdf>

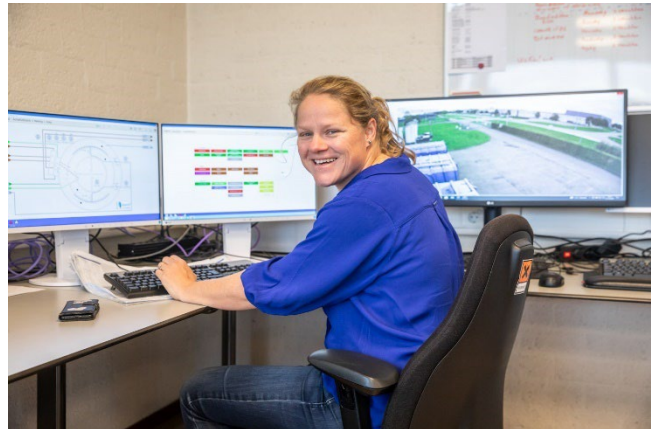
We hebben een meerjarig ontwikkelprogramma cultuur, leiderschap en kunde vastgesteld en in uitvoering: ZZL verbindt. De ontwikkelwaarden vertrouwen, verbinding, helderheid en eigenaarschap staan hierin centraal. In de ontwikkeling van deze cultuurwaarden ligt op cultuur- en leiderschapsvlak onze grootste ontwikkelopgave en deze waarden zijn tevens het meest relevant voor de opgave waar we voor staan. De komende jaren ligt zowel focus op cultuur- en leiderschapontwikkeling (houding en gedrag), als op team- en organisatiebrede ontwikkeling. Hiernaast gaan we ook ontwikkelen op kennis, competenties en vaardigheden die meer rol en/of functie specifiek zijn. Dit doen we met behulp van de ZZL academie.

Andere voorbeelden zijn de implementatie van strategische personeelsplanning en een programma voor diversiteit, gelijkwaardigheid en inclusie voorbeeld van ontwikkelingen waarmee we al in uitvoering zijn (zie ook hieronder).

Een organisatie brede aanpak voor strategische personeelsplanning draagt bij aan een organisatie die klaar is voor de toekomst

Externe ontwikkelingen op het gebied van energievoorziening, klimaatverandering, duurzaamheid en een toekomstbestendige aanpak van onze taken vragen om flexibiliteit in ons handelen. Als organisatie moeten wij daar tijdig en effectief op kunnen anticiperen. Zeker in een arbeidsmarkt die wordt gekenmerkt door krapte. Inzet van middelen en instrumenten om onze bijdrage tijdig en efficiënt te leveren, vraagt ook om beschikbaarheid van medewerkers met de juiste kwalificaties.

Om als organisatie klaar te zijn voor de toekomst en bijbehorende opgaven en ontwikkelingen, is het van belang om inzicht te hebben in medewerkers en de kennis, vaardigheden en kunde die daarvoor nodig zijn. Wat zijn de functies van de toekomst, welke veranderingen zien we daarin voor de komende jaren? Anderzijds is ook inzicht nodig in datgene wat we op dit moment in huis hebben. Op basis daarvan kan er gericht actie worden ondernomen om een eventueel gat te verkleinen en beter op de toekomst voorbereid te zijn. Daarnaast is in de werving en selectie meer flexibiliteit en creativiteit nodig om mensen te vinden en te binden. Daar hebben we onze werkwijze op aangepast.

Het waterschap zet in op diversiteit, gelijkwaardigheid en inclusie

Binnen Waterschap Zuiderzeeland zien we dat diversiteit, gelijkwaardigheid en inclusie steeds belangrijker worden. Dit komt voort uit het inzicht dat verschillende achtergronden en perspectieven waardevol zijn. Waterschap Zuiderzeeland wil allerlei talenten aantrekken en houden, niet alleen omdat het juist is, maar ook omdat het voordelen oplevert. Een omgeving met diversiteit en inclusie bevordert innovatie, stimuleert creativiteit en verbetert besluitvorming door verschillende ideeën te combineren. Daarnaast verbetert het de klanttevredenheid door een beter begrip van diverse behoeften en vergroot het de aantrekkelijkheid voor diverse talenten, wat een positieve organisatiecultuur en een sterker imago oplevert. Dit draagt eveneens bij aan aantrekkelijk werkgeverschap. We willen hierin als publieke organisatie het goede voorbeeld geven en daarom actief aan de slag gaan, om op die manier het thema diversiteit, gelijkwaardigheid en inclusie in onze organisatie te versterken. De opgestelde visie wordt in de komende periode vertaald naar concrete doelen en acties in een meerjarenplan. Voor 2025 en de jaren daarna wordt er een jaarlijks moment worden georganiseerd waarbij verbinding en uitwisseling binnen de organisatie tussen collega's en bestuurders centraal staat. Collega's uit de "binnendienst" zullen samen met bestuurders een dag per jaar meelopen met collega's in de buitendienst.

Als waterschap moeten we vitaal zijn en vooral blijven om te kunnen meebewegen met de veranderingen in onze omgeving en taak. Dit is niet nieuw, maar het vergt gezien de opgaven en ontwikkelingen in onze taak wel meer en andere inspanningen dan voorheen. Ook de grotere en veranderende dynamiek in de maatschappij en de omgeving vragen meer van het waterschap. Dit betekent een continue en meerjarige groei en verandering van de organisatie. Deze groei wordt gecontroleerd, tijdig en stapsgewijs uitgevoerd. Een eerste stap is in het AB van 24 september 2024 gezet door 'goed werkgeverschap' steviger in te vullen en de organisatie op een aantal

specialismen uit te breiden (Vitaal Zuiderzeeland). Ook in 2025 en de jaren daarna zal een voorstel aan het AB worden voorgelegd waarin we verder invulling geven aan de stapsgewijze groei. De kaders systematiek werken met loonsom vormen hiervoor het kader.

Maatregelen Anticiperend en (veer)krachtig

1. We bepalen in breed samenwerkingsverband de impact van wetgeving voor het digitale tijdperk en implementeren deze in samenhang.
2. We vernieuwen ons informatielandschap waar dit nodig is om solide te blijven functioneren in de toekomst.
3. Benutten van nieuwe digitale ontwikkelingen om primaire en dienstverleningsprocessen te verbeteren (2027), bijvoorbeeld door het energieverbruik van onze gemalen en zuiveringen te optimaliseren en door onze website als loket voor onze diensten te verbeteren.
4. De digitale dienstverlening van ons waterschap wordt voortdurend aangepast om minimaal te blijven voldoen aan de wet- en regelgeving voor de digitale overheid, waarbij we streven naar digitaal en persoonlijk waar mogelijk en nuttig.
5. We ondersteunen de verandering in onze taken met een meerjarig organisatie ontwikkelprogramma.

5.3. WAT MAG HET KOSTEN?

Overzicht netto lasten programma

In onderstaande tabel zijn de netto lasten opgenomen die aan het programma Financiën, organisatie en informatie verbonden zijn.

Tabel 5.1 Netto lasten programma Financiën, organisatie en informatie (bedragen in miljoenen euro's)

Jaar	Lasten	Baten	Netto lasten
Realisatie 2023	22,6	- 1,3	21,3
Begroting 2024	24,0	- 0,4	23,6
Begroting 2025	26,7	- 0,5	26,2
Raming 2026	27,9	- 0,5	27,4
Raming 2027	28,8	- 0,5	28,3
Raming 2028	29,8	- 0,5	29,3
Raming 2029	30,8	- 0,5	30,3

In de onderstaande tabel worden de mutaties voor de jaren 2025-2029 ten opzichte van het basisjaar 2024 inzichtelijk gemaakt. De netto lasten van het programma Financiën, organisatie en informatie komen ten laste van de taken in de verhouding van de directe lasten per taak. In de praktijk ligt deze verhouding nagenoeg op 60% ten laste van de watersysteemtaak en 40% ten laste van de zuiveringstaak.

Tabel 5.2 Mutaties netto lasten programma Financiën, organisatie en informatie jaren 2025-2029 (bedragen in miljoenen euro's)

Mutaties	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Netto lasten basisjaar 2024	23,6	23,6	23,6	23,6	23,6
Ontwikkeling energieprijzen	- 0,1	- 0,1	- 0,1	- 0,1	- 0,1

Mutaties	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Actualisatie meerjaren onderhoudsplannen	0,6	0,8	0,9	0,9	1,0
Outsourcing infrastructuur	- 0,1	- 0,1	- 0,1	- 0,1	- 0,1
Verbouwing Larserbos (kapitaallasten)	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Het Waterschapshuis	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Collegeplan 2023-2027	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Vitaal Zuiderzeeland	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8
Mutatie kapitaallasten	0,0	0,3	0,1	0,2	0,2
Inflatie- en loonontwikkeling	0,0	0,8	1,8	2,6	3,6
Diversen	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0
Netto programmalasten	26,2	27,4	28,3	29,3	30,3

Investeringsen

In onderstaande tabel zijn de geraamde investeringsuitgaven opgenomen. Deze zijn gebaseerd op de investeringsplanning zoals opgenomen in de Kadernota 2025-2029, waarbij een actualisatie heeft plaatsgevonden op basis van de meest recente inzichten en besluiten. De tabel bevat de begrote investeringsuitgaven van zowel reeds gestarte investeringsprojecten als van de investeringsprojecten waarvoor het investeringskrediet nog moet worden verleend. Tabel 5.4 bevat de investeringen die in 2025 starten (en waarvan uitgaven deels doorlopen in de jaren na 2025) en waarvoor het Algemeen Bestuur middels vaststelling van de begroting de kredietverlening goedkeurt.¹⁰

Tabel 5.3 Investeringsuitgaven programma Financiën, organisatie en informatie (bedragen in miljoenen euro's)

	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Reguliere investeringen	1,8	1,0	0,3	-	-
Speciale investeringen	-	-	-	-	-
Totaal investeringsuitgaven	1,8	1,0	0,3	-	-

Tabel 5.4 Investeringsuitgaven waarvoor in 2025 kredietverlening plaatsvindt (bedrag in duizenden euro's)

Omschrijving investering	Regulier / Speciaal
Wifi netwerk	Regulier
Herinrichting buitenterrein	Regulier
Vervangen werkplekken kantoren	Regulier
Technische installaties Larserbos	Regulier
Gevelreiniging en kitvoegen	Regulier

¹⁰ Voor speciale investeringen geldt dat het Algemeen Bestuur de beleidsmatige kaders moet hebben vastgesteld alvorens het college kan starten met de uitvoering.

Luchtbehandelingsinstallatie dakventilatoren lindelaan	Regulier
Schuifpoort	Regulier
Warmte koude opwekking /luchtbehandeling emmeloord	Regulier
Vervangen audiovisuele middelen AB-zaal	Regulier
Totaal te verlenen kredieten in 2025	1.240

De netto investeringsuitgaven van voorgenomen investeringen uit de reguliere investeringsopgave, waarvan de geplande aanvangsdatum in het begrotingsjaar ligt, worden bij de vaststelling van de begroting door het Algemeen Bestuur op programmaniveau geautoriseerd. Dit is in lijn met de huidige verordening beleids- en verantwoordingsfunctie 2023. Dit wordt ook betrokken bij de nog aan te bieden actualisatie van de deze verordening in het kader van de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording (door het college) vanaf 2025.

6. Overzicht programmatotalen en raming belastingopbrengsten

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de dekkingsmiddelen per taak. Het betreft voornamelijk de omslag- en zuiveringsheffing. De omslagen zijn ter financiering van het watersysteem, de zuiveringsheffing ter financiering van de zuivering. Daarna wordt aandacht besteed aan de post onvoorzien.

6.1. OVERZICHT PROGRAMMATOTALEN

De lasten van het waterschap nemen de komende jaren toe. Hieronder is een totaaloverzicht opgenomen van de netto lasten per programma en de dekking van deze lasten door de waterschapsbelastingen. De belastingen inclusief het gevoerde beleid op het gebied van kwijtschelding worden behandeld in de volgende paragraaf.

Tabel 6.1 Lastenontwikkeling (bedragen in miljoenen euro's)

Programma	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Bestuur en omgeving	13,1	14,6	16,2	16,2	16,9	17,5	18,1
Waterveiligheid	8,0	8,2	8,7	9,0	10,4	11,6	11,8
Voldoende en gezond water	29,7	31,1	34,2	36,0	36,1	37,4	38,1
Schoon, gezuiverd water	24,6	26,2	27,8	28,5	33,1	34,4	35,0
Financiën, organisatie en informatie	21,3	23,6	26,2	27,4	28,3	29,3	30,3
Totaal programmalasten	96,7	103,7	113,1	117,1	124,8	130,2	133,3
Waterschapsbelastingen							
Watersysteemheffing	56,1	60,6	66,7	72,1	77,8	84,1	90,8
Verontreinigingsheffing	0,9	0,9	1,1	1,1	1,2	1,3	1,4
Zuiveringsheffing	37,4	39,3	43,7	47,6	51,6	55,6	59,7
Waterschapsbelastingen	94,4	100,8	111,5	120,8	130,6	141,0	151,9
Waterschapsbelastingen -/-programmalasten	- 2,3	- 2,9	- 1,6	3,7	5,8	10,8	18,6
Inschatting kosten toekomstige ontwikkelingen	-	0,0	0,0	- 2,7	- 3,9	- 5,3	- 6,9
Reserve-inzet Watersysteemtaak	1,3	1,4	1,9	1,2	- 2,0	- 4,2	- 8,2
Reserve-inzet Zuiveringstaak	0,3	1,5	- 0,3	- 2,2	0,1	- 1,3	- 3,5
Resultaat na reserve-inzet	- 0,7	-	-	-	-	-	-

De verwachte mutatie van de waterschapsbelastingen in de komende jaren is gezien het voorgaande schema als volgt.

Tabel 6.2 Verwachte mutatie van de opbrengsten van de waterschapsbelastingen in de komende jaren

Jaar	Watersysteemheffing	Zuiveringsheffing
2025	10,0%	€ 7,50 per ve
2026	8% tot 12%	€ 6,00 tot € 9,00 per ve
2027	8% tot 12%	€ 6,00 tot € 9,00 per ve
2028	8% tot 12%	€ 6,00 tot € 9,00 per ve
2029	8% tot 12%	€ 6,00 tot € 9,00 per ve

Voor de tariefontwikkeling is ook de ontwikkeling van de eenheden van belang. Voor het meerjarenperspectief (de jaren 2026-2029) wordt uitgegaan van een bandbreedte van de stijging belastingen, vooral ook vanwege huidige macro-economische omstandigheden die veel onzekerheden met zich meebrengen. Voor de heffingsopbrengst van de watersysteemtaak wordt uitgegaan van een bandbreedte tussen +8% en +12%. Voor het zuiveringstarief wordt uitgegaan van een bandbreedte van de jaarlijkse stijging tussen +€ 6,00 en +€ 9,00. De cijfers die in hoofdstuk 7 zijn opgenomen met betrekking tot tariefsontwikkeling en reserve-inzet in het meerjarenperspectief, zijn gebaseerd op een stijging van de heffingsopbrengst voor de watersysteemtaak van 8,0% per jaar en een jaarlijkse stijging van het zuiveringstarief met € 6,00.

6.2. WATERSCHAPSBELASTINGEN

Anders dan gemeenten en provincies ontvangen waterschappen geen bijdrage van het Rijk voor de bekostiging van hun taken. Waterschappen bekostigen hun taken door het heffen van belastingen: de watersysteemheffing en de zuiveringsheffing.

De kosten die te maken hebben met waterkeringen, het waterkwantiteitsbeheer en het waterkwaliteitsbeheer met uitzondering van het zuiveringsbeheer, worden gefinancierd uit één watersysteemheffing, die wordt betaald door inwoners en de eigenaren van gebouwde en ongebouwde onroerende zaken. De inwonerdichtheid en de economische waardeverhoudingen zijn de centrale uitgangspunten voor de financiering van het watersysteembeheer.

De zuiveringsheffing is toegespitst op de kosten van de zuivering, het transport van afvalwater en de verwerking van het zuiveringsslib. De directe lozingen op het oppervlaktewater worden in de verontreinigingsheffing betrokken. De opbrengsten daarvan gaan naar het watersysteembeheer.

Kostentoedeling

Bij de vaststelling van de omslagtarieven voor de verschillende belangencategorieën van de watersysteemtaak is in de Begroting 2025 en Meerjarenraming 2026-2029 de hiervoor geldende Kostentoedelingsverordening toegepast.

Minimaal eenmaal in de vijf jaar moet deze Kostentoedelingsverordening worden herzien. Op 26 september 2023 is de nieuwe Kostentoedelingsverordening 2024 door het Algemeen Bestuur vastgesteld.

In de Kostentoedelingsverordening is vastgelegd hoe de kosten van de watersysteemtaak naar aard en omvang van het belang worden verdeeld over belanghebbenden in de taak. In het onderstaande schema vindt u de vastgestelde verdeling.

Tabel 7.3 Vastgestelde percentuele toedeling van de kosten aan de belangencategorieën

Belangencategorie	Percentage
Ingezetenen	25,0%
Gebouwd	53,5%
Ongebouwd	19,3%
Natuurterreinen	2,2%

De Kostentoedelingsverordening is niet van toepassing op de zuiveringstaak. De kosten hiervan worden opgebracht door bedrijven en huishoudens die afvalwater lozen.

Belastingeenheden

Voor het aantal belastingeenheden in het beheergebied wordt voor de komende jaren een volumevergroting verwacht, behalve voor het aantal hectaren overig ongebouwd dat jaarlijks afneemt. Deze gemiddelde groei van het aantal woningen en bedrijven is meegenomen voor wat betreft het aantal woningen, ingezetenen en bedrijven. In de onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de ontwikkelingen in het aantal belastingeenheden.

Tabel 7.4 Ontwikkeling eenheden watersysteemtaak (omslagen)

Jaar	Ingezetenen	WOZ Waarde (* € 1 miljard)	Ha ongebouwd (overig)	Ha ongebouwd (wegen)	Ha natuurterrein
Jaar 2023	175.800	69,126	101.500	3.600	118.300
Jaar 2024	177.800	76,866	101.800	3.700	118.200
Jaar 2025	180.600	81,877	102.000	3.800	118.200
Jaar 2026	182.900	85,685	101.700	3.800	118.200
Jaar 2027	185.300	88,063	101.500	3.800	118.200
Jaar 2028	187.600	90,512	101.200	3.800	118.200
Jaar 2029	190.000	93,035	101.000	3.800	118.200

Er is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

- Het opgelegde aantal eenheden per 31 augustus 2024.
- Een toename van het aantal ingezetenen / woningen met 2.350 per jaar.
- Een stijging van de WOZ waarde van woningen van 4,0% voor de jaren 2025 en 2026 en stijging van 2,0% van de waarden in de daarop volgende jaren.
- Voor niet-woningen een stijging van de WOZ waarde van 1,0% in de jaren 2025 en 2026 en een stabilisatie voor de daarop volgende jaren.
- Een geringe jaarlijkse afname van het aantal hectares ongebouwd.
- Geen wijziging in het aantal hectares wegen en natuurterreinen in 2025 en verder.

Tabel 7.5 Ontwikkeling vervuilingseenheden watersysteemtaak (verontreinigingsheffing)

Jaar	Directe Lozingen (woningen)	Directe Lozingen (bedrijven)	Totaal
Jaar 2023	7.700	4.000	11.700
Jaar 2024	7.700	4.900	12.600
Jaar 2025	7.700	5.900	13.600

Jaar 2026	7.700	5.900	13.600
Jaar 2027	7.700	5.900	13.600
Jaar 2028	7.700	5.900	13.600
Jaar 2029	7.700	5.900	13.600

Er is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

- Het opgelegde aantal eenheden per 31 augustus 2024.
- Geen wijziging in het aantal eenheden directe lozingen in 2025 en verder.

De zuiveringstaak op basis van het aantal eenheden zuiveringsheffing woningen en bedrijven.

Tabel 7.6 Ontwikkeling vervuilingseenheden zuiveringstaak

Jaar	Woningen	Bedrijven (meet)	Bedrijven (overig)	Totaal
Jaar 2023	418.800	92.800	59.100	570.700
Jaar 2024	424.100	94.900	60.900	579.800
Jaar 2025	429.300	90.100	61.300	580.700
Jaar 2026	434.400	91.300	61.300	587.000
Jaar 2027	439.400	92.600	61.300	593.300
Jaar 2028	444.500	93.900	61.300	599.700
Jaar 2029	449.500	95.200	61.300	606.000

Er is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

- Het opgelegde aantal zuiveringseenheden per 31 augustus 2024.
- Een toename van het aantal zuiveringseenheden woningen met 1,2% per jaar.
- Een toename van het aantal zuiveringseenheden bedrijven, die gebaseerd is op de meest recente inzichten uit de aanslagoplegging 2024.

Kwijtschelding

Waterschap Zuiderzeeland hanteert een kwijtscheldingnorm van 100%. Kwijtschelding kan aan natuurlijke personen worden verleend voor de watersysteemheffing ingezetenen, de zuiveringsheffing en de verontreinigingsheffing. De doelstelling is om de verzoeken binnen zes weken af te handelen.

In de jaren 2025 tot en met 2029 worden naar verwachting jaarlijks de onderstaande eenheden en daarbij behorende bedragen kwijtgescholden.

Tabel 7.7 Kwijtschelding heffingseenheden (bedragen in miljoenen euro's)

Jaar	Ingezetenen	Zuiverings eenheden	Bedrag Ingezetenen	Bedrag Zuiverings eenheden
Jaar 2023	9.400	19.500	0,8	1,3
Jaar 2024	8.900	18.400	0,8	1,3
Jaar 2025	7.900	16.400	0,8	1,3
Jaar 2026	8.100	16.700	0,8	1,4
Jaar 2027	8.200	17.100	0,9	1,5
Jaar 2028	8.400	17.400	1,0	1,7
Jaar 2029	8.600	17.700	1,1	1,8

Er is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

- Het toegekende en nog verwachte aantal kwijtscheldingen per 31 augustus 2024.
- Een geringe toename van het aantal kwijtscheldingen in de jaren 2025 en verder, in verband met toename van het aantal huishoudens.

De begrote kwijtschelding is ruim 5% van het totaal aantal huishoudens.

Reservebeleid

In december 2022 stelde het Algemeen Bestuur het geactualiseerde reservebeleid vast. Hierin staan de beleidskeuzes, op basis waarvan jaarlijks wordt bepaald wat de gewenste onttrekking aan de bestemmingsreserve tariefegalisatie is. Het waterschap streeft naar een beperkte, stabiele lastenontwikkeling voor zowel huishoudens, agrariërs, bedrijven en beheerders van natuurterreinen.

In de Begroting 2025 en Meerjarenraming 2026-2029 wordt voorgesteld om in 2025 een bedrag van € 1,6 miljoen te onttrekken aan de tariefegalisatiereserve. Vanwege onzekerheden rondom macro-economische ontwikkelingen is voor de jaren na 2025 (het meerjarenperspectief) uitgegaan van een bandbreedte van de tariefsontwikkeling. Voor de watersysteemtaak wordt daarbij uitgegaan van een jaarlijkse stijging van de heffingsopbrengst tussen de 8% en 12%. Voor de zuiveringstaak wordt uitgegaan van een bandbreedte van de jaarlijkse tariefstijging tussen +€ 6,00 en +€ 9,00 per jaar. Voor de inzet van de reserves is in het meerjarenperspectief voor de jaren 2026-2029 uitgegaan van een jaarlijkse stijging van de heffingsopbrengst voor de watersysteemtaak met 8,0% en een jaarlijkse stijging van het zuiveringstarief met +€ 6,00. Met deze mutaties wordt voldaan aan de uitgangspunten van het reservebeleid.

Bij de reserve-inzet in de komende jaren is rekening gehouden dat een aantal opgaven nog niet financieel verwerkt zijn in de netto programmalasten. Voor deze nieuwe ontwikkelingen is een kosteninschatting gemaakt, waarmee rekening is gehouden in de reserve-inzet. Het gaat hier dan om kosten voor ontwikkelingen als waterbeschikbaarheid en biodiversiteit. Deze worden in de loop van de planperiode, na bestuurlijke besluitvorming, in de netto programmalasten opgenomen.

Tabel 7.8a Geplande mutatie tarief egalisatie reserve watersysteemtaak (bedragen in miljoenen euro's)

Jaar	Begin boekjaar	Mutatie reserve watersysteemtaak	Einde boekjaar
Jaar 2025	2,9	- 1,9	1,0
Jaar 2026	1,0	- 1,2	- 0,2
Jaar 2027	- 0,2	2,0	1,8
Jaar 2028	1,8	4,2	6,0
Jaar 2029	6,0	8,2	14,2
Totaal		11,3	

Tabel 7.8b Geplande mutatie tarief egalisatie reserve zuiveringstaak (bedragen in miljoenen euro's)

Jaar	Begin boekjaar	Mutatie reserve zuiveringstaak	Einde boekjaar
Jaar 2025	3,3	0,3	3,6
Jaar 2026	3,6	2,2	5,8
Jaar 2027	5,8	- 0,1	5,7
Jaar 2028	5,7	1,3	7,0
Jaar 2029	7,0	3,5	10,5
Totaal		7,2	

Tarieven

De mutatie van de tarieven is niet gelijk bij de verschillende categorieën. Dit komt naast een verschil in lastentoename van de twee taken vooral door een verschil in groei dan wel afname van het aantal belastingeenheden. De tarieven voor de verschillende categorieën zijn in de onderstaande tabel vermeld.

Tabel 7.9 Tarieven 2024 en 2025 (in euro's) en de procentuele mutaties

Heffing	Begroting 2024	Begroting 2025	Mutatie
Watersysteemheffing ingezetenen	89,78	96,59	7,6%
Watersysteemheffing gebouwd ¹¹	0,0422%	0,0436%	3,3%
Watersysteemheffing ongebouwd (overig)	107,20	117,50	9,6%
Watersysteemheffing ongebouwd (wegen)	214,41	235,00	9,6%
Watersysteemheffing natuurterreinen	11,29	12,42	10,0%
Zuiveringsheffing	70,00	77,50	10,7%
Verontreinigingsheffing	70,00	77,50	10,7%

Lastendruk

De gemiddelde lastenontwikkeling van het waterschap voor de ingezetenen en ingelanden is inzichtelijk te maken door de ontwikkelingen in beeld te brengen van een gemiddeld gezin, een gemiddeld agrarisch bedrijf, een gemiddeld industrieel bedrijf, een natuurbeheerorganisatie en een woningcorporatie. Voor de vergelijkbaarheid met het voorgaande jaar zijn ook deze cijfers

¹¹ Het tarief gebouwd wordt niet uitgedrukt in euro's, maar in procenten van de vastgestelde WOZ waarde.

weergegeven. De lastendrukprofielen zijn ten opzichte van het vorige jaar geactualiseerd.

Tabel 7.10 Lastendruk eenpersoons huishouden in 2024 en 2025 (in euro's) en de procentuele mutaties

Eenpersoons huishouden	Begroting 2024	Begroting 2025	Mutatie
Watersysteemheffing ingezetenen	89,78	96,59	7,6%
3 zuiverings- / vervuilingseenheden	70,00	77,50	10,7%
Totaal niet huiseigenaren	159,78	174,09	9,0%
Bij eigen woning met een waarde van € 290.635 resp. € 302.260 ¹²	122,65	131,79	7,5%
Totaal huiseigenaren	282,43	305,88	8,3%

Tabel 7.11 Lastendruk meerpersoons huishouden in 2024 en 2025 (in euro's) en de procentuele mutaties

Meerpersoons huishouden	Begroting 2024	Begroting 2025	Mutatie
Watersysteemheffing ingezetenen	89,78	96,59	7,6%
3 zuiverings- / vervuilingseenheden	210,00	232,50	10,7%
Totaal niet huiseigenaren	299,78	329,09	9,8%
Bij eigen woning met een waarde van € 290.635 resp. € 302.260	122,65	131,79	7,5%
Totaal huiseigenaren	422,43	460,88	9,1%

Tabel 7.12 Lastendruk agrarische bedrijf in 2024 en 2025 (in euro's) en de procentuele mutaties

Agrarische bedrijven	Begroting 2024	Begroting 2025	Mutatie
Watersysteemheffing ingezetenen	89,78	96,59	7,6%
4 zuiverings- / vervuilingseenheden	280,00	310,00	10,7%
Bij eigen woning met een waarde van € 435.952 resp. € 453.390	183,97	197,68	7,5%
Bij opstallen met een waarde van € 294.001 resp. € 296.941	124,07	129,47	4,4%
Oppervlakte 70 ha ongebouwd	7.504,00	8.225,00	9,6%
Totaal	8.181,82	8.958,74	9,5%

¹² Bij woningen is uitgegaan van een stijging van de WOZ waarde met 4,0%, bij niet-woningen wordt uitgegaan van een stijging van de WOZ waarde met 1,0%.

Tabel 7.13 Lastendruk industriële bedrijf in 2024 en 2025 (in euro's) en de procentuele mutaties

Industriële bedrijven	Begroting 2024	Begroting 2025	Mutatie
100 zuiverings / vervuilingseenheden	7.000,00	7.750,00	10,7%
Gebouw met waarde van € 1.960.004 resp. € 1.979.604	827,12	863,11	4,4%
Totaal	7.827,12	8.613,11	10,0%

Tabel 7.14 Lastendruk natuurbeheerder in 2024 en 2025 (in euro's) en de procentuele mutaties

Natuurterreinbeheerders	Begroting 2024	Begroting 2025	Mutatie
Bij 10.000 ha natuurterrein	112.900,00	124.200,00	10,0%

Tabel 7.15 Lastendruk woningcorporaties in 2024 en 2025 (in euro's) en de procentuele mutaties

Woningcorporaties	Begroting 2024	Begroting 2025	Mutatie
Bij 10.000 huurwoningen met een gemiddelde WOZ waarde van € 217.976 resp. € 222.335	919.858,27	988.389,89	7,5%

Post onvoorzien

In de begroting is een post onvoorzien van € 0,13 miljoen opgenomen. Het college van Dijkgraaf en Heemraden is bevoegd een overschrijding van geautoriseerde nettokosten te dekken uit het bedrag voor onvoorzien in de begroting, conform de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie van Waterschap Zuiderzeeland. De kosten hiervan worden voor 60% toegerekend aan de watersysteemtaak en voor 40% aan de zuiveringstaak.

Vennootschapsbelasting

Het waterschap is belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting voor zover er sprake is van ondernemersactiviteiten. De verwachting voor de begroting- en meerjarenperiode is dat er sprake is van een nihilaangifte, d.w.z. het waterschap is geen vennootschapsbelasting verschuldigd.

Paragrafen

7. Paragrafen

Artikel 4.13 van het Waterschapsbesluit bepaalt dat in de begroting paragrafen worden opgenomen waarin de beleidslijnen worden vastgelegd met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten en de waterschapsbelastingen. Doel van de paragrafen is dat onderwerpen die versnipperd in de begroting staan worden gebundeld in een kort overzicht, waardoor het Algemeen Bestuur voldoende inzicht krijgt.

De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de begroting. Met de genoemde onderwerpen is vrijwel altijd een groot financieel belang gediend. De paragrafen geven daardoor extra informatie voor de beoordeling van de financiële positie op de korte en langere termijn.

Het Waterschapsbesluit schrijft de onderstaande vier verplichte parafen voor:

- Uiteenzetting financiële positie (inclusief financiering, weerstandsvermogen, voorzieningen en bestemmingsreserves en EMU-saldo)
- Assetmanagement
- Bedrijfsvoering
- Verbonden partijen

Daarnaast is in deze begroting en meerjarenraming een beperkt aantal aanvullende paragrafen opgenomen, waarin andere (wettelijk voorgeschreven) informatie een plaats krijgt. Dit zijn:

- Externe en interne ontwikkelingen
- Openbaarheidsparagraaf

De aspecten met betrekking tot de bedrijfsvoering zijn in het programma Financiën, organisatie en informatie opgenomen. Daarbij is ook ingegaan op de ontwikkelingen met betrekking tot organisatie en personeel. Voor de bedrijfsvoeringsparagraaf wordt daarom verwezen naar het programma Financiën, organisatie en informatie.

7.1. EXTERNE EN INTERNE ONTWIKKELINGEN

In dit onderdeel wordende externe en interne ontwikkelingen van het waterschap sinds het vorige begrotingsjaar beschreven, waarbij ook wordt ingegaan op de belangrijkste verschillen ten opzichte van de meerjarenraming van voorgaand jaar. Bovendien kunnen afwijkingen van de uitgangspunten en grondslagen, zoals deze voor de vorige begroting en de meerjarenraming zijn gehanteerd, en belangrijke afwijkingen in de cijfers van de meerjarenraming in deze paragraaf nader worden toegelicht. Bij Waterschap Zuiderzeeland is ervoor gekozen om de ontwikkelingen in het programmadeel van de begroting op te nemen. Ook de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de meerjarenraming zijn opgenomen in het programmadeel.

Uitgangspunten en normen

Onderstaand de uitgangspunten en normen die aan de ramingen ten grondslag liggen. Er wordt onder andere ingegaan op de in de begroting opgenomen salarisontwikkeling, inflatie en overige uitgangspunten die voor lastenstijgingen dan wel batenstijgingen en batendalingen zijn gehanteerd en die deels aan de geraamde bedragen ten grondslag liggen. Naast deze uitgangspunten zijn er in de begroting op specifieke onderdelen uitgangspunten relevant voor de belastingheffing, die ook samenhangen met de economische ontwikkeling. Het gaat dan onder andere om de ontwikkeling van de WOZ-waarde en groei van het aantal huishoudens. Deze uitgangspunten zijn opgenomen in de paragraaf Waterschapsbelastingen.

Tabel 7.1 Algemene grondslagen

Omschrijving	Begroting 2025	Meerjarenraming 2026-2029
Lonen (incl. sociale lasten)	4,70%	3,80% – 4,80%
Prijzen	3,80%	2,40%
Rekenrente	2,20%	2,90% – 3,40%

In de huidige macro-economische situatie is het lastig om betrouwbare voorspellingen te doen omtrent de loon- en prijsontwikkelingen. In de Begroting 2025 en Meerjarenraming 2026-2029 is uitgegaan van ramingen van het CPB. Het CPB heeft in augustus 2024 de ramingen voor loon- en prijsontwikkelingen naar boven bijgesteld ten opzichte van de ramingen in maart. Voor de Begroting 2025 is uitgegaan van de ramingen van de CBP van augustus 2024.

Lonen

Bij de loonontwikkelingen is rekening gehouden een jaarlijkse toename van salarissen en premies van in totaal 4,7% voor 2025 en 3,80% tot 4,80% voor de jaren daarna. Dit is gebaseerd op ramingen van het Centraal Planbureau.

Prijzen

Bij de prijsontwikkelingen is rekening gehouden met een stijging van 3,80% voor 2025. Ook voor de jaren 2026-2029 is uitgegaan van een prijsontwikkeling van 2,40%. Dit is gebaseerd op ramingen van het Centraal Planbureau.

Energie

Het verwachte inkoopvolume van elektriciteit is gebaseerd op het gemiddelde verbruik van de afgelopen 5 verbruiks jaren (2019-2023). Voor de Begroting 2025 en Meerjarenraming 2026-2029 houdt dat in dat het inkoopvolume gestegen is van 32.233.700 kWh in de begroting 2024 naar 34.180.000 kWh voor de Begroting 2025 en de Meerjarenraming 2026-2029.

Om een zo reëel mogelijke raming van de energielasten op te nemen, zijn de geraamde prijzen gebaseerd op de forward-markt. De prijzen op de forward-markt per maart 2024 zijn significant lager dan tijdens de raming die gemaakt is voor de voorgaande begroting (waar voor 2024 gemiddeld is uitgegaan van € 129,98).

De in de begroting en meerjarenraming opgenomen inkooprijzen (inclusief onbalansvergoeding) kunnen voor de jaren in de planperiode als volgt in tabelvorm worden weergegeven:

Tabel 7.2 Begrote inkooprijzen elektriciteit (excl. BTW)

Omschrijving	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Prijs elektriciteit per MWh	€ 100,50	€ 92,51	€ 84,26	€ 81,53	€ 81,53

Naast de kale inkooprijzen bestaan de energielasten uit onder andere energiebelasting, netbeheer, leverings- en transportkosten. In de begroting is ervan uitgegaan dat prijsontwikkeling hiervan kan worden opgevangen vanuit de centraal in de begroting opgenomen inflatieruimte.

De prijsontwikkelingen voor de afname van gas en van diesel worden jaarlijks geactualiseerd op basis van de meest recente prijzen. Met betrekking tot de gasprijzen is uitgegaan van € 1,22/m³ (ongewijzigd t.o.v. vorige planperiode). Met betrekking tot de dieselprijzen is uitgegaan van € 1,63/l (€ 0,16/l lager dan vorige planperiode).

Investeringsen

Naast prijscompensatie spelen ontwikkelingen in de markt en aanbestedingsresultaten een belangrijke rol in de raming van een investering. Er wordt bij de jaarlijkse actualisatie van het investeringsplan daarom – rekening houdend met al deze factoren – een zo reëel mogelijke inschatting gemaakt van de investering naar het prijspeil van het komende begrotingsjaar.

Rekenrente

De rekenrente is voor 2025 gesteld op 2,2%. Dit percentage is gebaseerd op de rente van reeds afgesloten leningen (het overgrote deel), de verwachte rente op nieuw af te sluiten langlopende leningen (begroot op 3,5%) en de verwachte rente over het rekeningcourant saldo (begroot op 4%). De rekenrente zal naar verwachting de komende jaren stijgen door de verwachte hogere rente op nieuw af te sluiten langlopende leningen.

Incidentele baten en lasten

De in de Begroting 2025 en Meerjarenraming 2026-2029 incidentele baten en lasten die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen en van materieel niveau zijn en dus als incidenteel kunnen worden bestempeld zijn beschreven in de programma's.

Kostentoerekening

Onderstaand wordt ingegaan op de bedrijfseconomische criteria en de kwantitatieve grondslagen die zijn gehanteerd bij de toerekening van kosten aan uiteindelijk de kostendragers, dat wil zeggen de wettelijke taken. Waterschap Zuiderzeeland onderscheidt de volgende wettelijke taken:

- watersysteemtaak;
- zuiveringstaak.

De programmalasten worden conform onderstaande tabel aan de wettelijke taken toegerekend.

Tabel 7.3 Toerekening programmalasten naar wettelijke taak

Programma	Watersysteemtaak	Zuiveringstaak
Bestuur en omgeving ¹³	60%	40%
Waterveiligheid	100%	-
Voldoende en gezond water	100%	-
Schoon, gezuiverd water	-	100%
Financiën, organisatie en informatie	Op basis van de directe lasten per taak ¹⁴	Op basis van de directe lasten per taak ¹⁵

7.2. UITEENZETTING FINANCIËLE POSITIE

7.2.1 Financiering

Het onderdeel financiering in de begroting is een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee voor het sturen, beheersen en controleren van de financieringsfunctie. Bij de inrichting van de financieringsfunctie staat beheersing van het renterisico centraal.

Rentevisie

De rente op kort- en langlopende leningen is het afgelopen jaar relatief stabiel geweest, maar ligt nog steeds wel op een hoger niveau dan het gemiddelde niveau van de afgelopen jaren. Het rentepercentage van nieuw af te sluiten langlopende geldleningen is begroot op 3,50% voor het

¹³ De netto lasten van het programma Bestuur en omgeving komen voor 60% ten laste van de watersysteemtaak en 40% ten laste van de zuiveringstaak, behalve de lasten van vergunningverlening en handhaving, die rechtstreeks aan de taken worden toegerekend.

¹⁴ In de praktijk is dit percentage voor de watersysteemtaak nagenoeg gelijk aan 60%.

¹⁵ In de praktijk is dit percentage voor de zuiveringstaak nagenoeg gelijk aan 40%.

jaar 2025 en de daarop volgende jaren. Voor de korte rente is rekening gehouden met een percentage van 4,00%.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft aan hoeveel het waterschap kort mag financieren als percentage van de begroting. De totale netto vlottende schuld mag maximaal 23% van het totaal van de lasten van de jaarbegroting bij aanvang van het begrotingsjaar zijn. Bij een bruto begrotingstotaal van ruim € 116,6 miljoen bedraagt de kasgeldlimiet € 26,8 miljoen.

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 30% van het begrotingstotaal bij aanvang van het jaar.

Tabel 7.4 Renterisiconorm (bedragen in miljoenen euro's)

	Berekening renterisiconorm	Begroting 2025
(1)	Renteherzieningen	-
(2)	Aflossingen	4,3
(3)	Renterisico (1 + 2)	4,3
(4a)	Bruto begrotingstotaal	116,6
(4b)	Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	30%
(4)	Renterisiconorm (4a * 4b)	35,0
(4)	Renterisiconorm	35,0
(3)	Renterisico	- 4,3
(5a)	Ruimte onder renterisiconorm (4 - 3)	30,7

Financieringsbehoefte

Uitgaande van de investeringen zoals opgenomen in de investeringsplanning 2025-2029 en de bestaande leningenportefeuille wordt voor het jaar 2025 uitgegaan van een financieringsbehoefte voor nieuwe langlopende leningen van € 15,0 miljoen. Voor de jaren daarna (2026-2029) loopt de financieringsbehoefte als gevolg van toename van investeringen in onder andere de afvalwaterketen (AWZI's en persleidingen) en de versterking van waterkeringen. In totaal bedraagt de financieringsbehoefte voor de jaren 2026-2029 € 135 miljoen (hiervan is bijna € 20 miljoen herfinanciering).

Toerekening rente aan investeringen

De kapitaallasten (afschrijving en rente) van de investeringen worden toegerekend aan de producten waarop de investeringen betrekking hebben. De afschrijving vindt plaats op basis van het vastgestelde waarderingsbeleid. De rente wordt berekend over de boekwaarde van de activa per 1 januari van het jaar op basis van het renteomslag percentage.

Schatkistbankieren

Eind 2013 is de Regeling Schatkistbankieren van kracht geworden in het kader waarvan de decentrale overheden hun overtollige middelen, boven een bepaalde drempel, dienen af te storten bij het ministerie van Financiën. Het toetsen of de regeling op de juiste wijze wordt uitgevoerd vindt plaats op kwartaalbasis.

Tabel 7.5 Berekening drempel schatkistbankieren 2025 (bedragen in miljoenen euro's)

	Berekening schatkistbankieren	Begroting 2025
1.	Begrotingsomvang	116,6
2.	Percentage drempel	0,75%
3.	Drempel schatkistbankieren (1 x 2)	0,87

7.2.2 Brede risicoanalyse

Periodiek voert het waterschap een brede risicoanalyse uit. Deze risicoanalyse geeft ook weer wat de omvang van onze risicoreserve moet zijn. In de eerste helft van 2020 is deze risicoanalyse uitgevoerd. Dit heeft geleid tot aanpassing van het weerstandsvermogen naar € 10,5 miljoen, naar aanleiding van het AB besluit van 27 oktober 2020. De organisatie is bezig met de verdere ontwikkeling van integraal risicomanagement, via de methode van het risicoleiderschap.

In de begroting, het jaarverslag en de bestuursrapportage gerapporteerd over significante wijzigingen die zich hebben voorgedaan sinds de meest recente brede risicoanalyse. Hierbij wordt gerapporteerd over specifieke, bestuurlijk relevante risico's, welke het beleid van het waterschap kunnen raken. Deze risico's zijn verschillend van aard en kunnen bijvoorbeeld samenhangen met macro-economische ontwikkelingen, wetgeving of reguliere activiteiten en/of projecten van het waterschap. Bij de uitvoering van het werk is binnen de organisatie nadrukkelijk aandacht voor deze risico's. Er wordt gerapporteerd over alle bestuurlijk relevante risico's, waarvoor (deels) geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. Hieronder zijn de specifieke risico's weergegeven.

7.2.3 Risicoparagraaf

Aankondiging AB voorstel risicoanalyse

In 2024 is intern gestart met de verdere ontwikkeling van risicogestuurd werken. Het bestand van risicodossiers uit 2020 wordt geactualiseerd om het weerstandsvermogen te bepalen. Naar verwachting is dit proces in 2024 afgerond en kan in 2025 een besluit over de omvang van het weerstandsvermogen worden genomen.

Open water

Door één van de terreinbeheerders is bezwaar aangetekend tegen de aanslagoplegging in het open water binnen ons beheergebied buiten de keringen. Dit bezwaar is door GBLT in februari 2022 ongegrond verklaard. De belastingplichtige is bij de rechtbank in november 2022 in het gelijk gesteld. De zaak ligt nu, in hoger beroep, bij het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden om uitspraak te doen. Indien het resultaat van de procedure is dat de heffing op Rijkswateren (of een deel daarvan) niet meer kan worden opgelegd, leidt dit tot verlaging van het aantal belastingeenheden, wat uiteindelijk een verhogend effect heeft op de tarieven van de watersysteemheffing (dezelfde kosten worden dan verdeeld over minder eenheden). De uiteindelijke consequenties hangen af van het moment en de inhoud van de uitspraak. Bij een volledige negatieve uitspraak zal ongeveer € 1,5 miljoen door de overige belastingplichtigen van de watersysteemtaak moeten worden opgebracht. Na de uitspraak bestaat voor partijen ook de mogelijkheid van cassatie. In deze Begroting & Meerjarenraming 2025-2029 is het uitgangspunt dat de aanslagoplegging in de komende jaren kan worden voortgezet.

Macro-economische omstandigheden

De Nederlandse economie groeit weer, zo geeft het Centraal Planbureau (CPB) aan in de meest recente raming van augustus 2024, met 0,6% in 2024 en 1,6% in 2025. Ook de koopkracht zit in de lift. Die stijgt in 2024 met 2,5% en in 2025 met 1,1%. Het landelijke begrotingstekort loopt op, tot dicht tegen de EU-norm van -3% bbp.

In deze begroting 2025 zijn de inschattingen voor de prijsontwikkelingen zo reëel mogelijk gemaakt en gebaseerd op voorspellingen van het Centraal Planbureau (CPB). Desondanks kan ook in 2025, net als in 2023 en 2024, de daadwerkelijke kostenontwikkeling hiervan afwijken.

Belangrijke prijsonzekerheid is dat van de voor het waterschap belangrijke Grond-, Weg- en Waterbouwindex (GWW) geen voorspelling wordt gepubliceerd; daarom is in deze begroting uitgegaan van consumentenprijsinflatie. Een tweede onzekerheid is dat er ten tijde van het opstellen van deze begroting nog geen CAO 2025 is afgesloten voor het personeel van het waterschap. Deze CAO kan afwijken van de voorspelling van het CPB (loonvoet sector overheid). Een derde onzekerheid geldt specifiek voor de energieprijzen en de kosten van netbeheer, die een aanzienlijke impact hebben op de totale kosten. Elektriciteit en gas worden ingekocht tegen een marktconforme uurprijs. Deze ligt niet vast en kan zeker in de huidige marktomstandigheden sterk fluctueren. In deze Begroting en Meerjarenraming 2025-2029 is uitgegaan van een prijsontwikkeling gebaseerd op de forwardmarkt ten tijde van het opstellen van de begroting. Ook hier kan de daadwerkelijke prijsontwikkeling afwijken (in zowel positieve als negatieve zin). Naast de inkoop van elektriciteit geldt ook dat de tarieven voor het netbeheer impact kunnen hebben op de totale kosten voor 2025 en verder. Door duurzaamheidsontwikkelingen en investeringen vanwege netcongestie is een ontwikkeling van de tarieven voor netbeheer die aanzienlijk boven inflatieniveau liggen aannemelijk.

Stikstof

Op 2 november 2022 verklaarde de Raad van State de bouwvrijstelling uit de stikstofwet niet langer houdbaar. Dit betekent dat ieder project een individuele beoordeling vereist van stikstofeffecten in de bouw- of aanlegfase, en in de gebruiksfase. Zonder stikstofvergunningen loopt Zuiderzeeland mogelijk grote vertraging op bij het uitvoeren van wettelijke taken (zoals dijkversterkingen) en het halen van KRW doelen. De Unie van Waterschappen roept op om in te zetten op het veroorzaken van zo min mogelijk emissie bij het uitvoeren van projecten. Daar waar dat niet mogelijk is, kan door middel van een ADC-toets toch een vergunning worden verkregen: voor projecten waarvoor geen alternatieven zijn (A), die van doorslaggevend belang zijn (D) en waar compensatie (C) wordt geregeld voor de beschadigde natuur door aanleg van nieuwe vergelijkbare natuur.

Netcongestie

Netcongestie heeft naast invloed op de verduurzaming ook impact op de uitvoering van onze kerntaken. We zien knelpunten op een aantal objecten. Om deze op te lossen werken we samen met de netbeheerder. We maken hierbij gebruik van het nieuwe prioriteringskader van de ACM, waarin waterschappen en andere organisaties voor bepaalde activiteiten voorrang krijgen op transportcapaciteit zodra ruimte is ontstaan. Ook werken we aan een versterking van onze terugvalscenario's bij langdurige stroomuitval zodat de uitvoering van onze kerntaken zo goed mogelijk geborgd blijven.

Oninbaarheid belastingen

In de begroting 2025 is rekening gehouden met een dotatie aan de voorziening oninbare belastingdebiteuren van € 0,40 miljoen. Dit bedrag is gelijk aan de begrote dotatie aan deze voorziening in voorgaande jaren. In het jaar 2023 was de noodzakelijke dotatie aan deze voorziening € 0,35 miljoen. De noodzakelijke dotatie aan deze voorziening is sterk afhankelijk van eventuele faillissementen bij bedrijven die veel vervuilingseenheden lozen. GBLT probeert dit risico te verkleinen door het opleggen van voorlopige aanslagen ter hoogte van het verwachte aantal vervuilingseenheden bij deze bedrijven. Op dit moment zijn er nog geen grote afwijkingen zichtbaar bij GBLT. Of en in welke mate zich dit voordoet, is op dit moment lastig in te schatten.

Landelijk Hoogwaterbeschermingsprogramma (ontwerpprogramma)

De door de dijkbeheerders aangeleverde projectplanningen voor de landelijke ontwerpprogrammering 2026-2037 laat een grote financiële claim zien. Hier ligt binnen de alliantie een gezamenlijke uitdaging. Het landelijke HWBP kampt momenteel met aanzienlijke financiële tekorten, wat leidt tot dringende analyses en ontwikkeling van oplossingen. De afhankelijkheid van extra middelen, ter waarde van 2,5 miljard euro, vormt een aandachtspunt voor onze dijkversterkingsprojecten en de continuïteit van de uitvoering. De nieuwe landelijke kadernota beperkt programmering tot projecten met een oordeel D, wat directe gevolgen heeft voor onze

opgave, vooral voor dijktraject 8-2. Recent heeft een ingangstoets voor dijktraject 8-2 plaatsgevonden. Dit traject is onderverdeeld in twee projecten: Noorderplassen-Oostvaardersdijk en Almere Duin-Pampus. Hoewel de programmering van deze projecten nog onzeker is, blijven wij ons inzetten voor hun realisatie.

Om te waarborgen dat ons programma niet stilvalt en de voortgang op landelijk niveau gewaarborgd blijft, heeft het Algemeen Bestuur in september 2024 besloten om de solidariteitsbijdrage vanaf 2030 te verhogen, onder voorbehoud van medefinanciering van het Rijk. Een soortgelijk voorstel is op moment van schrijven onderhanden bij de algemene besturen van andere waterschappen. Met deze proactieve aanpak willen wij de noodzakelijke middelen veiligstellen en de uitvoering van zowel het landelijke als ons eigen programma ondersteunen.

Versterking IJsselmeerdijk

In 2024 doorloopt het project de planuitwerkingsfase. De risicoreservering voor deze fase bedraagt ruim 10% van het fasebudget en is tot op heden afdoende. Medio 2025 start de realisatiefase. Bij start van deze fase wordt een subsidie aangevraagd bij het HWBP. Na het afgeven van de subsidiebeschikking door het HWBP is Zuiderzeeland de risicodragende partij. Dit betekent dat eventuele budgetoverschrijdingen als gevolg van opgetreden risico's in principe voor rekening van Zuiderzeeland zijn. Wel kan in een aantal uitzonderlijke situaties een beroep worden gedaan op regelingen binnen het HWBP.

In het kader van risicobeheersing is een groot deel van de uitvoeringsrisico's contractueel belegd bij de realisatieaannemer. Ook is er een aantal risico's en/of onvoorziene omstandigheden die voor marktpartijen niet goed in te schatten of te beheersen zijn: voor dit type risico's ligt de verantwoordelijkheid veelal bij ZZL. Enerzijds wordt hiervoor een risicovoorziening getroffen, anderzijds wordt sterk ingezet op risicobeheersing. Een goede risico- en contractbeheersing is cruciaal om het project binnen scope, geraamde tijd en kosten uit te voeren. In het risicodossier zijn en worden risico's en beheersmaatregelen opgenomen en bewaakt. De contractbeheersing en de aansturing van en samenwerking met de aannemer wordt risicogestuurd opgezet en uitgevoerd en moeten er samen voor samen zorgen dat risico's beheerst zijn en blijven.

Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland

Door beroep op het provinciaal inpassingsplan (PIP) bij de Raad van State was de aanleg van de buitendijkse Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland jaren uitgesteld. Inmiddels ligt er een onherroepelijk plan. De volgende stap is aanbesteding van het project door de provincie. Het waterschap heeft de afgelopen jaren veel uren inzet geleverd ter borging van de waterveiligheid. Hiervoor heeft het waterschap HWBP-subsidie ontvangen, die echter wel als voorwaarde kent dat het project wordt gerealiseerd.

Slibeindverwerking

Waterschap Zuiderzeeland is deelnemer in de GR Slibverwerking samen met zeven andere waterschappen. De GR Slibverwerking is vervolgens aandeelhouder B in HVC. De aandeelhouder B staat 100% garant voor de geldleningen ten behoeve van de slibverwerkingsinstallaties en ontvangt daarvoor een provisie die wordt verdeeld over de deelnemers in de GR. In totaal staat de GR op 1 januari 2024 garant voor ca. € 46 miljoen. De deelnemers staan naar rato garant. Voor Zuiderzeeland komt dit neer op een bedrag van ca. € 3,5 miljoen. De komende jaren zal dit bedrag toenemen als gevolg van de investering door HVC in de nieuwe slibdrooginstallatie. Naast deze garantstelling heeft waterschap Zuiderzeeland t.b.v. de realisatie van de slibdrooginstallatie en als onderdeel van de deelname (via de GR) in HVC, een achtergestelde geldlening verstrekt aan HVC voor een bedrag van ruim € 1 miljoen.

De realisatie van de nieuwe slibdrooginstallatie van HVC is gestart. De realisatie verloopt minder snel dan gepland. HVC verwacht dat de slibdrooginstallatie eind 2025 operationeel is. Als gevolg daarvan moest het zuiveringsslib een langere tijd tegen een duurder verwerkingstarief verwerkt worden. Dit is met een aanvullende overeenkomst geregeld. Deze extra kosten die voortkomen uit het hogere slibverwerkingstarief worden gedekt uit de bestemmingsreserve slib tot en met 1 oktober 2024. Vanaf 1 oktober en verder betaalt waterschap Zuiderzeeland het reguliere aandeelhouderstarief.

In de tarievenbrieven in voorgaande jaren aan de GR is toegelicht dat door fors gestegen kosten voor energie en grond- en hulpstoffen de geraamde exploitatie van de slibverwerkingsactiviteiten de komende jaren verlieslatend was en dat vooralsnog de prognose blijft. In de brief van vorig jaar

is gemeld dat om kruissubsidiering door de gemeentelijke aandeelhouders te voorkomen een opslag op het slibtarief noodzakelijk was van circa € 10/ton.

De GR heeft daarover de voorkeur uitgesproken voor om deze opslag in twee fasen te verwerken: het eerste gedeelte (€5/ton) wordt doorbelast per 1 januari 2024 en de tweede € 5/ton zal worden doorbelast met ingang van 2025, waarbij in de tarievenbrief 2024 is aangegeven dat voor het bepalen van de noodzaak van de tweede verhoging ook de exploitatie van de slibdrooginstallatie (SDI), zal worden betrokken. De belangrijkste oorzaak van de negatieve exploitatieresultaten van slibverwerking, namelijk de relatief hoge energieprijzen, is volgens HVC nog steeds aanwezig. De tweede additionele verhoging van € 5/ton om te komen tot een positief exploitatieresultaat is volgens HVC noodzakelijk.

Herziening gedragscode Wet Natuurbescherming volgt in 2025, effecten nog niet duidelijk

De Wet natuurbescherming ziet toe op de duurzame instandhouding van dier- en plantensoorten in Nederland. Deze wet kent een aantal verbodsbepalingen, waarvoor ontheffing mogelijk is. Bepaalde verboden activiteiten zijn van de ontheffingsplicht vrijgesteld als gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode.

De gedragscode voor waterschappen is de afgelopen jaren uitgegroeid tot een voor de waterschappen onmisbaar instrument voor de uitvoering van beheer en onderhoudswerkzaamheden zoals het maaien van oevers en baggeren. De huidige gedragscode wordt op dit moment herzien vanuit de Unie van Waterschappen. Het onderdeel voor bestendig beheer en onderhoud is goedgekeurd tot 1 januari 2025. In de loop van 2025 wordt duidelijk wat het effect van de herziene gedragscode is op onze werkzaamheden. Dit kan een kostenverhogend effect met zich meebrengen omdat werkzaamheden mogelijk anders moeten worden uitgevoerd dan dat we nu doen. Aangezien op dit moment nog niet duidelijk is wat het financiële effect is, is dit niet ingerekend in ons meerjarenbeheer- en onderhoudsplan en in deze begroting.

Afschaffen BTW-koepelvrijstelling

Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft in enkele uitspraken bepaald dat de koepelvrijstelling in de BTW beperkter moet worden toegepast dan tot nu toe gebruikelijk was. In afwachting van reparatie via Europese regelgeving is de aangekondigde inperking van de koepelvrijstelling per 1 januari 2019 opgeschort. Het kabinet heeft zich ingespannen voor reparatie via Europese regelgeving. Het is duidelijk geworden dat benodigde unanimititeit van alle lidstaten voor de aanpassing van de Europese regelgeving niet waarschijnlijk is. De koepelvrijstelling wordt voornamelijk gedoogd. Het is onduidelijk hoe dit dossier verder gaat verlopen. Er zijn sinds 2019 geen ontwikkelingen meer merkbaar.

Schadeclaims

Tegen het waterschap lopen verschillende schadeclaims. Omwille van afwikkeling van de lopende claims kan niet in detail op de individuele zaken worden ingegaan. Een claim die betrekking heeft op een (maai)bestek: deze zaak wordt inmiddels door de rechtbank behandeld; een uitspraak wordt niet voor eind 2025 verwacht. Daarnaast betreft het een claim van een agrariër betreffende waterschade. Deze claim wordt door de verzekeraar van het waterschap behandeld. Tot slot behandelt het waterschap meerdere claims van derden die het waterschap om verschillende redenen aansprakelijk stellen voor schade, te denken valt dat aan schade aan fiets en kleding door ongevallen op onze dijken. De totale omvang van de (niet door een verzekering gedekte) claims betreft minder dan € 250.000.

Meerkoetentocht

Bij de Meerkoetentocht in Lelystad blijven de PFOS-concentraties in het oppervlaktewater fors boven de toegestane norm. Aanvullend onderzoek naar de waterkwaliteit heeft dit aangetoond. De waterbodems in en rondom de Meerkoetentocht zijn goed genoeg. In twee zijsloten bevinden zich te hoge PFOS-concentraties in de waterbodem. Het is nog steeds onduidelijk wat de oorzaak van de verontreiniging in de Meerkoetentocht is. Het onderzoek naar de bron loopt door en daarom wordt binnenkort gestart met een bodem- en grondwateronderzoek. Zolang de bron niet is aangepakt, blijft er risico op verspreiding in het watersysteem.

Fraude(risico's) en beheersing

Het college van Waterschap Zuiderzeeland is zich bewust van het inherente risico van fraude dat zij, zowel intern als extern, loopt bij het uitvoeren van haar activiteiten. Het college heeft een fraudeprotocol vastgesteld. Het fraudeprotocol beschrijft het frauderisicobeheersingsproces en bevat een frauderesponsplan waarin de stappen zijn opgenomen die doorlopen worden in het geval van een vermoeden van fraude. Het college voert een tweejaarlijkse frauderisicoanalyse uit om inzicht te krijgen in deze risico's en waar aanvullende beheersmaatregelen nodig zijn. De accountantscommissie ontvangt de uitkomst van deze analyse.

Intern

Externe partijen moeten erop kunnen vertrouwen dat Waterschap Zuiderzeeland en haar medewerkers op een betrouwbare, eerlijke en zorgvuldige manier zaken doen. Daarom legt elke medewerker bij Waterschap Zuiderzeeland bij indiensttreding een ambtseed/-belofte af. Het waterschap heeft een Klachtenregeling ongewenst gedrag, een Regeling Klokkenluiders en een Handboek Integriteit voor medewerkers. Het waterschap heeft externe vertrouwenspersonen. Vermoedens van fraude kunnen worden gemeld bij de secretaris-directeur en worden vertrouwelijk behandeld.

Onze (financiële) processen kenmerken zich door de aanwezigheid van functiescheiding. Hiermee voorkomen we dat slechts één persoon ongecontroleerd transacties of verplichtingen kan aangaan, autoriseren, verwerken en afwickelen.

Ondanks alle beheersmaatregelen resteert het risico van samenspanning tussen medewerkers. Transparante besluitvorming, de governance structuur, een open cultuur, de aanwezigheid van vertrouwenspersonen om niet-integer handelen (anoniem) te melden, periodieke interne en externe audits op de naleving van beheersingsmaatregelen moeten ertoe bijdragen dat het omzeilen van beheersmaatregelen wordt gesignaleerd.

Extern

Gezien de aard van de activiteiten van Waterschap Zuiderzeeland en de belanghebbenden en organisaties waarmee het waterschap als overheidsorgaan en als private partij in contact staat, onderkent het college ook een extern risico op fraude of onregelmatigheden. Het college heeft een nota Misbruik en Oneigenlijk Gebruik vastgesteld. Deze nota bevat kaders voor de beheersing van het risico op misbruik en oneigenlijk gebruik van de regelingen en de eigendommen van het waterschap. Het college voert een tweejaarlijkse analyse op het gebied van misbruik en oneigenlijk gebruik uit, om inzicht te krijgen in deze risico's en waar aanvullende beheersmaatregelen nodig zijn.

Mede vanwege de oren en ogen in het buitengebied, sluit Zuiderzeeland zich aan bij de Flevolandse norm voor ondermijning, een afspraak tussen de decentrale overheden in Flevoland.

De afgelopen jaren zijn er regelmatig berichten in de media over cyberaanvallen, gevallen van ransomware en datalekken. Gezien de activiteiten van Waterschap Zuiderzeeland heeft security een hoge prioriteit vanuit de perspectieven bedrijfscontinuïteit, fraude en privacy en daarmee samenhangende reputatieschade.

Vanuit security en privacy worden we periodiek extern getoetst op AVG/BIO. Dit is een specifieke vertaling van de ISO27001 / CSIR voor de waterschappen. Het college laat pentesten en phishing testen uitvoeren en voert zelfevaluaties uit op de BIO/AVG/CSIR. Ook voor de Basisregistratie Grootschalige Topografie en de Basisregistratie Ondergrond voert het college een zelfevaluatie uit. Eventuele verbeterpunten worden vertaald in het informatiebeveiligingsproces.

Vanuit bedrijfscontinuïteit zet het college diverse monitoringsinstrumenten in voor de procesautomatisering als de kantoorautomatisering. Deze instrumenten variëren van back-up en restore tot CERT / SOC diensten.

Conclusie fraudebeheersing

Het college is van mening dat, met alle analyses en getroffen beheersmaatregelen, de risico's met betrekking tot een beheerste en integere bedrijfsvoering inzichtelijk zijn en op een adequate wijze de aandacht krijgen.

7.2.4 Voorzieningen en bestemmingsreserves

In deze paragraaf wordt ingegaan op de bedragen die rechtstreeks uit voorzieningen kunnen worden onttrokken, alsmede op het beroep dat op de bestemmingsreserves kan worden gedaan.

Voorzieningen

Bij Waterschap Zuiderzeeland zijn de onderstaande voorzieningen opgenomen:

Arbeidsgerelateerde verplichtingen:

- Pensioenen voormalige bestuurders
- Wachtgelden voormalige bestuurders
- Voormalig personeel (personele reorganisatie)
- PBB vitaliteit

De voorzieningen zijn ingesteld voor een vooraf vastgesteld bestedingsdoel. Onttrekkingen aan deze voorzieningen, voor zover passend binnen dit vastgestelde bestedingsdoel, zullen plaatsvinden zonder dat hiervoor nog door het Algemeen Bestuur nader toestemming moet worden verleend.

Bestemmingsreserves

Door het Algemeen Bestuur zijn de onderstaande bestemmingsreserves ingesteld.

- Windpark Hanze
- Baggeren
- HWBP projecten
- Vervanging gecreosoteerde oevers
- Bestuursprogramma
- Slibeindverwerking

Het waterschap kent geen structurele toevoegingen of onttrekkingen aan reserves. Conform het vastgestelde beleid is er instemming vanuit het Algemeen Bestuur nodig voordat er gelden uit bestemmingsreserves kunnen worden onttrokken.

7.2.5 Kentallen

De wet schrijft voor dat er in de toelichting op de meerjarenraming aandacht wordt besteed aan de kengetallen weerstandsvermogen, netto schuldquote, EMU-saldo, wendbaarheid van de begroting en lastendruk. Hierbij vindt een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie plaats. Deze kentallen worden hieronder behandeld.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen zegt iets over de middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt om bedrijfsrisico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen, op te kunnen vangen. Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit. Het weerstandsvermogen is als volgt te berekenen:

Tabel 7.6 weerstandscapaciteit en –vermogen 2025 (bedragen in miljoenen euro's)

Kengetal weerstandvermogen	Begroting 2025
Benodigde weerstandscapaciteit¹⁶ (a)	10,5
<i>Weerstandscapaciteit structureel</i>	
Post onvoorzien	0,1
<i>Weerstandscapaciteit incidenteel</i>	
Algemene reserve	18,9
Beschikbare weerstandscapaciteit (b)	19,0
Weerstandsvermogen (b / a)	1,8

In de paragraaf Weerstandsvermogen in de begroting, het jaarverslag en de Bestuursrapportage wordt gerapporteerd over significante wijzigingen die zich hebben voorgedaan sinds de meest recente organisatiebrede risicoanalyse. Daarnaast wordt gerapporteerd over bestuurlijk relevante risico's, welke het beleid van het waterschap kunnen raken. Deze zijn hieronder weergegeven en komen voor een groot deel overeen met de risico's die ook in de Bestuursrapportage zijn opgenomen.

Weerstandsratio

Zoals hierboven blijkt bedraagt het weerstandsvermogen 1,8. Zoals vastgesteld in het schulden- en reservebeleid (AB december 2022) hebben de reserves van Zuiderzeeland altijd een minimumomvang ter grootte van de risico's, waarmee het weerstandsratio altijd hoger is dan 1,0.

Netto schuld quote

De netto schuld quote geeft de verhouding tussen de omvang van de netto schuld en de totale opbrengsten weer.

Tabel 7.7 Netto schuld quote (bedragen in miljoenen euro's)

	Kengetal netto schuld quote	Begroting 2025	Begroting 2026
A	Een raming van het totaal van de vaste schulden	76	87
B	Een raming van het totaal van de netto vlottende schulden	25	25
C	Een raming van het totaal van de overlopende passiva	9	27

¹⁶ De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald op basis van een risicoanalyse. Uit de laatst uitgevoerde risico-inventarisatie bleek dat de omvang van de risico's (benodigde weerstandscapaciteit) € 10,5 miljoen bedraagt.

D	Een raming van het totaal van de volgende financiële vaste activa: uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	-	-
E	Een raming van het totaal de uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan 1 jaar	14	14
F	Een raming van het totaal van alle liquide middelen	-	-
G	Een raming van het totaal van de overlopende activa	6	6
H	Saldo baten (belastingopbrengsten)	111	120
	Netto schuld quote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	81%	99%

EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van de inkomsten en uitgaven van de overheid. Het EMU-saldo van de lokale overheid telt mee voor het EMU-saldo van de totale overheid. Om inzicht te geven in het verwachte EMU-saldo van de lokale overheid is weergave van het saldo een verplicht onderdeel. De cijfers worden daarnaast verstrekt aan het CBS.

Het kabinet maakt iedere regeerperiode afspraken met de koepels van de decentrale overheden (Unie van Waterschappen, het IPO en de VNG) over de ruimte in het Nederlandse EMU-tekort voor de decentrale overheden in de planperiode. Dit overleg moet nog plaatsvinden met het nieuwe kabinet. Voorlopig is uitgegaan van de afgesproken ruimte met het vorige kabinet (namelijk 0,5% van het Bruto Binnenlands Product). Deze ruimte is vervolgens verder onderverdeeld naar de gemeenten, provincies en waterschappen.

De ruimte voor de waterschappen is daarmee voorlopig op 0,06% BBP en leidt met de meeste recente raming van het BBP voor 2025 tot een voorlopig maximaal EMU-tekort van € 0,7 miljard in dat jaar. Dit bedrag is met de verdeelsleutel van de 'geraamde netto-exploitatiekosten van het voorgaande jaar verdeeld over de waterschappen. De voorlopige indicatieve referentiewaarde komt voor Waterschap Zuiderzeeland voor het jaar 2025 uit op € 18,3 miljoen en voor het jaar 2026 op € 18,6 miljoen. Het geraamde EMU-saldo van het waterschap ligt voor het eerst boven deze referentiewaarde. Dit komt door grote investeringsuitgaven voor het dijkversterkingsprogramma en Fit for the Future (AWZI Almere).

De uiteindelijke toetsing van het EMU-saldo vindt plaats op het niveau van Nederland als lidstaat. Jaarlijks beoordeelt de Unie van Waterschappen het totaal van de sector waterschappen. Als individuele decentrale overheid is het een afgeleide indicatieve referentiewaarde en op dit moment ook nog voorlopig. De constatering dat we nu voor het eerst boven deze waarde liggen, leidt daarmee nog niet tot bijsturing.

Berekening

Hieronder treft u de tabel aan waarin de berekening van het EMU-saldo voor Waterschap Zuiderzeeland is weergegeven. De ervaring bij alle waterschappen leert dat de investeringsuitgaven in de praktijk lager uitvallen dan gepland, waardoor het geraamde EMU-tekort van waterschappen in de praktijk altijd lager uitviel dan begroot. In lijn met een advies van de Unie van Waterschappen is bij de investeringsuitgaven rekening gehouden met deze ervaringen en is een reëlere inschatting van de uitgaven in de berekening opgenomen. Met deze werkwijze draagt Zuiderzeeland er aan bij dat andere overheden maatregelen zouden nemen in verband met een mogelijk EMU-tekort die achteraf niet nodig blijken.

Tabel 7.8 EMU saldo (bedragen in miljoenen euro's)

	Kengetal EMU-saldo	Begroting 2025	Begroting 2026
1	EMU-exploitatiesaldo	- 1,6	+ 1,0
2	Invloed investeringen		
	- netto investeringsuitgaven	- 30,9	- 45,0
	+ afschrijvingen	+ 10,3	+ 10,1
3	Invloed voorzieningen		
	+ toevoeging aan voorziening t.l.v. exploitatie	+ 0,3	+ 0,3
	- betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	- 0,3	- 0,3
4	Invloed reserves		
	- betalingen rechtstreeks uit reserves	- 0,3	- 0,3
	EMU-saldo	- 22,5	- 34,2

Wendbaarheid van de begroting

De wendbaarheid van de begroting geeft de verhouding tussen de totale kapitaallasten en de totale bruto exploitatiekosten weer.

Tabel 7.9 Wendbaarheid van de begroting (bedragen in miljoenen euro's)

	Kengetal wendbaarheid	Begroting 2025	Begroting 2026
A	Totaal kapitaallasten	12,5	13,7
B	Totaal bruto exploitatiekosten	116,6	120,5
	Wendbaarheid van de begroting A/B x 100%	10,7%	11,4%

Lastendruk

Het kengetal lastendruk wordt bepaald door de lastendruk van een meerpersoonshuishouden met eigen woning te vergelijken met het landelijk gemiddelde. Hierbij is in Unieverband bepaald dat het kengetal lastendruk in de begroting en meerjarenraming wordt weergegeven als de lastendruk voor een meerpersoonshuishouden met eigen woning in het begrotingsjaar, afgezet tegen het landelijke gemiddelde voor alle meerpersoonshuishoudens in het vorige begrotingsjaar. De eigen woningwaarde is bij deze berekening gesteld op het landelijk gemiddelde. In 2024 was de gewogen gemiddelde lastendruk in Nederland € 448,00. De lastendruk van een meerpersoonshuishouden lag bij Zuiderzeeland in lijn met de gemiddelde lastendruk (de afwijking bedroeg minder dan 2%).

Tabel 7.10 Lastendruk meerpersoonshuishouden (bedrag in euro's)

Kengetal lastendruk meerpersoonshuishouden	Begroting 2024	Begroting 2025
Watersysteemheffing ingezetenen	89,78	96,59
Bij eigen woning met een waarde van € 370.000, resp. € 384.800	156,14	167,77
3 zuiverings- / vervuilingseenheden	210,00	232,50
Lastendruk meerpersoonshuishouden	455,92	496,86

7.3. ASSETMANAGEMENT

Inleiding

De paragraaf assetmanagement geeft inzicht in de mate van onderhoud en de financiële lasten die daarmee gepaard gaan. Met het onderhoud van kapitaalgoederen is een substantieel deel van de begroting gemoeid. Een helder en volledig overzicht is daarom van belang voor een goed inzicht in de financiële positie.

In de paragraaf assetmanagement zijn de volgende kapitaalgoederen opgenomen:

1. Waterkeringen
2. Watergangen
3. Gemalen
4. Zuiveringstechnische werken
5. Automatisering / ICT
6. Gebouwen en inventaris

Van deze kapitaalgoederen wordt aangegeven:

1. Het beleidskader
2. De uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties
3. De vertaling van de financiële consequenties in de begroting
4. De ontwikkelingen 2025-2029

Beleidskader

In het in 2021 door het MT vastgestelde Strategisch Asset Management Plan wordt asset management omschreven als de gecoördineerde activiteiten van een organisatie om waarde te realiseren uit assets, met andere woorden: het optimaal beheer van de assets voor het behalen van de doelstellingen van een organisatie. Binnen het waterschap gaat asset management over de fysieke assets die bijdragen aan het realiseren van de primaire taken van de organisatie. Denk daarbij aan de waterkeringen, watergangen, stuwen, polder- en rioolgemalen, AWZI's, persleidingen, gebouwen et cetera.

De praktische vertaling naar beleid voor beheer- en onderhoud is vervat in de in 2023 door het AB vastgestelde geactualiseerde uitgangspunten voor beheer en onderhoud. In de uitgangspunten is gesteld dat de fysieke assets zodanig robuust dienen te zijn dat (afval-)wateroverlast zoveel mogelijk wordt beperkt. Ook wordt er een uitwerking gegeven wat deze benodigde mate van robuustheid inhoudt.

De afdelingen binnen het waterschap die zich bezighouden met beheer- en onderhoudsactiviteiten vervullen binnen het asset management een tactische en operationele rol. Tactisch in de zin van het opstellen van meerjarige plannen hiervoor, operationeel wanneer we spreken over de uitvoering daarvan. De vastgestelde beleidskaders vormen het uitgangspunt voor de meerjarige onderhouds- en beheerplannen (MJOBP) voor de verschillende kapitaalgoederen.

Het college van DenH is conform art. 4 lid 6 van de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie bevoegd om het Meerjarenonderhouds- en beheerplan vast te stellen. In de MJOBP's zijn de

financiële middelen ten behoeve van het regulier onderhoud, storingsonderhoud, het planmatig (groot)onderhoud alsmede de benodigde vervangingsinvesteringen opgenomen. De kapitaalgoederen worden conform de vastgestelde beheerplannen beheerd. Het beleid, beheer en de financiële gegevens met betrekking tot het onderhoud van kapitaalgoederen zijn in het volgende schema samengevat.

Tabel 7.11 Assetmanagement (bedragen in miljoenen euro's)

Nr.	Kapitaalgoed	Beheerplan	Looptijd	Begrote exploitatielasten 2025
1.	Watergangen	MJOP Waterbeheer	2025-2029	11,7
2.	Waterkeringen	MJOP Waterbeheer	2025-2029	2,2
3.	Gemalen	MJOBP ZG	2025-2029	6,0
4.	Zuiveringstechnische werken	MJOBP ZG	2025-2029	14,0
5.	Automatisering / ICT	MJOBP D&I	2025-2029	8,1
6.	Gebouwen en inventaris	MJOBP D&I	2025-2029	2,0

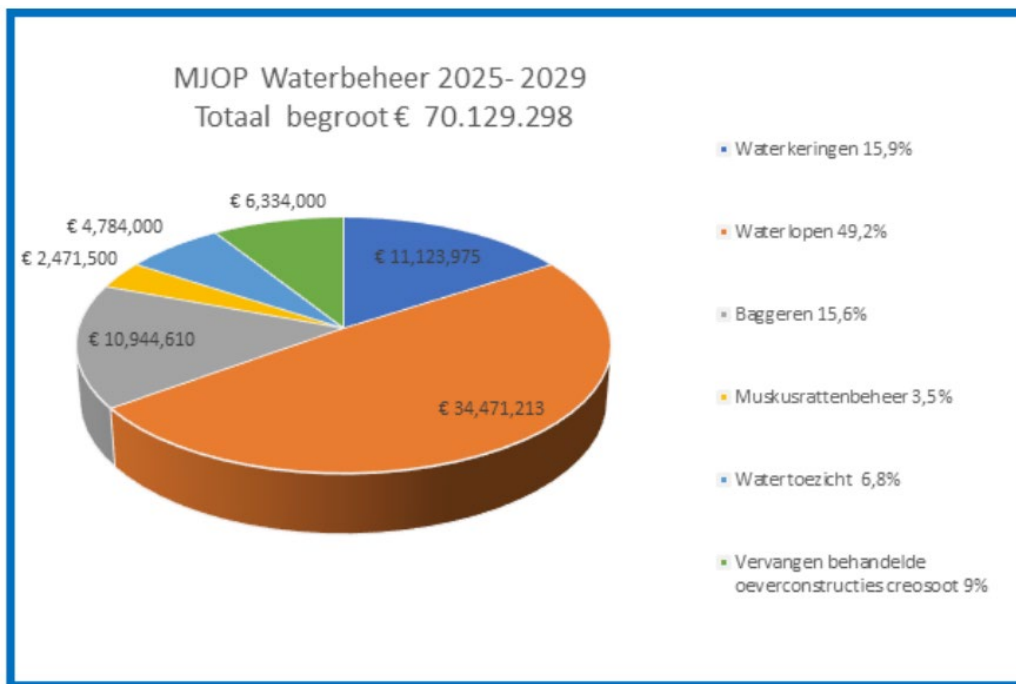
Ontwikkelingen 2025-2029

Waterkeringen

Het beheer en onderhoud op waterkeringen valt ook binnen het MJOP Waterbeheer. Op de waterkeringen worden maaiwerkzaamheden uitgevoerd en worden met regelmaat stortstenen bijgestort. De waterkeringen moeten voldoen aan wettelijk vastgestelde normen. We voeren regelmatig inspecties uit om te beoordelen of waterkeringen nog aan de eisen voldoen. Het cyclisch onderhoud vindt doorgaans jaarlijks plaats. Het gaat vooral om het maaien van de waterkeringen en het herstellen van de grasbekleding. Ook gaat het om het zagen van houtopslag in de voorlanden. Het doorspuiten van de drainages in de keringen is ook opgenomen in het MJOP. Het storten van steenbestorting en andere vormen van groot onderhoud gebeurt op basis van inspecties. Deze werkzaamheden worden alleen ingepland indien noodzakelijk. Naast het storten van steenbestorting vallen ook grote reparaties aan drainage, het herprofilen van kwelstoten en het herprofilen van onderbeloop van de kering onder inspectiegericht onderhoud. Om graafschade aan waterkeringen en andere taluds te voorkomen worden muskusratten al jarenlang bestreden. In 2019 besloot de Unie van Waterschappen dat muskusratten tot aan de landgrens moeten worden teruggedrongen. Dit betekent een flinke inspanning voor de komende jaren. In de komende jaren worden stapsgewijs steeds meer maatregelen getroffen om het onderwerp 'biodiversiteit' in de dagelijkse bezigheden op te nemen. Een van de streefdoelen is om voor 2030 minimaal 60% van de droge taluds in ons beheergebied op een biodiversiteitsvriendelijke manier te beheren. Pilots op waterkeringen en in watergangen zijn opgezet en worden meerjarig gemonitord.

Watergangen

Het beheergebied van Waterschap Zuiderzeeland is verdeeld in 7 onderhoudsvakken. De onderhoudsvakken zijn verdeeld over het hele beheergebied. Elk onderhoudsvak is ongeveer even groot. Elk jaar vindt er onderhoud aan watergangen plaats in één van deze onderhoudsvakken. Na 7 jaar is hetzelfde onderhoudsvak pas weer aan de beurt. Groot en klein onderhoud wordt ingepland op basis van veldinspecties. Onder groot onderhoud valt baggerwerk en het vervangen van oeverbeschoeiingen. Deze onderhoudswerkzaamheden zijn relatief kostbaar. Onder klein onderhoud valt bijvoorbeeld het repareren van duikers of het herstellen van boothellingen. Naast het grote onderhoud dat eens per 7 jaar wordt geïnspecteerd vindt er ook nog jaarlijks onderhoud plaats (cyclisch onderhoud). Dit betreft voornamelijk het maaien van de waterplanten en het maaien van de oevers. Bij de evaluatie van het omgevingsgericht beheer en onderhoud (AB 26 april 2022) werd besloten dat het omgevingsbewust maaien stapsgewijs wordt uitgerold over alle stedelijke kernen in ons beheergebied. Vanaf 2025 wordt omgevingsbewust maai-beheer in alle stedelijke gebieden toegepast. Voor baggerwerken in stedelijk gebied geldt dat met name in 2028 meer baggerwerk nodig is. Dit betreft het baggeren van enkele grote watergangen in stedelijk gebied. Omdat de hoeveelheden baggerspecie zo groot zijn, wordt nog onderzocht of het noodzakelijk is om alle baggerspecie te verwijderen.

Gemalen

De bemaling draagt bij aan het watersysteem door middel van doelmatig en efficiënt beheer, onderhoud en optimalisatie van de installaties en assets, met als resultaat een hoogwaardig kwantiteitsbeheer van het oppervlaktewater dat voldoet aan zowel de wettelijke als maatschappelijke eisen.

Het beheer- en onderhoud van de elektromechanische assets in het watersysteem is centraal belegd. Het gaat daarbij om het onderhoud aan 7 poldergemalen, 10 ondergemalen, 32 opvoerpompen, 123 kunstwerken, 8 hevels, 6 inlaatwerken en de daarbij horende gebouwen. De toenemende automatisering in het watersysteem hebben de komende jaren ook een verhogend effect op de beheer- en onderhoudskosten. Vanuit de ruimtelijke ontwikkelingen in Almere worden op dit moment ca. 14 extra kunstwerken verwacht die op termijn zullen worden overgedragen. Daarnaast zijn er ontwikkelingen op het gebied van het optimaliseren van het meetnet. We verwachten dat hieruit extra meetpunten zullen voortkomen die in het beheer en onderhoud opgenomen dienen te worden. Op dit moment hebben is ervoor gekozen om in de meerjaren- en onderhoudsplannen nu nog geen aanvullende kosten op te nemen vanwege de onvoorspelbaarheid

van het verloop van deze ontwikkelingen. Tegelijkertijd wordt er kritisch gekeken naar het beheer en onderhoud om dit zo economisch voordelig en verantwoord mogelijk te kunnen blijven doen. Vanuit de uitvoeringskanalen zoals de interne onderhoudsteams en/of externe aannemers worden voorziene beheer- en onderhoudsactiviteiten uitgevoerd. Deze zijn zowel preventief als correctief van aard.

Zuiveringstechnische werken

Het zuiveren van afvalwater draagt bij aan het afvalwatersysteem door middel van doelmatig en efficiënt beheer, onderhoud en optimalisatie van de installaties en assets. Hierdoor wordt een aanzienlijke verbetering van de kwaliteit van het afvalwatersysteem gerealiseerd, waarbij zowel aan de wettelijke als maatschappelijke eisen wordt voldaan.

Het beheer - onderhoud in de zuiveringstechnische werken omvat 5 afvalwaterzuiveringen, 70 rioolgemalen en daarbij horende gebouwen, en daarnaast 226 km aan persleidingen. Voor de komende planperiode zijn op basis van inspecties en nieuwe inzichten additionele kosten opgenomen. Dit betreffen uitgaven in het kader van meetapparatuur met betrekking tot het versnellingsprogramma lachgas, het realiseren van een anti-scalinginstallatie op AWZI Tollebeek ter bescherming van de schroefpersen i.v.m. aantasting door chemicaliën, en aanpassingen aan de omheinde zone bij de hekwerkafscheiding op AWZI Dronten i.v.m. plantengroei die storingen veroorzaakt in de hekwerkdetectie. Verder worden meerkosten verwacht i.v.m. het actualiseren van de explosieveiligheidsdocumenten.

De effecten gerelateerd aan toekomstige investeringen op de AWZI in Almere zijn nog niet verwerkt in het meerjarenonderhouds- en beheerplan. Vanwege de investeringen in de slibvergistingsinstallatie op AWZI Dronten wordt vanaf 2026 een toename verwacht in het gebruik van chemicaliën i.v.m. c-brondosering.

Automatisering / ICT

Beheer en onderhoud van automatisering en ICT wordt gepland middels het MJOBP D&I. Gevoed vanuit de uitgangspunten in de informatiestrategie wordt het MJOBP opgesteld. Een goede informatiefunctie zorgt ervoor dat de organisatie wordt gefaciliteerd om adequaat, betrouwbaar, efficiënt en effectief te kunnen werken aan de doelen en organisatieontwikkeling van ons waterschap. Een goede informatiefunctie is noodzakelijk om adequaat te faciliteren in het digitaal werken (op een veilige en privacybewuste manier).

In de komende jaren wordt vanuit de al gerealiseerde solide basis, verder gewerkt om digitale dienstverlening, interne dienstverlening, duurzaam digitaal toegankelijke informatie en datagedreven werken verder uit te bouwen. Hier zijn al successen geboekt, maar er zijn tegelijk vervolgcacties nodig om toekomstig adequaat te kunnen blijven werken. Vanaf 2025 is het onderhoud van vergaderzalen (audiovisuele en digitale vergaderapparatuur) nieuw toegevoegd aan het MJOBP. De al aanwezige ICT-middelen (beeldschermen /digitale vergaderapparatuur) in de vergaderzalen hebben toekomstige vervanging nodig. Tijdens het project voor de herziening en de implementatie van de sourcingstrategie is gekozen voor de strategie die vroeg om een uitbreiding in eigen hardware (opgenomen in de investeringsplanning) waarmee ons eigen rekencentrum is uitgebreid. Door minder in de cloud te plaatsen, maar te investeren in hardware, zijn er minder kosten voor dure cloudoplossingen.

Vanaf 2025 is het MJOBP uitgebreid met procesautomatisering. De onderhoudskosten zijn vanaf 2025 opgenomen in het MJOBP op basis van het uitgangspunt dat er gedaan wordt wat er nodig is. Met de huidige en toekomstige digitale mogelijkheden en eisen (aan informatieveiligheid) is het evident dat de het werk aan procesautomatisering (en daarmee de financiering daarvan) zal groeien.

Gebouwen en inventaris

De kostenontwikkeling wordt met name bepaald door een actualisatie van het onderhoud aan gebouwen, terreinen en installaties van het hoofdkantoor en beide regiokantoren. Op basis van het huisvestingsonderzoek op onze kantooromgeving en objecten, wordt invulling gegeven aan continue verbeteringen in het kantoorconcept. De gebouwen en installaties worden op basis van kwaliteitseisen en conditiescores conform de Bestuurlijke uitgangspunten voor beheer en onderhoud (AB oktober 2023) in de juiste staat gehouden.

7.4. BEDRIJFSVOERING

De stand van zaken en de beleidsvoornemens omtrent de bedrijfsvoering zijn opgenomen in het programma Financiën, organisatie en informatie. In de paragraaf bedrijfsvoering wordt nog informatie verstrekt over de financiële rechtmatigheid van de bedrijfsvoering en de maatregelen die het college treft om afwijkingen op het gebied van financiële rechtmatigheid in de toekomst te voorkomen.

In 2026 legt het college van dijkgraaf en heemraden in de jaarrekening over 2025 voor het eerst zelf verantwoording af over de (financiële) rechtmatigheid van het gevoerde bestuur. Hiermee verklaart het college, dat de 'cijfers' in de jaarrekening financieel rechtmatig tot stand zijn gekomen. De verklaring omvat de volgende drie criteria van rechtmatigheid:

- Begrotingscriterium: hebben we ervoor gezorgd dat de financiële beheershandelingen binnen de geautoriseerde begroting blijven?
- Voorwaardencriterium: vallen de financiële beheershandelingen binnen de voorwaarden die worden gesteld? (zoals het naleven van de aanbestedingswet bij aanbestedingen)
- Misbruik & Oneigenlijk gebruik (M&O) criterium: zijn er maatregelen getroffen om misbruik en oneigenlijk gebruik van regelingen te voorkomen dan wel op te sporen?

In de paragraaf bedrijfsvoering in de jaarrekening geeft het college een nadere toelichting op zaken die de financiële rechtmatigheid raken en hoe de beheersing is vormgegeven. Hierbij besteedt ze aandacht aan de volgende aspecten:

- *Afwijkingen ten aanzien van de rechtmatigheid*
Welke afwijkingen boven de rapportagegrens zijn bij de controle naar rechtmatigheid geconstateerd.
- *Acties om geconstateerde afwijkingen te voorkomen*
In het geval er bevindingen worden gedaan op het vlak van financiële rechtmatigheid, dan wordt er door het college gerapporteerd over maatregelen om soortgelijke bevindingen in de toekomst te voorkomen.
- *Niet-financiële onrechtmatigheden*
Het waterschap houdt zich aan de bepalingen uit de wet Fido en bijbehorende regelingen om niet-financiële onrechtmatigheden te voorkomen. In het geval van onrechtmatigheden worden deze opgenomen en toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.
- *Geconstateerde fraude*
Indien sprake is van fraude door eigen medewerkers dan wordt dit eveneens toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.

Ter onderbouwing van de verklaring voorziet de ambtelijke organisatie het college van betrouwbare verantwoordingsinformatie over het systeem van interne beheersing en controle.

Om de rechtmatigheid van onze financiële processen aan te kunnen tonen is in 2024 gestart met de doorontwikkeling van de administratieve organisatie en interne controle (AO/IC). Zo werken we aan het optimaliseren van de risicobeheersing in de financiële processen, versterken we de interne controlefunctie en voeren we het interne controleplan uit. Begin 2025 zal over 2024 een proef rechtmatigheidsverklaring worden opgesteld. Al deze activiteiten moeten ertoe leiden dat begin 2026 door het college een goed onderbouwde verklaring over de rechtmatigheid kan worden gegeven.

7.5. VERBONDEN PARTIJEN

Waterschap Zuiderzeeland heeft bestuurlijke en financiële belangen in verschillende verbonden partijen waaronder gemeenschappelijke regelingen en deelnemingen. De verbonden partij voert beleid voor het waterschap uit dat het waterschap ook zelf zou kunnen uitvoeren. Om deze reden is het van belang de ontwikkelingen weer te geven in deze paragraaf verbonden partijen. Uiteraard blijft Waterschap Zuiderzeeland beleidsmatige en financiële verantwoordelijkheden houden ten aanzien van deze partijen.

Nederlandse Waterschapsbank (NWB) – programma Financiën, organisatie en informatie

Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de NWB bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak. De NWB Bank is zeer kredietwaardig met ratings AAA/Aaa van S&P/Moody's. Waterschap Zuiderzeeland is in het bezit van 68 van de 58.989 aandelen, hetgeen neerkomt op 0,11% van het totale aandelenkapitaal. De leningenportefeuille van Waterschap Zuiderzeeland bestaat voor een zeer groot deel uit leningen die bij de NWB zijn afgesloten. Jaarlijks wordt heemraad Vereijken gemachtigd om namens het waterschap deel te nemen aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van de NWB.

Unie van Waterschappen (UvW) – programma Financiën, organisatie en informatie

De UvW behartigt op nationaal en internationaal niveau de belangen van de waterschappen voor een goede waterstaatsverzorging binnen het waterschapsbestel. De UvW treedt namens de waterschappen op als vertegenwoordiger naar het parlement, de rijksoverheid en organisaties als het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Vereniging Nederlandse Gemeente (VNG). Dijkgraaf H. Klavers heeft zitting in de ledenvergadering van de Unie van Waterschappen.

GR Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus Tricijn (GBLT) – programma Bestuur en omgeving

De heffing en inning van de waterschapsbelastingen liggen in handen van GBLT. Door op het gebied van de inning van belastingen samen te werken met anderen, worden de maatschappelijke kosten zo laag mogelijk gehouden. In deze gemeenschappelijke regeling nemen vijf waterschappen en zes gemeenten deel. Heemraad T. Vereijken is namens het waterschap lid van het algemeen bestuur van GBLT.

GR Aqualysis – programma Voldoende en gezond water

Aqualysis verricht als waterlaboratorium het hydrobiologisch, bacteriologisch en chemisch onderzoekswerk voor vijf waterschappen. Door chemisch, bacteriologisch en biologisch onderzoek te verrichten, is controle op naleving van vergunningen mogelijk, alsmede het beheersen en het beoordelen van de kwaliteit van het oppervlaktewater en de controle op het zuiveren van afvalwater. Het Bestuur van Aqualysis bestaat uit vijf bestuursleden; elk bestuurslid vertegenwoordigt een deelnemend waterschap. Heemraad J. Caris is, namens het waterschap, voorzitter van het Bestuur.

GR Het Flevolands Archief – programma Financiën, organisatie en informatie

Het Flevolands Archief heeft als doel om de archiefwettelijke taken van de deelnemers uit te voeren. De deelnemers zijn het Rijk, de provincie Flevoland, de gemeenten Dronten, Lelystad, Urk, Zeewolde en Waterschap Zuiderzeeland. Het archief verzamelt ook particuliere archieven. Het waterschap voldoet met deze samenwerking aan de archiefverplichting voor overheidsorganisaties. Namens het waterschap is heemraad J. Lodders lid van het Algemeen Bestuur.

GR Het Waterschapshuis – programma Financiën, organisatie en informatie

De gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis (HWH) is de regie- en uitvoeringsorganisatie voor de 21 waterschappen op het gebied van informatie- en communicatietechnologie. Het Waterschapshuis bevordert de samenwerking op het gebied van ICT tussen de waterschappen en de andere overheden die actief zijn in de watersector. Het Waterschapshuis is landelijk en sector breed en leent zich vooral voor thema's als: standaardisatie, gemeenschappelijke distributie van gegevens (o.a. Europese en landelijke datasets), informatieveiligheid bij de overheid, aansluiting bij landelijke (ICT) overheidsinitiatieven. Namens het waterschap is heemraad J. Lodders lid van het Algemeen Bestuur.

Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer – programma Bestuur en omgeving

De Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA) is het kenniscentrum van regionale waterbeheerders in Nederland. De kennis kan liggen op toegepast technisch, natuurwetenschappelijk, bestuurlijk-juridisch en sociaalwetenschappelijk gebied. De STOWA draagt bij aan kennisvergroting van het waterschap over het waterbeheer. Daarnaast ondersteunt STOWA in een aantal gevallen intern onderzoek door ons waterschap. Namens het waterschap is heemraad J. Caris lid van het bestuur van de stichting.

Windpark Hanze B.V. – programma Bestuur en omgeving

Sinds het najaar 2018 is Waterschap Zuiderzeeland aandeelhouder in Windpark Hanze B.V. Windpark Hanze B.V. heeft als doel om een windmolenpark te realiseren en te exploiteren in de gemeente Dronten. De deelname van Waterschap Zuiderzeeland heeft tot doel om de verduurzamingsdoelstellingen van het waterschap op het gebied van energie te realiseren. Namens het waterschap is heemraad T. Vereijken vertegenwoordiger in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Vereniging Werken voor waterschappen – programma Financiën, organisatie en informatie

De Vereniging Werken voor waterschappen is opgericht eind 2018 en heeft tot doel om te werken aan moderne werknemersvoorwaarden (CAO) voor waterschappen en gelieerde organisaties en neemt daarmee de werkgeverstaken over van de Unie van Waterschappen.

AquaMinerals – programma Schoon, gezuiverd water

Waterschap Zuiderzeeland wil op een maatschappelijk verantwoorde wijze teruggewonnen grondstoffen, gerelateerd aan onze kerntaak, rendabel en duurzaam afzetten. Dit vergt specifieke kennis en kunde die wij vanuit onze kerntaak minder goed beheersen. AquaMinerals speelt hierbij een belangrijke rol als grondstoffenmakelaar.

GR Slibverwerking / HVC – programma Schoon, gezuiverd water

De GR Slibverwerking is een regeling tussen de dagelijkse besturen van verschillende waterschappen die hun slib door HVC laten verwerken. De GR Slibverwerking treedt op als vertegenwoordiger en belangenbehartiger van de waterschappen in HVC en is ook houder van de aandelen in HVC. Heemraad J. Caris is namens het waterschap lid van het Algemeen Bestuur. Met ingang van 1 april 2022 levert het waterschap het slib aan HVC.

7.6. OPENBAARHEIDSPARAGRAAF

De openbaarheidsparagraaf is een verplichte paragraaf in de begroting. De verplichting komt voort uit artikel 3.5 van de Wet open overheid (Woo) en bepaalt dat een bestuursorgaan in de jaarlijkse begroting en verantwoording aandacht besteedt aan de beleidsvoornemens en uitvoering van de Woo.

De openbaarheidsparagraaf beschrijft op hoofdlijnen de activiteiten die we als waterschap in 2025 gaan uitvoeren op de thema's actieve openbaarmaking, passieve openbaarmaking en verbetering van de informatiehuishouding. Dit betreft zowel de reguliere activiteiten die uit de standaard budgetten worden bekostigd, als de activiteiten die worden gerealiseerd vanuit de gelden van de Wet open overheid. In onderstaande toelichting zijn de zes verschillende onderdelen, analoog aan de belangrijkste onderdelen van de Woo, te vinden.

1) Actieve openbaarmaking voor de verplichte categorieën documenten

Onder actieve openbaarmaking verstaan we de activiteiten die het waterschap onderneemt om informatie openbaar te maken. In 2025 gaan we hiervoor de volgende activiteiten uitvoeren:

- Afronden van de realisatie van de aansluiting van de publicatie platformen van Zuiderzeeland op de Woo-index.
- Continueren van het actief openbaar maken van de informatiecategorieën conform de landelijk planning.

2) De inspanningsverplichting tot openbaarmaking

We willen een betrouwbare overheid zijn en richten ons in eerste instantie op het 'voldoen aan' de wet- en regelgeving. Parallel daaraan stellen we een ambitie op die richting geeft aan de vervolgstappen die Zuiderzeeland gaat zetten op het gebied van openheid en transparantie. Dit is het vertrekpunt voor verdere maatregelen die invulling geven aan de inspanningsverplichting tot openbaarmaking.

3) Passieve openbaarmaking (openbaarmaking op verzoek)

Passieve openbaarmaking betreft het openbaar maken van informatie naar aanleiding van verzoeken uit de samenleving. De wettelijke termijnen worden op dit moment gehaald, het streven is om dit het komend jaar vast te houden. Dit gaan we doen door het regelmatig evalueren van de afhandeling van Woo-verzoeken en het identificeren van knelpunten. Op basis van deze evaluaties kunnen verbeteringen worden doorgevoerd.

4) De informatiehuishouding

Voor de verbetering van de informatiehuishouding gaan we in 2025 door met de uitvoering van de volgende activiteiten:

- **Verbeteren van duurzame toegankelijkheid.** Het goed opslaan van verschillende vormen van informatie is essentieel voor openbaarmaking van informatie. In 2025 investeren we verder in het goed opslaan en archiveren van informatie uit de verschillende processen en systemen. We nemen maatregelen om de duurzame toegankelijkheid van digitale informatie te borgen.
- **Systemen en procedures optimaliseren.** In 2025 werken we door aan de optimalisatie van systemen en procedures. We actualiseren beleid en werkafspraken op het gebied van de informatiehuishouding en de informatievoorziening met focus op de actieve openbaarmaking. De borging van duurzame toegankelijkheid en openbaarmaking nemen we mee in de inrichting en implementatie van het nieuwe zaaksysteem.

5) Het aanwijzen en in dienst hebben van een Woo-contactpersoon

De Woo schrijft voor dat ieder bestuursorgaan een of meer contactpersonen heeft om vragen van inwoners, bedrijven, instellingen en overheden te beantwoorden over de beschikbaarheid van publieke informatie. Per 1 mei 2022 is er een Woo- contactpersoon en diens plaatsvervanger aangewezen.

6) Eventuele andere activiteiten om de Woo te implementeren

Naast de hierboven beschreven activiteiten op de specifieke thema's ondernemen we ook overstijgende activiteiten om de gezamenlijke veranderopgave te realiseren. We organiseren passende communicatie, opleiding en begeleiding om medewerkers mee te nemen in de veranderopgave. Daarnaast leveren we ook in 2025 een actieve bijdrage aan de samenwerking met andere waterschappen en decentrale overheden aan de implementatie van de Woo.

Exploitatiebegroting

8. Exploitatiebegroting naar kostensoort

Tabel 8.1 exploitatiebegroting naar kostensoort (bedragen in duizenden euro's)

	Omschrijving	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
	<i>Lasten</i>			
4.1	Rente en afschrijvingen	11.872	12.234	12.514
4.2	Personeelslasten ¹⁷	36.402	37.782	43.208
4.3	Goederen en diensten van derden	54.019	57.586	60.014
4.4	Toevoegingen aan voorzieningen / onvoorzien	833	857	857
	Totaal lasten	103.126	108.459	116.593
	<i>Baten</i>			
8.1	Financiële baten	723	145	513
8.2	Personeelsbaten	182	-	-
8.3	Goederen en diensten aan derden	2.054	1.328	1.371
8.4	Bijdragen van derden	1.961	1.816	1.523
8.5	Waterschapsbelastingen	94.431	100.843	111.512
8.6	Interne verrekeningen	2	80	80
	Totaal baten	99.353	104.212	114.999
	Saldo baten/lasten	- 3.773	- 4.247	- 1.594
9.1	Inzet tariefegalisatie reserve	1.570	2.900	1.595
9.2	Inzet bestemmingsreserves	1.514	1.347	- 1
	Te verdelen resultaat	- 689	-	-

¹⁷ Voor een deel van de personeelslasten worden vergoedingen ontvangen. Het gaat dan voornamelijk om subsidie in het kader van het HWBP. De begrote personeelslasten betreffen de lasten na aftrek van deze vergoedingen. Deze vergoedingen omvatten in 2025 een begroot bedrag van € 1,5 miljoen.

9. Exploitatiebegroting naar kostendrager

Tabel 9.1 Exploitatiebegroting naar kostendrager (bedragen in miljoenen euro's)

	Omschrijving	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
	<i>Netto lasten</i>			
TK1	Watersysteembeheer	59,0	62,9	69,6
TK2	Zuiveringsbeheer	37,6	40,7	43,4
OVZ	Onvoorzien	0,1	0,1	0,1
	Totaal lasten	96,7	103,7	113,1
	<i>Belastingen</i>			
TK1	Watersysteembeheer	57,0	61,5	67,8
TK2	Zuiveringsbeheer	37,4	39,3	43,7
	Totaal baten	94,4	100,8	111,5
	Saldo lasten minus belastingopbrengsten	- 2,3	- 2,9	- 1,6
ER	Inzet tarief egalisatiereserve	1,6	2,9	1,6
	Te verdelen resultaat	- 0,7	-	-

10. Geprognosticeerde balans

Tabel 10.1 Geprognosticeerde balans (bedragen in miljoenen euro's)

Omschrijving	Ultimo jaar 2024	Ultimo jaar 2025	Ultimo jaar 2026	Ultimo jaar 2027	Ultimo jaar 2028	Ultimo jaar 2029
<i>Activa</i>						
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	0	0	0	0	0	0
Materiële vaste activa ¹⁸	111	139	186	207	217	218
Financiële vaste activa	9	9	8	7	7	6
Totaal vaste activa	120	148	194	214	224	224
Vlottende activa						
Voorraden	0	0	0	0	0	0
Uitzettingen met looptijd korter dan één jaar	14	14	14	14	14	14
Overlopende activa	6	6	6	6	6	6
Totaal vlottende activa	20	20	20	20	20	20
Totaal activa	140	168	214	234	244	244
<i>Passiva</i>						
Vaste passiva						
Eigen vermogen	28	27	28	29	35	46
Voorzieningen	2	2	2	2	2	2
Vaste schulden met looptijd van een jaar of langer	76	87	153	200	210	190
Totaal vaste passiva	106	116	183	231	247	238
Vlottende passiva						
Netto vlottende schulden met looptijd korter dan een jaar	25	25	25	25	25	25
Overlopende passiva ¹⁹	9	27	6	- 22	- 28	- 19
Totaal vlottende passiva	34	52	31	3	- 3	6
Totaal passiva	140	168	214	234	244	244

¹⁸ De toename van deze post komt hoofdzakelijk door de activering van de eigen bijdrage van HWBP projecten en investeringen in de afvalwaterketen (o.a. de AWZI Almere).

¹⁹ De grote mutaties in deze post komen door de maximering van de bevoorschotting van de HWBP projecten. D.w.z. bij uitvoering van een HWBP-project wordt subsidie bevoorschot en komt een deel van de subsidie later dan de werkelijke uitgaven. Deze weergave is op basis van de huidige regeling. Deze regeling wordt geëvalueerd.

11. Overzicht ontwikkeling loonsom

Het Algemeen Bestuur stuurt op de programma's en de totale nettokosten per programma, op grond van artikel 4.6 van het Waterschapsbesluit. Deze nettokosten per programma bestaan uit exploitatie-, kapitaal- en personeelskosten. Het Algemeen Bestuur van ons waterschap heeft, in aanvulling op deze wettelijke programmasturing, op 15 december 2020 besloten te werken met de loonsom. De loonsom is een andere dwarsdoorsnede van de begroting en bevat de personeelskosten van alle programma's gezamenlijk (zie ook hoofdstuk 8).

'Werken met loonsom' en de Planning & Controlcyclus

Op verschillende momenten per jaar ontvangt het Algemeen Bestuur informatie over de loonsomontwikkeling:

- In de Kadernota (AB juli) wordt per besluit en per nog te verwachten voorstel aangegeven of loonsom is opgenomen in het besluit/voorstel. Daarnaast geeft de Kadernota ook een overzicht van de (verwachte) mutaties in de loonsom ten opzichte van de laatst vastgestelde B&MR;
- De Technische Notitie (AB oktober) is een actualisatie van de Kadernota, daarin worden op dezelfde wijze als in de Kadernota de mutaties in de loonsom weergegeven;
- In de Begroting & Meerjarenraming (AB november) wordt de ontwikkeling van de loonsom weergegeven ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Zie onderstaande tabel 11.1;
- In de Jaarstukken (AB juni) wordt gerapporteerd over de werkelijk gemaakte kosten in de loonsom, met toelichting van eventuele verschillen met de begrote loonsom. Daarnaast bevat de jaarstukken een aantal inhoudelijke indicatoren, zoals ziekteverzuim en mobiliteitscijfers.

'Werken met loonsom' en wijze van besluitvorming door het Algemeen Bestuur

De omvang van de loonsom met betrekking tot de inzet van arbeid kan groeien of krimpen door een viertal oorzaken. In de Kaders systematiek werken met loonsom (AB 15 december 2020) is hierover vastgelegd dat:

- Autonome ontwikkelingen (bijv. nieuwe cao-afspraken of wijziging van de pensioenpremie) worden gerapporteerd in de Kadernota en Technische notitie;
- Beleidsveranderingen of veranderingen in de taak (bijv. vaststellen nieuw beleid of opstart van een groot project) worden altijd via een voorstel aan het Algemeen Bestuur voorgelegd met daarbij de consequenties voor *directe* arbeid;
- Beleids- en taakveranderingen kunnen ook gevolgen hebben voor de inzet van *indirecte* arbeid (ondersteunende taken als bijv. administratie of juridisch advies). Een enkel beleidsvoorstel heeft meestal slechts beperkte consequenties voor indirecte arbeid. De optelsom van een aantal beleidsvoorstellen kan wel van grotere omvang zijn. In dat geval wordt een apart voorstel aan het AB voorgelegd met de consequenties voor de loonsom (zoals gedaan in Vitaal ZZL 2025).
- In een lopend begrotingsjaar kan het college exploitatiebudget wijzigen in loonsombudget uit oogpunt van efficiency en doelmatigheid.

Tabel Begroting & Meerjarenraming

In onderstaande tabel is de ontwikkeling van de loonsom weergegeven. Dit is de ontwikkeling ten opzichte van de loonsom in de begroting 2024.

Tabel 11.1 Ontwikkeling loonsom 2025 en Meerjarenraming 2026-2029 (bedragen in miljoenen euro's)

Omschrijving	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Begroting 2024	37,8	37,8	37,8	37,8	37,8
<i>Autonome ontwikkelingen</i>					
Loonontwikkeling (CAO)	1,7	3,3	5,4	7,2	9,1
Lagere basis (o.a. premies en pensioenen)	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6

Diversen en afronding	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
<i>Besluiten</i>					
Vervangen gecreotoseerde oeverbeschoeiing Noordoostpolder (AB nov 2022)	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Vervallen loonsom LBO1 (AB okt 2018)	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
Beoordelingsronde LBO2 (AB sept 2023)	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0
Almere Fit for the Future (AB mrt 2024)	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Financiële doorwerking collegeplan (AB jun 2024)	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
Vitaal Zuiderzeeland 2025 (AB sep 2024)	2,8	2,8	2,8	2,8	2,8
Totaal loonsom	43,2	44,8	46,9	48,7	50,5